BX
8049
.K844
1919

KORSBANERET

1919

BX
8049
K844
1919
GTU
Storage

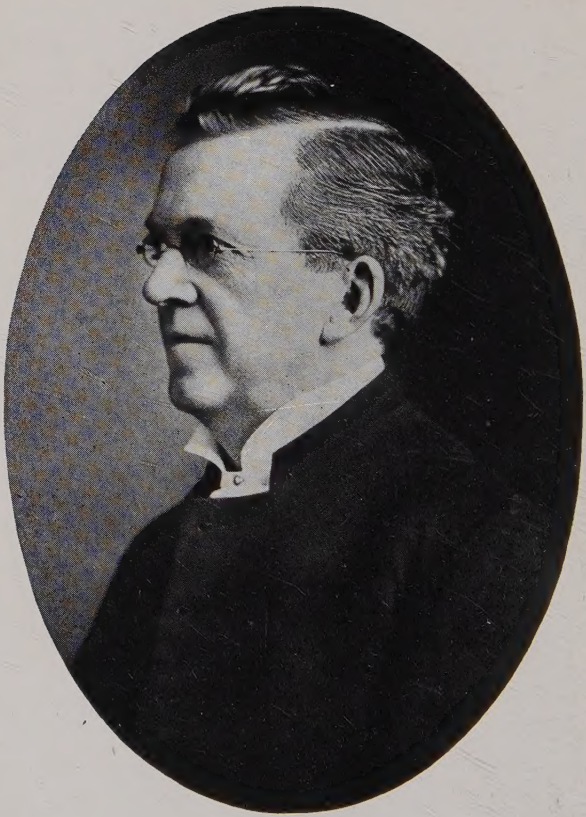

DR L. A. JOHNSTON

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR ÅRET

1919

REDIGERAD AF O. N. OLSON

Fyrtionde årgången.

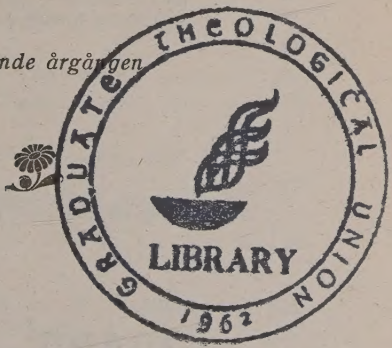

ROCK ISLAND, ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERN

BX8049
K844
1919
PACIFIC LUTHERAN
THEOLOGICAL SEMINARY
LIBRARY

VARDE FRID!

Frid från ofvan är när,
djup som hafvets sömn den är,
när i stilla klarblå våg
speglas himlens stjärnehär.
Ro åt hjärtan på jord,
till det spörjs, förnyelsens ord,
ro lik svallen mot kväll
under fästets tindrande päll.

Kärlek, ett solsken af frid,
stige tid efter tid,
tills vrede och svek dött ut
och sorg och död tagit slut.
"Frid på jord, godt behag!"
Lyssnen, o själar, i dag
till förstlingstoner från höjd
om fjärran, oändlig fröjd!

EDWIN ARNOLD.
(Öfversatt af G. Montan.)

APR 26 1965

20429

Innehåll.

SID.

Vid krigsfara 5

Till uppbyggelse.

Människosonen — Världsfrälsaren. LJUNGHOFF 9

Påsk. S. G. HÄGGLUND..... 16

Till Herrens elända. Poem. MICH. S..... 24

Uppsatser i blandade ämnen.

Löftets land. P. A. MATTSON..... 27

Den svenska psalmboken. Ett hundraårsminne. G. N. S..... 33

Röda korset. O. N. O..... 58

I luttringstider. Poem. GUSTAV FLETWOOD..... 76

Kyrkan och kriget. J. E..... 79

Några blad ur en regementspastors dagbok. A. R. HEDSTRÖM..... 89

Vår lutherska kyrka i Amerika i krigstid. C. E. HOFFSTEN 99

En blick i skyn. C. A. HEMBORG..... 106

I pastorns sanctum. Poem..... 112

Från kyrkans fält.

Svenska hospitalet i Kansas City, Mo. E. P. OLSSON 119

Våra akademiers betydelse för vår kyrka. A. T. S. 124

Herdeminnen.

Uppståndelsens vår. Poem. V. VALBERG..... 128

Nils Ohslund. S. W. SWENSON..... 129

Adolphe Anderson. E. F. BERGREN..... 135

SID.

Anders Wilhelm Dahlsten. ALF. BERGIN..... 141
Carl O. Olander. JOHANNES TELLEEN..... 149
L. A. Johnston. J. A. KRANTZ..... 157
David Alfred Knock. O. N. O..... 166
P. M. Lindberg. J. T. O. OLANDER..... 173
A. Engdahl. JOHANNES TELLEEN..... 187
Theodor Sigfrid Johnston. S. G. HÄGGLUND.. 195
Gustaf Alfred Ekeberg. S. L. WILSON..... 203
Lars Peter Ahlquist. A. A..... 211
Vid kyrkoinvigning. Poem. O. ARBMAN..... 216
Hädangångna samfundsmedlemmar.
Sven Ek. A. T. TRAIN..... 220
Frank Oscar Nelson. GUSTAF ERIKSON..... 224
John E. Swanson. G. A. SWANBURG..... 226
Hedda Maria Nelson. JOHANNES TELLEEN..... 229
Hulda Isaacson. ERLAND ANDERSON..... 234
Margareta Nelson och Malin Anderson..... 237
Oscar Eugene Abrahamson. A. W. K..... 239
S. V. Gustafson. E. G. C..... 243
Henry Peterson. J. O..... 245
Charles G. Chinlund. G. A. E..... 247
Olof Sohlberg. J. A. KRANTZ..... 250
Kyrkoalbum 255
Ödemarkens vår. Poem. O. ARBMAN..... 290

Vid krigsfara.

(Melodi: Sv. ps. 386.)

Gud, när krigets flammor tändas
och vi måste sätta vakt,
att vårt fosterland ej skändas
genom härars brand och slakt,
upp vi lyfta våra händer
enigt i förtröstan sann
till din arm, som nöd afvänder;
du är Gud och ingen ann'.

Gud, bete dig mild och nådig,
fast vi syndat länge svårt,
skona, mäktig, vis och rådig,
land och stad för öde hårdt!
Upp till dig vi sända böner,
vilja visa bot och tro:
du är värn för våra söner,
sköld, att vi i fred få bo.

Gud, när vi för kriget bäfva,
att det kommer till vår kust,
när det hindrar oss att sträfva
för ett dagligt bröd med lust,

till ditt majestät vi skåda:
du, som sätter mål för allt,
bringar fram med krigets våda
lydnad för hvad du befallt.

Gud, förhjälp oss alla, alla
att besinna rätt vår frid,
gif, att gamla, unga falla
ned för dig i denna tid.
Låt ej tvedräkt sönderbryta
folket i vårt kära land,
men din fruktan sammanknyta
oss med starka, säkra band.

C. G. Eckerberg.

Till uppbyggelse.

Människosonen — Världsfrälsaren.

— — Strida, lida dödens smärta,
att vårt hjärta frid må vinna
och en öppnad himmel finna.

Människosonen har kommit icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många. Matt. 20: 28.

ORDEN innehålla en kraftig maning till dem, som vilja vara Jesu sanna lärjungar, att låta alla egenkära storhetstankar fara och ikläda sig ödmjukheten såsom en tjänardräkt. I ödmjukhet och tjänande kärlek är Kristus själf vår högsta förebild, och honom skola vi som lärjungar blifva alltmera lika. Sådant är sammanhanget, i hvilket de anförda orden förekomma, och de måla för våra ögon den skönaste bild vi kunna önska oss af den Frälsare, som blifvit oss född. .Vill du se den ödmjuka och självuppoffrande kärleken i dess högsta fulländning, så blif stilla och se, åter och åter, på Herren Jesus Kristus, såsom han i dessa och liknande ord framställer sig själf för oss! Vore han icke just sådan, så ödmjuk, så kärleksfull och självuppoff-

rande, kunde han aldrig blifvit arma syndares frälsare, och då hade vi också ingen julefröjd haft. En ljufligare bild af vår Frälsare än den, som i dessa ord framställes, kunna vi aldrig få skåda, och ljufligare ord kunna vi förvisso icke få höra. Här kunna de orden tillämpas: "Ögat ser sig aldrig mätt och örat hör sig aldrig mätt"; "Den som har öron till att höra, han höre."

Människosonen har kommit icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många. Hvilket härligt vittnesbörd! Var stilla och lyssna! Själfva *namnet Människosonen* har mycket att säga oss. Det säger oss, att han, som är "sann Gud, född af Fadern i evighet, är *tillika* sann människa, född af jungfrun Maria". Men det säger oss icke blott, att han är *en sann* eller verklig människa, utan *den sanna människan*, d. v. s. människan sådan hon enligt Guds ursprungliga skapartanke skulle varit, om hon aldrig fallit i synd. Synden har gjort oss till vrångbilder af människor; Kristus är utan synd, och därför är han människan, sådan som hon i sanning skulle vara. Desslikes är han ock medelpunkten i hela människosläktet, intager en särskild ställning i detta släkte och kan därför i allt hvad han gör och lider vara människosläktets ställföreträdare. Detta allt säger oss namnet Människosonen. Men nu säges om honom, både *att* han kommit och *hvarför* han kommit.

Att Människosonen, som ock är Guds enfödde son, har kommit till de arma, i synd fallna människobarnen, är något outsägligt stort, ja, det största af allt. "Ej större under spörjas kan." Men detsamma kan ock sägas om *ändamålet*, för hvil-

ket han har kommit. Och hvilket är då detta ändamål? Jo, han har kommit för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många. Detta säger oss i grunden detsamma som orden i vår julpsalm, där det heter: Han skall

strida, lida dödens smärta,
att vårt hjärta frid må vinna
och en öppnad himmel finna.

Ändamålet med Människosonens ankomst i världen var att frälsa syndare, men detta kostade honom lifvet. Han gaf sitt lif i döden, ja, i *korsets* död. Hvilken väldig *strid* har han icke här haft att genomkämpa! I Getsemane är hans själ bedröfvad intill döden, och striden blef så svår, att han trenne gånger beder: "Fader, är det möjligt, så gånge denna kalken ifrån mig", och "hans svett blef såsom blodsdroppar, löpande ned på jorden". Och på korset är striden så häftig och dödssmärtan så stor, att han utropar: "Min Gud, min Gud, hvarför har du öfvergifvit mig?" Under sådan väldig kamp och strid, under sådan dödssmärta har han gifvit sitt lif. Och hvartill? Till *lösen* eller till lösepenning för många, det är för *alla* arma syndare på jorden. Vi alla voro fångar och trälar under synden, döden och djäfvulen, och Guds heliga vredesdom hvilade öfver oss för syndens skull. Jesus Kristus har friköpt oss. Han har "förlossat, förvärfvat och vunnit oss från alla synder, från döden och djäfvulens våld, och detta icke med silfver eller guld, utan med sitt heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och död." Sådant allt säga oss de orden: han har kommit för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många. *För*

många har Kristus gifvit sitt lif. Detta förklarar Bengel så: "icke blott för *alla samtliga*, utan ock för *de enskilda* har återlösaren utgifvit sig." *För* många betyder här *i stället för* många. Och *många* är lika med alla. Så har aposteln Paulus sagt i 1 Tim. 2: 6: *Jesus Kristus gaf sig själf till lösen för alla.*

Men *hvad* är nu med allt detta åt oss vunnet? *Vår återlösning.* Har han gifvit sitt lif till lösen för oss, så äro ju vi *lösta* eller *friköpta*, så att vi icke längre behöfva vara i träldom eller fångenskap under synd, död och djäfvul och drabbas af Guds vredesdom. När Jesus friköpte oss från *synden*, gjorde han detta så, att han tog våra synder på sig, lät tillräkna sig alla människors alla synder, som om de varit hans egna, och *led* så allt det straff, som vi med våra synder förtjänat. "Herren lät allas vår missgärning drabba honom." (Jes. 53: 6). "Se, Guds Lamm, som borttager världens synd!" (Joh. 1: 29). "Den som icke visste af synd, honom har han för oss gjort till synd." (2 Kor. 5: 21). "Våra synder bar han i sin kropp upp på korsets trä." (1 Petr. 2: 24). Från *döden* friköpte han oss därigenom, att *han dog i vårt ställe*, och detta är detsamma, som om vi själfva dött och genom dödens lidande försonat all vår synd. "En har dött för alla, alltså hafva de alla dött." (2 Kor. 5: 14). Från *djäfvulens våld* eller makt öfver oss för våra synders skull har Herren Jesus friköpt oss därigenom, att han stred mot djäfvulen och vann seger. "Denna världens furste kommer, och i mig har han intet", eller, "öfver mig har han ingen makt." (Joh. 14: 30). Men på samma gång Jesus burit våra synder och för dem lidit dödens

smärta, har han ock burit Guds vredes dom och därmed i fullkomlig lydnad för Guds vilja allt försonat, allt godtgjort. Näpsten var lagd på honom. (Jes. 53: 5). *Så* äro vi, därigenom att Kristus gaf sitt lif till lösen för oss, alla dyrt köpta. Synden är betäckt, missgärningen försonad och den eviga rättfärdigheten framhafd. (Dan. 9: 24). Allt är fullbordadt, allt är godtgjordt. Alla Guds rättfärdighetskraf på oss äro genom Jesus Kristus fullkomligt uppfyllda. "Den lag vi brutit har han fyllt och lidit allt hvad vi förskyllt."

Om allt detta få vi i dessa dagar de kraftigaste påminnelser, då vi vid gudstjänsterna i kyrkan och andaktsstunder i hemmet påminnas om frälsaren som vi fått, om barnet som är oss född, om en son som är oss gifven. (Jes. 9: 6). När vi fira minnet af Jesu födelse, böra vi icke förgäta hans korsdöd. Kristus, *frälsaren* är oss född, men vår frälsare är han just såsom *den korsfäste Kristus*. Krubban i Betlehem och korset på Golgata höra tillsamman. Hvad vi finna hos barnet i Betlehemskrubban som *frö* har utslagit till den härligaste *blomma* på Golgata kors. Här, på korset, är *allt*, hela Guds frälsningsråd, till alla delar fullbordadt.

Men är vår fullkomliga *återlösning* eller *frälsning* därigenom vunnen, att Människosonen har kommit för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många, så inbegriper denna vår frälsning i sig ock *allt* godt, som vi behöfva för tid och evighet. Bland annat som häri inbegripes är också *friden*, särskildt friden med Gud, d. v. s. ett tillstånd af trygghet och ro i förhållande till Gud. Mottaga vi genom tron vår Frälsare, då hafva vi i honom allt,

hvad Gud kräfver af oss. Allt hvad Kristus för oss lidit och gjort blifver oss helt tillräknadt, och det anses inför Gud så, som om vi själfva gjort och lidit det. Allt hvad Kristus är och har är vårt. Skulle vi icke då hafva *frid?* Detta uttryckes i vår bekanta julpsalm med orden: han skall "strida, lida dödens smärta, att vårt hjärta *frid* må vinna". Syndare, som lefva skilda från Gud, hafva ingen frid. Allena genom vår Herre Jesus Kristus få vi frid. Näpsten var lagd på honom, att vi måtte få frid (Jes. 53: 5). *Så* finner vårt arma hjärta frid. "Vårt hjärta är alltid oroligt, ända till dess det hvilar i dig, o Gud." Men verklig hvila i Gud få vi allena genom Kristus, Frälsaren. Själf säger han ju: "Ingen kommer till Fadern utan genom mig" (Joh. 14: 6). Dock — ej blott *hjärtats* frid, utan *all* sann frid på jorden är en följd af Människosonens ankomst i världen och hans offerdöd på korset till försoning för världens synd. Därför sjöngo ock himlens änglar den första julnatten: "*frid på jorden*", och ett af de namn vår Frälsare bär är "*Fridsfurste*". Ett fridens rike skall han upprätta på jorden, och därom heter det: "Herradömet skall varda stort och friden utan ände" (Jes. 9: 7), och åter: "Folken skola icke mer lyfta svärd mot hvarandra och icke mer lära sig att strida" (Jes. 2: 4).

Men där sådan frid finnes, där är ock *en öppnad himmel.* För syndens skull stängdes porten ej blott till det jordiska paradiset, utan ock till det himmelska. Genom Kristus är himlen åter öppnad för människorna, och hvem som vill kan få gå in genom portarna till det himmelska Jerusalem. Så oändligt mycket ha vi att tacka vår Frälsare för

och genom honom vår Gud, som gifvit oss en sådan Frälsare — en Frälsare, som kommit icke för att låta tjäna sig, utan för att tjäna och gifva sitt lif till lösen för många, ja, för *alla*. Gud vare nu och i evighet tack för hans outsägligt härliga gåfva! Amen.

A. H. Ljunghoff.

PÅSK.

"Din blomning, sluten än i knopp,
skall mogna ur sitt tvång."

RUNEBERG.

WASHINGTON-DAGEN 1842 hölls ett märkligt festtal af ingen mindre än den store Abraham Lincoln, stor redan då. Talet rörde sig nästan uteslutande om den flertusenåriga, svårlösta nykterhetsfrågan. Blott afslutningsvis fälldes några ord om den store landsfadern. "Washington", sade talaren, "är det mäktigaste namn på jorden, för länge sedan mäktigast i den borgerliga frihetens värld, mäktigast i den sedliga reformationens värld. Det namnet behöfver intet lofprisande, och intet sådant kan väntas. Att lägga något till solens glans eller till Washingtons ära är omöjligt. Må ingen försöka det! Uttala blott med pietetsfull vördnad detta namn, och låt det sedan i egen, odödlig glans stråla som solen på himlen."

Det samma kan sägas om påsk. Den är solen på kyrkans himmel. Den är mänsklighetens frihetsdag. Den betecknar vår största seger. Vi hade

måhända kunnat reda oss utan en Washington, men vi hade ej kunnat reda oss utan påsk. Den är vår äldsta och största högtid.

Det svenska ordet "påsk" härleder sig från de gamla bibliska språken och betyder "förbigång". Det hör till de jämförelsevis få ord, hvilkas upprinnelse historien kan lägga sitt finger på. Det fick sin början den natt, då mordängeln "gick förbi" de israelitiska hemmen i Egypten. Påsk påminner sålunda om de med blod bestrukna dörrträna och betecknar befrielse undan öfverhängande faror, befrielse från mordängeln och befrielse ur träldomens land.

Frihet! Hvilket människohjärta gripes och hänföres icke af detta ord, som dock under seklers och årtusendens lopp liksom en tjusande, fager ökenhägring lockat och bedårat människors barn! Väl har en och annan blifvit "ryckt som en brand ur elden", väl har Gud haft ett jämförelsevis fritt egendomsfolk, men i stort sedt är mänskligheten ännu i dag snart sagdt allt annat än fri. Och likväl är den sanna friheten ej en ökenhägring. Vore den det, så — hade Skaparen drifvit gäck med ett det djupaste och mest obetvingliga behof, som nedlagts i mänskligt bröst! Nej, friheten är en verklighet. Dess tempel har djupa, klippfasta grundvalar. Det reser sig som en stad på berget, äfven om de flesta ibland oss ej ännu sett mer än den dunklaste skuggteckning däraf. Man behöfver ej vara mycket bevandrad i historien eller rikt utrustad å fantasiens område för att kunna se mänskligheten liksom på tå, med klappande hjärta, med trånande, uppåtvänd blick, spejande efter denna verklighet; och behofvet är i detta som andra fall

ett det allra bästa bevis för en detsamma motsvarande verklighet.

Påsk är den mänskliga frihetens födelsedag. Då mordängeln slog allt förstfödt i Egyptens land, så slog han också bojorna från ett par millioner slafvar och gaf dessa senare frihetens förstfödslorätt. Väl ledde deras färd genom öknen, men den ledde också till löftets land. Och det gamla Israel var i detta fall en förtrupp af de oräkneliga skaror, som lidit af inre och yttre betryck, men fått syn på frihetens dimhöljda tempel i löftets land. Skum var kanske blicken hos dessa öknens pilgrimer, ej sällan skymd af tårar, och deras steg voro måhända något ovissa, men de följde en inre drift och tågade framåt — till löftets land.

Påsk har alltid firats med stor glädje. Det är idel vårstämning med fågelsång och blomsterdoft omkring detta namn. Det påminner om Frälsarens tomma graf, om seger trots synbart nederlag, om lif midt i döden.

Säkerligen ha människor i alla tider drömt om ett lif bortom grafven och med mer eller mindre visshet hoppats något sådant, men visst blef aldrig detta hopp före den kristna påsken. Då föddes uppståndelsens hopp. Förut hade man talat om döden såsom sömnens broder och tänkt sig ett möjligt uppvaknande. Man hade från sin egen skugga förts till tanken på ett andra jag, men så blef också detta en skugga i skuggornas värld. Morgonen och våren hade väckt aningar om motsvarande högre, andliga verkligheter, men man kände likväl, att man med dylika förhoppningar stod liksom på rinnande sand, utan någon verklig grund för sitt hopp. Man stod undrande inför

lifvets och dödens mysterier. Hur kunde t. ex. en vacker bevingad varelse, en fågel, framkomma ur ett litet ägg för att snart med starka vingar svinga sig jublande mot en högre värld? Man såg också tidigt uti fjärilen ett uppståndelsens barn. Man såg, huru den framkom ur sin puppa för att lefva ett högre lif, men ack, huru svag var likväl icke fjärilen och huru litet ägnad att tillfredsställa ett allvarligt, trånande och sörjande människohjärta, helst då detta stod inför döden eller af denna beröfvats sin dyrbaraste skatt!

Med Jesu segerrika uppståndelse fick mänskligheten ett lefvande hopp. Väl har otron sökt beröfva oss detsamma, men ingen historisk tilldragelse kan gärna vara bättre bestyrkt än vår Frälsares uppståndelse. En fientlig och uppfinningsrik samtid kunde ej gifva någon rimlig förklaring öfver den tomma grafvens mysterium eller för öfrigt framhäfva något som helst bevis mot uppståndelsens faktum. Däremot vardt detta bestyrkt af hundratals åsyna vittnen. Den kristna kyrkan, hela det kristna gudsriket på jorden, har också under snart två tusen år hvilat på uppståndelsens grund. Vill man finna bevis för t. ex. Förenta staternas segerrika revolutionskrig, så kan man visserligen framdraga flertaliga historiska dokument, men det allra bästa beviset har man för sina ögon i och med den stora amerikanska republiken. Likaledes är just kyrkan med sin världsomfattande verksamhet det allra bästa beviset för uppståndelsens verklighet.

De kristna folken ha mer eller mindre medvetet inväft uppståndelsetro i sina respektiva språk. När vi svenskar beteckna de dödas begrafnings

plats med det vackra ordet "kyrkogård", så ha vi därmed såsom ett kristet folk aflagt ett kraftigt vittnesbörd om vår tro på de dödas uppståndelse. Det stora germanska stamfolket har dock uttryckt

HVARFÖR GRÅTER DU?

samma tro på ett ännu vackrare och kraftigare sätt i och med sitt ord "Gottesacker" — gudsåker. Kyrkans utsäde hvilar på en förhoppning, och Guds åker skall förvisso gifva sin gröda. Den

mäktiga anglosaxiska rasen har också aflagt sitt vittnesbörd. Den har med sitt ord "Easter" sagt, att den sett "morgongryning" öfver de dödas värld.

För den som lärt känna Herren Jesus, sådan han tecknas för oss uti evangelierna, är det ej synnerligen svårt att tro på hans uppståndelse. I själfva verket vore det för en sådan hart när omöjligt att på allvar tro något annat. Man känner med sig, att han, som var vågornas herre och alla sjukdomars mäktige besegrare, han, den gode och helige, som stod där gråtande och bedjande, men också triumferande vid Lasarus' graf, ej kunde duka under för döden och förgängelsen.

Påsk är ett insegel på Jesu sannfärdighet och rättfärdighet. Den som tror på påskens budskap måste också tro på hela Jesu förkunnelse, men till denna senare hör äfven läran om "de dödas uppståndelse och ett evigt lif". Man måste tro på honom såsom lifvets furste, den förstfödde i uppståndelsens värld. Hela vår kristna tro och vårt kristna hopp stå i lefvande gemenskap med påskens budskap: Han lefver; vi skola ock lefva.

Den starke Simson segrade i döden. Han var därvid en förebild till den oändligt mycket starkare segerhjälten, som synbarligen dukade under på Golgata berg. Påsk betecknar seger i döden. Mången gammal krigsveteran har fått sjunga sorgekväde öfver "segerglädje, snart i mörk förtviflan bytt". Sådant hör till mänskligheten sorgliga lott. Påsk däremot omvänder denna refräng och sjunger triumferande om — mörk förtviflan, snart i segerglädje bytt.

Historien förtäljer ej blott om sorgekväden, utan äfven om triumftåg och segerglädje. Det gamla

gudsfolket vardt visserligen besegradt, landsförvist, förd i fångenskap, skingradt som agnar för vinden, men dess speciella gudsgåfva till mänskligheten gick ej förlorad. Bibeln har gjort sin eriksgata genom snart sagdt hvarje land. Det är påskens anda, som segrar midt i den mörkaste förtviflan. Grekland vardt likaledes besegradt, men dess kultur, dess visdom och konst, höjde sin spira öfver hela den gamla historiska världen, och dess sköna språk blef bärare af den kristna religionen, och äfven sådant är åtminstone besläktadt med påskens anda. Vårt eget gamla fädernesland har väl lidit yttre nederlag, men äfven då det var som mörkast, sjöng dess störste skald om en möjlighet att "inom Sveriges gräns eröfra Finland åter". När dess storhetssol gick ned vid Pultava, så randades en ny och härligare dag med andlig väckelse för Sveriges land. Inre segrar trots yttre nederlag höra till Guds rikes historia på jorden. När människor uttömt alla sina resurser, så har den Allsmäktige kommit med hjälp.

Det förflutna siar om ett tillkommande. Framtiden har sin morgongryning. "Jag har kommit", säger Herren, "för att de skola hafva lif och hafva öfvernog". Ännu har ej människosläktet trampat de sista stegen på sin "via dolorosa", på smärtornas väg, men hvarje bitter missräkning afser ytterst att bereda oss en "evig fullvikt af härlighet". Det ena folket efter det andra gör sin insats i mänsklighetens och det godas tjänst. Våra bästa drömmar skola omsider förverkligas. Våra böner blifva hörda, våra förhoppningar nå sin uppfyllelse, och hvarje sant mänskligt behof skall omsider blif-

va tillfredsställdt — om ej förr så åtminstone i uppståndelsens värld.

Påskens ljusa och förhoppningsfulla panorama har dock äfven sin bakgrund med allvarlig varning för jordens barn. Herren talar på ett ställe om dem "som blifva aktade värdiga att få del i den nya tidsåldern och i uppståndelsen från de döda." Påskbudskapet förfelar sitt ändamål med hvar och en som ej aktas värdig att få del däri. Våra missräkningar kunna blifva oss till välsignelse, våra nederlag kunna förvandlas i seger och våra sorger i glädje, tack vare vår högtlofvade Frälsares segerrika uppståndelse; men likväl stå vi i fara för att försumma Guds nåd. Det vore en obeskriflig olycka, om man i evighetens värld skulle nödgas sjunga idel sorgekväden öfver förhoppningar och segrar, som till slut vändts — i mörk förtviflan.

Annorlunda är dock Guds afsikt med oss. Profetian utlofvar en härlig påskmorgon: "Och jag hörde en stark röst från tronen säga: 'Se, nu står Guds tabernakel bland människorna, och han skall bo ibland dem, och de skola vara hans folk; och Gud själf skall vara hos dem och skall aftorka alla tårar från deras ögon. Och döden skall icke mer vara till, och ingen sorg eller klagan eller plåga skall vara mer; ty det som förr var är nu förgånget'.

Och han som satt på tronen sade: 'Se, jag gör allting nytt'."

S. G. HÄGGLUND.

Till Herrens elända.

Det är fullkomnadt! O, mitt hjärta,
hvi ängslas du och klagar än?
Hvad räknar du för ve och smärta,
då Jesus är din broder, vän,
som all din synd och skuld borttagit
och dig uti sitt blod rentvagit?

Det är fullkomnadt! Jesus ropar,
och afgrundsmakter falla ner.
Han dör, men krossar grafvens portar,
uppstår igen; ack, sörj ej mer!
Nedbrutet är nu mörkrets häkte,
och frälst är Adams fallna släkte.

Det är fullkomnadt! Märk, det ordet
förkunnar lif och salighet;
det gifver rum vid nådabordet
för dig med all din uselhet.
Så arm, ovärdig du dig känner,
står du dock tecknad på hans händer.

Det är fullkomnadt! Lofva Herran!
Se, *allt är gjordt*, var glad och nöjd!
Håll dig, o själ, ej längre fjärran,
kom, tag emot och sjung med fröjd:
Han lefver, nu jag *lifvet* funnit,
ty synd och död *han* öfvervunnit.

MICH. S.

Uppsatser i blandade ämnen.

JÄRNVÄGSSTATIONEN I JERUSALEM.

Löftets land.

"Han vistades såsom främling i Löftets land, såsom i ett främmande land", Hebr. 11: 9.

Å våra första föräldrar hade förverkat sin rätt att bo i paradiset, blefvo de utdrifna ur detta sitt sälla hemvist och måste draga ut i en kall och dyster värld. Men en barmhärtig Gud kunde ej lämna dem åt sig själfva, och så tänder han hoppets lampa i deras händer, så att de vid dess sken må kunna finna vägen till det sälla fadershuset. Han gaf dem härliga löften, och ju närmare det lider mot tiden för löftenas fullbordan, desto klarare lysa dessa i en mörk och bortkommen värld. Dessa härliga löften innehöllo bland annat, att han skulle åt sig utvälja ett egendomsfolk och ett land, där detta folk kunde få bo. Där skulle enfödde Sonen framträda för att med sin lära och sitt lif öppna för mänskligheten en ny och lefvande väg. I denna tid, "då profetian flämtar mot målet", må det anses tillständigt att påminna oss något om det land, som är så nära förbundet med löftenas fullbordan — Löftets land.

Det torde då vara nödvändigt att erinra hvarandra, *hvad vi mena med denna benämning* —

Löftets land. Af den Heliga skrift känna vi, att Herren redan tidigt i mänskligheten historia utvalt åt sig ett folk, som han kallade sitt egendomsfolk. Det skulle vara hans i särskild bemärkelse, och åt detta hade han gifvit en särskild mission bland jordens alla folk. Det skulle vara ett heligt folk och såsom sådant vara afsöndradt från alla andra. Det var just denna tanke som föresväfvade siaren "med det slutna ögat" från Mesopotamien, då han på Moabs hedar nödgades välsigna. Han sade: "Se ett folk, som bor för sig självt och icke räknar sig bland hedningarna" (4 Moseb. 23: 9). Hvar finnes i mänskligheten annaler ett liknande språk?!

Detta folk hade Gud lofvat ett land, där det skulle få bo, och i sinom tid fick det taga detta i besittning, men först efter mycken kamp och strid. Då patriarken Abram drog ut från sitt hemland, hade Herren blott gifvit honom denna tillsägelse, "—till ett land, som jag skall visa dig" (1 Moseb. 12: 1). Gång efter annan försäkrar han denne stamfader och äfven andra i hans släkt, att han skulle gifva honom detta land. "Ty hela detta land, som du ser, vill jag gifva åt dig och din säd till evig tid." (1 Moseb. 13: 15). Men århundraden ilade hän i tidens haf, innan detta folks stammar kommo till ro, och hade icke Herrens hand varit med detta sitt egendomsfolk, så hade det aldrig kunnat öfvervinna de kananeiska stammarna och komma till ro där inne. Men likasom detta folk hade blifvit ägare af detta land genom löften, så skulle det ock fortlefva där under hopp och förbidan på uppfyllelsen af de härliga löftena om deras Messias, ty omkring honom koncentrera

sig i hufvudsak alla dessa löften, och han skulle ju utgöra detta folks hopp under tidens växlingar och skiften. Löftets folk uti Löftets land skulle bida löftenas fullbordan.

Det torde ock vara af nöden att akta uppå *huru detta land gestaltat sig under tidernas lopp.* Då Israel kommit till ro, skulle det nogsamt visa sig, huruvida det skulle blifva ett heligt folk och rätta sig efter den nådeshushållning, som Gud gifvit det. Det dröjde icke länge, förrän Israel började löpa efter främmande gudar och därigenom förverkade sin rätt att vara ett Herrens egendomsfolk, och så kom domen: "Hela detta landet skall varda öde och förstördt, och dessa folken skola tjäna konungen i Babel i sjuttio år" (Jer. 25: 11). Den heliga staden skulle få känna tyngden af Herrens dom på grund af afvikelsen från honom, och äfven detta hade profeten uttalat: "Zion skall varda upplöjdt till en åker, och Jerusalem skall blifva en stenhop och tempelberget en skogsbacke" (Jer. 26: 18).

Den erfarenhet, som Israels stammar genomgått, i det de blifvit bortförda till ett fjärran land, hade synbarligen intet inflytande på Juda rike och dess folk. De tio stammarna försvunno från sitt hemland, och därmed försvunno de ock ur den heliga historien. Då judarna trädde i deras fotspår på villostigarna, förgätande löftena, så tog Herren dem bort ur deras eget hemland, och under sjuttio års tid fingo de sucka under afgudadyrkares tunga ok. Men så flammar löftenas härliga ljus upp för dem igen. De få löfte att återvända till sina fäders land — Löftets land. Hit kommo de ock för att bida uppfyllelsen af de heliga löftena, och så upp-

bygges deras land, skaror återvända för att befolka de ödelagda städerna och odla de gifvande tegarna. Detta gjorde de, under det de väntade Israels Tröst.

Messias kom, men hans eget folk mottog honom icke, utan förkastade honom. Så blefvo ock de förkastade. På Oljebergets krön förkunnar han, att sten skall ej lämnas på sten, där templet stod. Domen kom. Jerusalem blef öde, och det utvalda folket, som ej aktat på löftena, måste ut bland jordens folk i en fångenskap, som varar ännu. Plogbillen kördes öfver platsen där templet stått, och under en längre tid var den heliga staden i ruiner. Löftets folk är fördrifvet utur sitt eget land och är förskingradt bland jordens folk. Så hafva profetiorna gått i fullbordan, och hedningarna hafva nedtrampat de heliga platserna. I snart två tusen år har landet varit nästan öde, städerna hafva blifvit uppbrända i eld, främlingar förtära jorden i judarnas åsyn, och den är ödelagd, såsom vore den "förhärjad af främlingar". De bördiga tegarna äro beväxta med ogräs, kullarna äro nakna och stenören ligga för resenärens fot. Där tusenden byggde och bodde i den forna tiden, där är det nu öde, och araben eller beduinen smyger tyst och lömskt omkring på dessa heliga och fruktbärande marker. Marken bär törne och tistel och är en bild af förbannelsen; Guds dom har hvilat tungt öfver Löftets land. Men skall det så förblifva? Nej. "Profetian flämtar mot målet." Och härvid tänka vi på löftena för framtiden och besinna, *hvad detta land bådar i profetians ljus för framtiden.*

Af den Heliga skrift kunna vi lära, att detta

land har många stora och härliga löften, icke allenast för landet såsom sådant, utan för det folk, som en gång skall komma till sitt land igen. Skola dessa öde trakter, där ogräs så ymnigt växer, och där en förvänd regering så litet skyddat människans lif och egendom, åter uppodlas och blomstra? Och skall en regering gifvas detta land, som förstår att gifva folket en andlig och sedlig lyftning genom kraften af det gudagifna budskapet genom Messias? Så säga löftena, och däri se vi något stort och hoppfullt för framtiden. Här förestår en fullkomlig återställelse. Israel skall vända tillbaka till sitt eget land (Am. 9: 15: Jer. 32: 41; Jes. 34: 28; 36: 11—12). Den Heliga skrift gifver mångfaldiga bevis härpå, och det börjar ljusna redan. Härliga tecken visa sig för den uppmärksamme betraktaren. Hedningarnas tider börja inkomma; Israel återvänder till Löftets land. I början af det 19de seklet tillät ej sultanen mera än 300 judar att bo i den heliga staden. Fyrtio år sedan blef dock denna stadga afskaffad och flera fingo komma in. År 1867 borttogos alla bestämmelser, och sedan dess hafva judar i tusental återvändt till sin heliga stad och till sitt land. I den heliga staden äro nu för närvarande omkring 50,000 judar, och under normala förhållanden landade intet skepp på Palestinas kust, som ej medförde återvändande judar. I hela landet äro nu cirka 80,000 judar och endast 250,000 invånare. Omkring 35 kolonier äro bildade här och där i landet från Dan till Berseba. Stora och växande kolonier finnas i Jaffa, Hebron, Safed, Tiberias, Roschpina, Sammarin m. fl. platser, och allt flera bildas från år till år. Hvad sådant betyder för framtiden, är lätt

att se. I Jaffa talas hebreiska i hemmen och i handelsbodar samt öfverallt i hela kolonien. De utgifva tidningar på sitt eget tungomål, och anslagen på handelsbodarna äro skrifna på hebreiska.

I hela landet pågår ock ett underbart restaurationsarbete, som är minst sagdt förvånande. Järnvägar anläggas och löpa nu från Jaffa till Jerusalem, från Betlehem och söderut, samt norrut till Nablous, från Haifa till Edrei och från norr till söder öfver hela Basans högslätt. Flera komma att byggas, och goda körvägar hafva blifvit anlagda. På senare tiden hafva skolor, barnhem, lasarett och andra barmhärtighetsinrättningar blifvit uppförda, och judarna äro med om mycket af detta arbete. När en gång detta rika land får en god och stabil regering, så kommer det att uppblomstra och blifva ett hemland för tusenden och åter tusenden. Och Löftets land synes nu gå en ljus framtid tillmötes. Endast omkring nio månader sedan, och den engelske generalen Allenby genomfor södra delen af Palestina, intog den heliga staden och har sedan dess med sina segervinnande trupper farit genom hela landet. Hvad detta kommer att innebära för Löftets land, är ej nu möjligt att säga, men vi tro förvisso, att Herren är i annalkande, och att han håller på att uppfylla sina heliga löften. Visst är, att då det heliga landet erhåller en annan regering, så kommer detta att hafva stora följder med sig för framtiden. Löftets barn skola strömma hit i mängd och bo i sina fäders land — Löftets land. Skall detta folk då erkänna sin Messias? Så säga de heliga löftena. Och säkert är, att "profetian flämtar mot målet". Herren kommer snart.

P. A. Mattson.

Den svenska psalmboken.

Af konungen gillad och stadfästad år 1819.
Eller också ett hundraårsminne.

BLAND mina många, kära barndomsminnen från älskadt fosterland framstå med oförliknelig glans lördagskvällarna i föräldrahemmet, särskildt under vintern. Min fader var bonde, och fädernegården, som i flera släktled tillbaka tillhört min moders förfäder, var belägen vid Åsundens stränder i en af södra Östergötlands mest leende och vackra trakter. På andra sidan den långa, men smala insjön stod skogen "hög och allvarsam" och blickade ner på oss, på samma gång som den speglade sig i den ofta blanka, lugna vattenytan. På "vår" sida började det stora slättlandet, som sträcker sig österut mot Kalmar län, här och där omväxlande med smärre skogsdungar och mindre insjöar. Och i den på en knapp fjärdingsväg från hemmet belägna kyrkoby med den stora "sockenstugan" fick den växande barnskaran, den ene efter den andre, börja gå i skola, "stäfva och lägga ihop", till dess man kunde "läsa rent". Och där fingo vi barn vid morgon- och aftonbönen lära oss sjunga psalmverserna "Din

klara sol går åter opp", "Min gärning nådigt skåda", "Hvad jag i dag har syndat" m. fl.

Vissa år i början af 60-talet hölls i bygden också s. k. missionsskola, hvari kringresande kolportörer eller missionselever tjänade som lärare, och i dessa skolor sjöngos vanligen "Barnsånger af B. E.", såsom "Likt dimman på hafvet", "För en tid vi skiljas här", "Omkring Guds tron där står en här" och andra.

Vår by var liten och räknade vanligen endast ett par åboar jämte ett s. k. statfolk samt drängar och pigor, hvadan vi alla väl kände hvarandra. En snäll granngumma lärde oss barn läsa, och i hennes hem, som räknade fyra redan uppväxta "barn", alla med god bildning och goda röstresurser, sjöngs det flitigt t. o. m. i stämmor till ackompanjemang af psalmodikon, det enda instrument utom fiol och naturligtvis den stora kyrkorgeln, som då var kändt i våra nejder. Där sjöngs merendels de kort förut utkomna Ahnfelts och Pilgrims sånger, och dessa sångböcker jämte ofvan anförda Barnsånger blefvo därför tidigt kära gäster i mitt barndomshem.

Men det var dock egentligen om lördagskvällarna i hemmet, jag ämnade säga något. Sedan dagens och veckans mödor och besvär voro till ända, samlades gärna barnskaran — jag var den femte i ordningen — jämte föräldrar och tjänare kringom den stora, öppna, sprakande spiselden, och då sjöng med klar, kraftig och vacker, äfven om föga skolad stämma min fader i gammal rytmisk takt den ena efter den andra af de wallinska psalmerna, vanligen börjande med "Om, Jesus, på min vandringsstig" och slutande med någon aftonpsalm, t. ex.:

"Så går en dag än från vår tid". Och jag får ej heller glömma de oförgätliga stunder, då vi barn fingo böja knä framför vår moder och inlära den ena psalmversen efter den andra, såsom "Högste Gud! ack värdes höra", "Ett saligt afsked mig förlän", "Sist, min Gud, jag dig nu beder" och många, många andra, en skatt, som följt oss genom lifvet, dyrbarare än mycket guld. Hon hade ett ovanligt minne och kunde än i sena ålderdomen uppläsa tjogtals psalmer till stor tröst och uppmuntran, då synen tog slut och hon ej mera kunde se att läsa.

Af denna oförlåtligt långa inledning framgår det — dess enda ursäkt —, huru jag tidigt fördes in i och lärde mig hålla af den wallinska psalmboken, hvars historia här som hastigast skulle förtäljas.

Svenska kyrkan har under de flydda 400 åren haft flera, ja, många psalmböcker, och det vore förvisso i detta sammanhang af intresse att något närmare beskrifva och karakterisera dem. Men det ligger utanför planen af denna uppsats, och vi kunna endast i förbigående omnämna dem, som någon längre tid allmännare begagnades vid gudstjänsten, och från hvilka en del af ännu brukliga psalmer hämtats.

Psalmer på svenska funnos äfven under den katolska tiden, och åtminstone en sådan ha vi i bearbetning kvar i psalmboken af år 1819. Det är nr 424, "Then Signadhe dagh, som wij nu här se". När och af hvem den författades, är icke kändt, men ej många år sedan återfanns den i en handskrift från medlet af 1400-talet. En annan psalm af ungefär samma ålder är den som under nr 205 är införd i den s. k. gamla psalmboken af år 1695, "Een rikir man ok welloger han", först tryckt i

Uppsala 1515, hvilken skildrar liknelsen om den stora nattvarden, men som för öfrigt "för vår uppfattning har föga af psalmens karaktär". Länge ansågs den vara den äldsta psalm på svenska af känd författare, nämligen den bekante historikern Ericus Olai, men på senaste tid har man återfunnit det latinska originalet, hvaraf framgår, att han endast var öfversättare. Förstnämnda psalm intogs i vår första psalmbok och har sannolikt sedan utgjort en del af alla de följande. Af de två äldsta svenska psalmböckerna finnes, så vidt kändt är, intet exemplar i behåll. De utgåfvos båda anonymt af reformatorn Olaus Petri, den första år 1526 under titeln "Swenska Songer eller Wijsor", innehållande tio psalmer, af hvilka fyra och måhända fem voro af Olaus Petri författade originalpsalmer. En sjätte, "Een iungfru födde itt barn i dagh", var redan då gammal, och de fyra följande, tre af Luther, voro öfversättningar från tyskan. En ny upplaga, "Några Gudhelige Wijsor vtdragne aff then Helga Skrift, the ther tiena til at siungas i then Christeliga Församblingen", tillökt med fem nya psalmer af en för öfrigt okänd skald Olof Svensson, utkom fyra år senare. Den trèdje upplagan af Olaus Petri psalmbok, och den sista med hvilken han hade någon befattning, utgafs 1536 (omtryckt 1862). Den innehöll "mer än trettio nya psalmer", och dess titel var "Swenske Songer eller Wijsor, nw på nyt prentade, förökade och wnder en annan skick än tilförene wtsatte". Af de nya psalmerna voro endast två af Olaus Petri.

Hans broder ärkebiskopen Laurentius Petri utgaf sedan flera upplagor, den första troligen 1543. Tio år senare utgaf han en under titeln "Een liten

Songbook til at brukas j kyrkionne", dock utkom först 1567 den psalmbok, som egentligen anses såsom Laurentius Petris. Den innehöll omkring ett hundra psalmer, af hvilka närmare fyrtio äro nya och sannolikt af utgifvaren öfversatta från danska, tyska och latin. En ny nästan oförändrad upplaga utgafs 1572, men sammanhäftade därmed voro fyra smärre religiösa diktsamlingar. Återigen tillökt med fyrtio nya psalmer utkommo två upplagor, en i Stockholm och en i Leipzig, 1586, och sammaledes utgåfvos två upplagor 1594, en i Stockholm och en i Lübeck, tillökta med fem nya psalmer.

En reviderad upplaga af de föregående psalmböckerna utgafs i Stockholm 1601, och nya upplagor däraf utkommo 1607, 1608, 1610, 1620 och 1623 samt i Uppsala 1616 och i Västerås 1625 och 1627. I en 1626 utgifven upplaga tillkommo vid pass sextio nya psalmer, men då senare den s. k. Uppsala-psalmboken (se nedan!) 1645 utgafs, uteslötos flera, så att den innehöll inalles 166 svenska och 15 latinska psalmer. (Enligt en annan källa respektive 165 och 17.)

Enskilda personer utgåfvo flera psalm- och sångböcker under detta sekel. Så utgaf t. ex. biskopen i Strängnäs Laurentius Paulinus 1633 en psalmbok, "som säkerligen var ämnad att förbättra förut brukliga kyrkosånger och därigenom blifva allmänt använd, men som i stället genom förändringar i några äldre psalmers både form och innehåll åstadkom tämligen allmän oro i en för lärans renhet så ömtålig och misstänksam tid." Som en frukt däraf klagade regeringen på riksdagen 1640, att de många olika psalmböckerna, som utkommit,

lätt kunde medföra söndring, tvister och tvifvel angående lärans renhet. Äfven på riksdagen 1642 upprepades samma klagomål, men det ledde icke till resultat förrän vid påföljande riksdag 1643, då psalmboksrevision beslutades och sex riksdagspräster tillsattes att ombesörja revisionen. Resultatet häraf blef den år 1645 af trycket utgifna "Then Swenska Vbsala Psalm-Boken, Sampt andra små wanliga Handböcker: Vthi Stockholms Rijksdagh, Åhr M.DC.XLIII, Vtaf S. Ministerio nödthorffteligha öfwersedd, förmerat och förbättrat." Revisionen var ett hastverk, och den "nya" psalmboken var "i många afseenden bristfällig. Språket var föråldradt, meterfelen många och stora." Dock brukades den numera allmänt och blef på sätt och vis i kyrkolagen år 1686 legaliserad och erkänd. Likväl kunde äfven andra få begagnas enligt tillägget: "där ock några andre psalmer, af gudelige och lärde män författade, befinnas komma öfverens med Guds ord och trones renhet samt tjäna till andakt och uppbyggelse, må de jämväl tryckas och vid gudstjänsten brukas."

"Säkerligen hade kyrkolagen icke medgifvit en sådan frihet", skrifver en författare, "därest den till kyrkligt bruk godkända 1645 års psalmbok i alla stycken befunnits tillfredsställande. Det dröjde också icke länge, innan fråga väcktes om hennes fullständiga omarbetning." Det var i synnerhet hofpredikanten, sedermera biskopen Jesper Svedberg, som intresserade sig för denna sak, och i samråd med sin vän Urban Hjärne uppgjorde han planen till en ny psalmbok. Han vände sig ock till konung Karl XI med begäran om åtgärder för psalmboksfrågans lösning. Och konungen förord-

nade 1691 biskop Erik Benzelius att företaga revision af svenska psalmboken med biträde af Svedberg och professorn Israel Kolmodin. I den kungliga instruktionen ingick, att allt emot den rena läran stridande eller eljest olämpligt skulle borttagas, men "däremot andra hvarjehanda befintliga, tjänliga, uppbyggeliga och andeliga psalmer, lofsånger och visor, hvilka antingen af tyskan eller eljest kunna vara öfversatta eller skrifna, i deras ställe införas. Dock borde vid de bekanta psalmerna, hvilka tillförene finnas i den auktoriserade psalmboken och församlingen kan merendels utan bok sjunga, ingen märkelig ändring ske, utan den där högnödig skattas."

Kommittéen biträddes af flera personer, men den förnämsta hjälpen fick den af biskopen i Linköping Haqvin Spegel, som länge sysselsatt sig med psalmdiktning och erbjöd för införande i den nya psalmboken omkring fyrtio af honom författade, bearbetade eller öfversatta psalmer. Och den blef färdig redan 1693 och befordrades till trycket påföljande år. Men knappt hade den kommit ut, förrän klagomål från flera håll, men särskildt från tre Svedbergs afundsmän inkommo till konungen, "att genom hennes antagande skulle en ny religion införas i landet." Som en följd däraf lät konungen förmå sig att förbjuda psalmbokens användning, och de indragna exemplaren lades i förvar i Stockholm med undantag af några hundra, som sändes till de svenska församlingarna i Norra Amerika med tillåtelse att där brukas vid gudstjänsterna. Det var, kan tänka, icke så noga med de utvandrade! Emellertid blef därigenom den svedbergska psalmboken, om icke den första svensk-amerikans-

ka psalmbok, som en författare påstått, åtminstone den första som fick någon allmännare användning härute. Svedberg var särskildt intresserad i dessa svenska församlingar och hade af konungen mottagit uppdrag att hafva tillsyn öfver dem. Dessutom hade han en son, Jesper Svedenborg, som vistades i kolonien Nya Sverige i nio års tid och gifvetvis var i tillfälle att lämna säkra underrättelser om ställningen bland landsmännen. De gamla psalmböcker, som de medfört hit, voro troligen långt förut utslitna, och det heter i ett bref från pastor Rudman, att "när återigen den svensklutherska psalmen uppstämdes, var det endast en och annan af de gamle, som kunde deltaga, men den unge visste platt ingenting, den hörde ljuflighet, den såg andakten, den smakade sötman, och så fick ungdomen lust att lära sig sjunga."

Den vändning psalmboksfrågan tagit i Sverige vardt ett hårdt slag för Svedberg. Han hade icke blott försäkrat sig om Bibelkommissionens, ärkebiskopens och teologiska fakultetens i Uppsala godkännande, utan äfven fått konungens och ständernas gillande, innan boken befordrades till tryck. Han hade själf måst bekosta tryckningen och förlorade 30,000 daler kopparmynt på "affären".* Boken innehöll 482 svenska och 4 latinska psalmer,

---

* Detta enligt Hofberg och Wieselgren. Enligt en annan källa lär konungen hafva ersatt Svedberg hälften af hans utlägg, men förlusten anslogs ändock till 24,000 daler kopparmynt. Fahlcrantz skrifver: "En upplaga af tjugu tusen exemplar trycktes med stor kostnad, hvilken Svedberg räntefritt försköt af sin enskilda förmögenhet.....psalmbokens utgifvande förbjöds, och Svedberg förlorade större delen af den utaf honom förskjutna penningesumman."

och dess fullständiga titel var: "Then Swenska Psalm-Boken med the stycker thertil höra uppå K. M. nådigste befalning af thet wyrd. Predikoämbetet 1693 med flijt öfwersedd och Åhr 1694 i Stockholm tryckt i Burchardi tryckeri."

Den kommitté, som under ärkebiskop Svebilius' ordförandeskap granskat psalmboken, fann visserligen större delen af anmärkningarna mot dess innehåll antingen sakna grund eller vara utan vikt, men icke desto mindre ansågs en ny revision af nöden. Omkring 70 psalmer uteslötos, en del omarbetades och sex nya tillades. Det hela, som egentligen var en förkortad och delvis bearbetad upplaga af Svedbergs psalmbok, blef färdigt och godkändt 1695, och följande år trycktes en del exemplar. Först 1698 infördes emellertid denna psalmbok till allmänt bruk, en psalmbok "som till stor nytta och uppbyggelse ända in i 19de seklet blifvit begagnad i Sveriges församlingar". Den räknade inalles 413 psalmer, den sista utgörande den parafras af Välsignelsen, "Herre! signe du och råde", som också utgör slutversen i 1819 års psalmbok och som har biskop Svedberg till författare. Dess titel var: "Then Swenska Psalmboken med the stycker som ther til höra. Uppå Kongl. Maj:ts Nådigsta befalning Åhr 1695 öfwersedd och nödtorfteligen förbättrad."

Svedbergs förnämste medarbetare var Spegel, men många andra dugliga psalmdiktare lämnade värdefulla bidrag till denna psalmbok. Den som ger sig tid att se igenom, i vår nuvarande psalmbok, de psalmer, som författats, öfversatts eller bearbetats af t. ex. Jakob Arrhenius, Gustaf Ollon, Samuel Columbus, Petrus Brask, Erik Lindsköld,

Birger Carlberg, Kolmodin, Lagerlöf, Boethius, Ausius, Amnelius, Rudbeck, De la Gardie m. fl., skall finna att, om den wallinska psalmboken är så förträfflig, som den ju med rätta räknas vara, så är det icke minst på grund däraf, att ur den gamla svenska psalmboken af 1695 hämtats många af våra ännu i dag med tacksamhet sjungna kärnpsalmer från äldre tider. "Spegels psalmer äro oöfverträffade, sällan upphunna. Intet harposlag synes tillkommet för effektens skull. Allt är den mest medvetslösa skönhet. Man tycker sig knappt höra tonerna, som uppbära de himmelska idéerna, men är viss, att de höras i himmelen." "Svedbergs psalmer äro också bland de yppersta i Norden", skrifver med rätta en författare. "De utgöra än i dag vår svenska psalmboks prydnader samt äro af ett oförgängligt värde."

En tid bortåt tyckes man hafva varit belåten med denna nya psalmbok, men i medio af 1700-talet hade dock så mycket klander mot den kommit till höga vederbörandes kännedom, att ärkebiskop Henrik Benzelius 1756 uppdrog åt den "vittre prosten och kyrkoherden i Tierp, doktor Carl Johan Lohman, att rätta, förbättra och omarbeta den gamla psalmboken, hvilket han ock till en del verkställde." Vid riksdagen samma år framlämnades af kyrkoherde Axel P. Luth till prästeståndet en del anmärkningar öfver svenska psalmboken, hvilka vunno bifall, och vid 1760 års riksdag inkom han med "en samling kyrkopsalmer och andeliga sånger, från tyskan och danskan öfversatta, att däraf uttagas hvad tjänligt pröfvas till svenska psalmbokens tillökning."

Den nye ärkebiskopen, Samuel Troilus, ifrade

också mycket för en ny psalmbok, och 1763 fattade regeringen beslut om psalmbokens öfverseende och omarbetning, hvilket uppdrogs åt fyra Stockholmskyrkoherdar, bland dem Olof Celsius d. y., som blef den ledande själen och mest verksamme i kommittéen. Det gick ock raskt med arbetet, och 1765 utgaf kommittéen en samling profpsalmer, hvilken två år därefter följdes af en ny samling. Det var den senare s. k. Celsiska psalmboken, "renlärig och oklanderlig till innehållet, men i poetiskt värde underlägsen den gamla", och den vann därför ej synnerligt bifall. Följden blef, att prästeståndet 1770 yrkade uppskof med ny psalmboks införande, och därmed var denna psalmbok dömd till glömska.*

Under Gustaf III:s regering var moderniseringsbegäret så stort, att man icke kunde lida kyrkans gamla psalmer, och återigen väcktes förslag om en ny psalmbok. Vid 1778 års riksdag uttalade sig prästerskapet för psalmbokens förbättring, och året därpå uppdrog regeringen åt Uppsala domkapitel att ombesörja redaktionen af en ny psalmbok. Ingen af dess medlemmar var vuxen detta svåra värf, och ingenting vidare gjordes heller åt saken. Först 1790 grep man sig verket an på allvar, ty domkapitlet utgjordes då till större delen af nya män, och ett psalmboksförslag trycktes 1793. Men äfven detta befanns underhaltigt, hvilket för öfrigt ej var att undra öfver, "helst som hela tidsandan led fullkomlig brist på all högre poetisk lyftning

* Under detta tidehvarf utgåfvos de mycket spridda sångböckerna: Mose och Lambsens Wisor (1717) af pietisterna, Zions Sånger (1743) af herrnhutarne samt Zions Nya Sånger (1778) af A. C. Rutström, och dessa utträngde alltmera inom de särskilda partierna de äldre, bekännelsetrogna psalmböckerna.

och var mest böjd för att inskärpa en s. k. nyttig moral i en rätt begriplig och förståndig rimmad prosa." Denna Uppsala profpsalmbok "bär ock tydliga spår af den neologiska tidsriktningen och dess bemödande att ur de gamla psalmerna utplåna allt positivt kristligt innehåll samt ersätta det med högtrafvande fraser." Det hade annars varit meningen att vid jubelfesten 1793 antaga den nya psalmboken, men det stannade vid att öfverlämna frågan till ecklesiastiska kommittéen, hvilken emellertid endast gjorde något förberedande arbete. Först under 1809 års riksdag blef på förslag af ärkebiskop Lindblom ett utskott af präster tillsatt för att utarbeta ett nytt psalmboksförslag, men frukten af dess arbete blef ett omoget nastverk, som omöjligen kunde tillfredsställa allmänheten.

Med ärkebiskop Lindblom som ordförande tillsattes en ny psalmbokskommitté 1811, och tre år senare utkom dess förslag till förbättrade kyrkosånger. Men icke heller det var till belåtenhet, "i de gamla psalmerna hade ganska mycket blifvit ändradt, och i allmänhet sökte en tom ordståt ersätta bristen på religiös inspiration. Till största delen bjöd man nämligen här på torra didaktiska vitterhetsstycken, där ett rent och prydligt språk syntes vara hufvudsaken, hvaremot innehållet merendels saknade inneboende must och märg."

Då framträdde på skådebanan en man, som hittills intagit ett jämförelsevis obemärkt rum, men som inom kort skulle inskrifva sitt namn i såväl svenska kyrkans som vitterhetens historia. Det var kyrkoherden i Adolf Fredriks församling i Stockholm, Johan Olof Wallin, och det var hufvudsakligen hans förtjänst, att psalmboksförslaget,

"detta neologiens foster", icke blef antaget. Han hade visserligen de senaste åren deltagit med i psalmbokskommittéen såsom ledamot däraf, men han var ingalunda belåten med dess arbete. På eget beråd lät han därför i hemlighet trycka och

ÄRKEBISKOP J. O. WALLIN.

utgifva ett särskildt förslag till ny psalmbok, innehållande dels egna, dels andra kommittéledamöters och äfven andras till kommittéen insända psalmer. Denna profpsalmbok utkom 1816 och mottogs genast med stort och allmänt bifall. Åt Wallin, så godt som ensam, uppdrogs nu det dryga arbetet

att utgifva en ny psalmbok, han beviljades tjänstledighet för att få tillfälle att ytterligare granska och förbättra sitt verk, hvarefter det med några smärre ändringar öfverlämnades till konungens stadfästelse. Det dröjde ej länge, förrän denna gafs af Karl XIV Johan, det var den 29 januari 1819, men "åt församlingarna i riket lämnades frihet att på sockenstämmor öfverenskomma om tiden för den nya psalmbokens införande i bruk vid gudstjänsten."

Att psalmboken så i en hast blef gillad och stadfästad af konungen, som vanligen var mycket betänksam och väl ej förstod många rader däri, tillskrifves af Wieselgren — "en omyndig yngling". Det var dåvarande hertigen af Södermanland, prins Oscar, sedermera konung Oscar I, hvars lärare i kristendom och ständige biktfader Wallin var. Prinsen läste nämligen Wallins psalmer med förtjusning, hade lärt sig många utantill och uppläste dessa med hänförelse för andra. Han hade således förtjänt den vackra tillägnan, som Wallin införde i första upplagan af psalmboken. Och konungen gaf så "kyrkan, hvilkens summus episcopus han var, den psalmbok, som så fullt vunnit hans ende, hans älskade sons hjärta".

Som prinsens lärare i kristendom konfirmerade Wallin honom, och i hans namn skref han en längre bönepsalm "Vid skriftermålet", hvars första strof lyder som följer:

"Nu, gode Gud, nu är jag din,
din vilja är min vilja,
och världen, där jag träder in,
skall mig ej från dig skilja!

O du, som kungjort mig din nåd,
din härlighet och dina råd,
dig vare pris och ära!"

Vid det slutförhör, som hölls två dagar före skriftermålet inför konungen, statsrådet och ständerna, uppläste prinsen ett af Wallin författadt versifieradt svar på frågan: "Hvad är en kristen?", och som det torde vara föga bekant här i landet, har jag trott mig böra anföra det:

"En kristen heter den, som lyder Kristi bud
och hjärtats tro och hopp vid Kristi löften stöder.
En fader älskar han i varelsernas Gud,
och älskar mänskorna som bröder.
Saktmodig, tålig, mild, förnöjd med Guds behag
och mänsklig ordning undergifven,
han har en lika vis, en lika helig lag
för sina gärningar och sina öden skrifven.
Försäkrad, att ett hufvudhår
ej utan Herrens vink skall från hans hjässa falla,
han lugn och oförfärad går,
dit samvete och plikt och rätt och sanning kalla,
försonad med sin Gud, sitt hjärta och sin värld,
beredd till offringar och fast i dygdens öfning,
han har i detta lif blott tiden för sin pröfning,
i döden blott sin himmelsfärd."

Wallin hade länge sysslat med psalmdiktning, när hans "Förslag till Swensk Psalmbok" utkom 1816, och han hade tillsamman med skalderna Choræus och Franzén utgifvit flera häften profpsalmer. Så utgåfvos 1807 två häften "Omarbetning af Swenska Psalmer försökt af Michael Choræus och J. O. Wallin", och han utgaf själf "Omarbetade Kyrko-Psalmer" 1809 och 1811, ny upplaga 1812.

Sistnämnda år utkom också "Prof-Psalmer" af Franzén och Wallin, och följande år följde ett nytt häfte. "Det var", skrifver Wieselgren, "Choræus, som förde Wallin till psalmsångens Sions-höjd från Pindens lägre afsatser, snart förbigången af sin yngre vän."

I korthet berättar Wallin psalmhistorien 1809—19, och ur den tillåter jag mig anföra följande: "Vid 1809 och 1810 års riksdag företog sig prästeståndet att genom sin pastoraldivision ej allenast gifva oss en ny kateches och handbok, utan äfven psalm- och evangeliibok... Men vid psalmboken lades en så mycket raskare hand, helst man i samlingarne trodde sig därtill äga all erforderlig material. Man tog hvad man tyckte, utan att ens rådfråga sig hos lefvande författare, ändrade efter tycke, och fick på det viset ihop ett temligen planlöst aggregat af kyrkosånger, utan annan ledande princip än den, att de få gamla psalmerna, som förändrade bibehöllos, skulle i den nya boken behålla äfven sina gamla nummer. Hade man ej annat att ifylla de många härigenom uppkommande luckorna, så tog man till den goda Linderholm. (Prosten O. Linderholm hade i Stockholm 1804 utgifvit "Försök till förbättring af den Svenska Psalmboken" samt 1799 "Försök till Kyrkosånger öfver alla Högt. och Sönd. Evangelier" m. m.) Och på detta både oformliga och klena lappverk begärdes och erhölls verkligen konglig sanction. Då ville händelsen, att en hop omogna försök, dem jag skrifvit och låtit trycka, äfven fallit i redaktionens händer och samgrannt förklarades för god pris, utan något af mig därtill lämnadt samtycke. Men ett så egenmäktigt användande af en annans egen-

dom, om än aldrig så obetydlig, kunde väl i ett lagbundet samhälle ingen statsmakt bekräfta. Fogligt och vördsamt protesterade jag i enskild väg hos verkets ledare; men då jag icke genom bestämdt svar tryggades mot församlingens våda, nedlade jag en offentlig reservation i företalet till ett nytt psalmhäfte ("Förslag till förbättrade Kyrko-Sånger", 1814), och följden, efter flera för mitt hjärta påkostande negotiationer, blef resning i saken."

Andra kommittéledamöter hade annars som mål endast att bearbeta och "förbättra" de gamla psalmerna, Wallin däremot ifrade numera för en helt ny psalmbok. "Men ju mer han vigde sina krafter åt detta arbete, desto svårare syntes honom uppgiften, dess mer varnade han för brådska, desto varsammare blef han i att söka 'förbättra' de gamla, heliga sångerna." "Hvarför", skref han till en vän redan 1811, "skola alla mina psalmer antagas, då jag själf ej blott ogillar dem, utan äfven kan göra dem bättre, då jag får tid på mig? En ynglings första försök på en nästan obanad väg kunna ej strax vara mogna, men de kunde blifva det, då man ej brådskar med skörden... Det är obegripligt, att i detta svåraste slag af vitterhet, där det ej blott fordras all språkets enkelhet, ledighet och precision, ej blott all den poetiska imaginationens lif och sanning, utan dessutom det religiösa hjärtats hela värma, som otvunget utgjuter sina sublimaste känslor — det är obegripligt, att för ett sådant verk skola kreti och pleti anses vuxna."

I det härofvan nämnda af Wallin (1816) utgifna "Förslag till Svensk Psalmbok", och vid hvars utarbetande han haft prosten Johan Åström till

hjälp, har han för öfrigt uttalat sina tankar om den kristna psalmen: "En äkta psalm är ej ett akademiskt vitterhetsstycke; den är ej gjord att kittla örat och inbillningen med granna bilder, frappanta vändningar och en hänförande verskonst, den sjunges ej eller läses på det smaken må renas, världskännedomen höjas och språkfärdigheten förkofras, utan blott för hjärtats rening, andaktens höjande och själens förkofran i tro, hopp och kristligt sinnelag."

Wallin var emot hvarje hastverk och var föga belåten med att ärkebiskopen så mycket hade påskyndat arbetet. I bref till Tegnér, som 1820 i sitt berömda poem "Nattvardsbarnen" omnämnt honom i följande ord:

"ett evärdeligt kväde
af den höge Wallin, af Davidsharpan i Norden",

skref han: "Jag har verkligen velat uträtta något med den andliga harpan och handterat den åtminstone *con amore*. Men aldrig har jag varit rätt nöjd med hvad jag gjort; idealet har sväfvat för högt öfver min krets och min kraft."

Psalmboken innehåller som bekant 500 psalmer. Af dessa har Wallin författat inemot 130 och omarbetat, öfversatt eller fritt behandlat omkring 200. Dessutom ha nya psalmer upptagits af nitton olika författare, bland hvilka särskildt förtjäna att nämnas: Franzén, Ödmann, Dahl, Hedborn, Geijer, Adlerbeth och Åström. "Bland Wallins yppersta psalmer", skrifver en författare, "räknas julpsalmen 55 (Var hälsad, sköna morgonstund), himmelsfärdpsalmen 113 (Till härlighetens land igen), helgelsepsalmen 210 (Vaka, själ, och bed), 'tröstepsalmen' 224 (Befall i Herrens händer) och den därmed be-

fryndade morgonpsalmen 423 (Morgonrodna'n mig skall väcka), vidare 247 (Om glädje i Gud), omskrifningen af Herrens bön 262, dompsalmen 496 (Vaken upp, en stämma bjuder), hvilka i religiöst och poetiskt afseende torde kunna betecknas som oöfverträffliga. Mycket högt stå äfven psalmer som nr 1, 56, 68, 73, 108, 369 (förbön för sjuka), 421, 481 (längtan efter förening med himlavännen: Hvar är den vän, som öfverallt jag söker), 484, 488. Bland hans bearbetningar utmärka sig främst 123 (Sion klagar med stor smärta), hvilken psalm är ett mästerprof af omdiktning, Nu tystne de klagande ljuden, nr 492, af Prudentius, vidare 487 och 437. Stundom är Wallins religiösa och poetiska ingifvelse mattare, och det finnes onekligen enstaka misslyckade omarbetningar i hans psalmskatt."

Nästan allmänt antogs psalmboken af församlingarna. Tegnér förklarade, att om Wallins psalmbok kunde öfversättas, skulle den blifva hela kristenhetens, och Geijer yttrade, att detta psalmverk utan tvifvel vore ett af de yppersta något språk kunde framvisa, och att den, som åstadkommit ett sådant arbete, skrifvit in sig i sitt folks hjärta. Hos den bildade allmänheten betraktades denna psalmbok länge såsom ett så oförlikneligt mästerverk, att man knappast ville tro, att den kunde äga några brister, "och denna blinda beundran", skrifver Cornelius, "torde ännu vara tämligen vanlig."

Men redan under Wallins lifstid fanns det sådana, som öppet klandrade hans verk, och bland dessa voro förre psalmboksledamoten Ödmann samt den framstående religionsläraren Schartau. Äfven bland Norrlands s. k. läsare var missnöjet

med de nymodiga psalmerna stort, och senare påyrkade röster från olika håll, "att man borde rensa bort det mindre brukbara och ersätta det med något bättre, samt äfven här och där i för öfrigt goda och användbara psalmer göra en och annan mindre rättelse." Vid 1868 års kyrkomöte väcktes motion i sådant syfte af domprosten Torén, som fäste uppmärksamheten därpå, att "så skönt än det wallinska psalmverket vore, så visade sig dock för djupare sinnen ej just så litet slagg utmed det äkta, rena harpeguldet." Här är ej platsen för redogörelse för de olika psalmbokskommittéer, som sedan den tiden blifvit tillsatta, och de många olika förslag, som af dem framlämnats. Men det torde dock vara skäl med några ord omnämna huru den revision, som väl allmänt begagnas inom Augustana-synoden, kom till. När de norrländska läsarnas knot mot psalmboken blef alltför högljudt och de visade tendens till separatism, begärde en del af prästerna bland denna allmoge en ny redaktion af 1819 års psalmbok. En sådan verkställdes också på enskild väg och utgafs i Malmö 1849. På titelbladet stod det: "öfversedd af J. H. Thomander och P. Wieselgren m. fl.", och dessa andra voro P. Fjellstedt, C. W. Skarstedt, N. Nordlander, J. B. Kallenberg, J. Dahlberg och J. Dillner. I förordet till denna "öfversedda" psalmbok heter det, att "med sina erkända stora förtjänster har 1819 års psalmbok vållat många samveten bekymmer och framkallat många önskningar om en noggrannare öfverensstämmelse med den Heliga skrifts uttryckssätt och vår evangeliska bekännelse. Flera församlingens lärare och andra medlemmar hafva förenat sig om förevarande försök att

gå de billigaste bland dessa önskningar till mötes. Afsikten har varit att här lämna en psalmbok, som vore i möjlig mån renlärig och icke innehölle en enda psalm eller vers mer eller mindre än de, som i den antagna psalmboken förefinnas." (År 1863 antogs denna revision of Augustana-synoden.)

För att visa hvad som i synnerhet afsågs med denna omarbetning, om den så kan kallas, af psalmboken, vill jag anföra några verser. I den wallinska psalmboken lyder nr 45, tredje versen, som följer:

"Svåra fallen, skild från Herran,
den vid stoftet bundna anden
ser sin Faders boning fjärran
och förmår ej lösa banden.
Men han anar Fadrens mening,
och den hemligt närda sorgen,
med hans trängtan i förening,
är hans återlösnings borgen."

I den reviderade upplagan har senare delen fått följande lydelse:

"Och förstår ej Faderns mening,
och i säkerhet fördrifver
sista tanken på förening
med den Gud, han öfvergifver."

Betydliga förändringar ha vidtagits i nr 42, 169, 289, 291, 294, 296, 351, 353 med flera. Så ha t. ex. verserna 4 och 5 i nr 202 ändrats från

"Min kraft, o Herre, är för svag
att göra efter ditt behag;
men om jag gör det jag förmår,
jag af din Ande bistånd får.

Må jag blott söka det du vill,
så faller mig allt annat till,
och då jag lefvat som jag bort,
för mig du öppnar himlens port."

till

"Jag, arma mask, är alltför svag
att göra efter ditt behag.
Om ej din Andes nåd jag får,
jag intet af mig själf förmår.

Ack, lär mig söka det du vill,
så faller mig allt annat till:
och får jag kraft af Jesu blod,
blir kampen lätt och segern god."

I nr 296 har fjärde versen, hvilken lyder som följer:

"Förnuftet lag och gräns åt mina nöjen gifve,
gudsfruktan helge dem, och samvetsfrid dem lifve!
Då skall ett oskuldsfullt, ett måttligt tidsfördrif
förnya hug och kraft till verksamt dygdelif."

ändrats till

"Din helga lag en gräns åt all min glädje gifve,
din fruktan helge den, och samvetsfrid den lifve.
Den med gudsfruktan gläds uti den goda dag
tar ock det onda mot, förnöjd med Guds behag."

I psalmen nr 351, "För en ung kvinna", ha verserna 5 och 6 följande lydelse:

"Kvinnans hjärta templet vare,
där din kärlek renast lågar!
Hennes känsla mild förklare
hvad med oro tanken frågar!

Hennes hand åt den, som lider,
tröstekalken vänligt räcke,
och bland mödor, nöd och strider
mänskligheten vederkvecke!

Hon med himmelsk frid förlike
hvad en jordisk tvedräkt skilde,
och en förgård till Guds rike
småningom af jorden bilde!
Och när otro världen dårar,
höre hon dock dig allena,
dröje hon med stilla tårar
vid ditt kors, som Magdalena!"

De ha ändrats till

"Låt min själ ditt tempel vara,
där din kärlek stilla lågar;
i mitt hjärta själf förklara
hvad med oro tanken frågar.
Du, den svaga, när hon lider,
tröstens kalk i nåd tillskicke,
därmed hon i nöd och strider
sig och andra vederkvicke.

Kvinnan, själf om hjälp förlägen,
skaptes till en hjälp på jorden.
Herre, du som själf är vägen,
led mig: jag är vilse vorden.
Otro snart all världen dårar,
lär mig följa dig allena;
håll mig kvar i stilla tårar
vid ditt kors, som Magdalena."

Anmärkas bör, att endast nr 45 och 351 äro af Wallin, nr 202 är författad af C. A. Kock och nr 296 är öfversatt från tyskan.

Dessa ändringar tillfredsställde klandrarna till en tid, men det dröjde dock ej så länge, förrän tendensen till separatism utvecklade sig till handling och både till följd införande af hvarjehanda sångböcker. Och det är nog såsom en författare skrifver: "Nya tider föda nya behof. Den missions- och kärleksverksamhet af många slag, som präglar vår tid i motsats till början af 1800-talet, har naturligtvis ej kunnat fullt tillgodoses i 1819 års psalmbok. Starka religiösa rörelser ha, sedan den antogs, gått fram genom vårt land och äfven burit frukt i sång- och psalmdiktning. Kravet på en psalmboksrevision synes därför berättigadt." Ty, såsom en författare skrifver, "Wallin var ett barn af sin tid (en öfvergångens tid, då allt var i jäsning). Han var väl en man, som för sin höga begåfning såsom religiös skald kunde af sina beundrare få namnet 'Davidsharpan i Norden', men han var icke en man, som ägde uti sig ett kraftigt evangeliskt lutherskt troslif, ej heller ett klart kyrkligt medvetande. Därför bär ock den psalmbok, i hvilken han så tydligt uppenbarat sin religiösa åskådning, öfvergångens prägel och kan ej i sin helhet hålla stånd inför Skriftens och det nyvaknade kyrkliga troslifvets dom." Ingen skall dock kunna frånkänna den wallinska psalmboken stor betydelse som uppbyggelsebok, och den har för visso under det gångna seklet varit till gagn och glädje, tröst och uppmuntran för släkten, som kommit och gått all världens väg.

"De frommas samljud tvingar
till tystnad kvalens röst:
när Davids harpa klingar,
det stormar ej i Sauls bröst."

Källor:

Bælter: Historiska Anmärkningar om Kyrko Ceremonierna etc.; Wieselgren: Svenska kyrkans sköna litteratur; Beckman: Svensk Psalmhistoria i sammandrag; Cornelius: Svenska kyrkans historia efter reformationen; Schück: Svensk Litteraturhistoria; Schück och Warburg: Illustrerad svensk litteraturhistoria; Gerdin: Handledning i psalm-undervisning på grundvalen av kyrkopsalmens historia; Liedgren: Wallins läroår som psalmdiktare, m. fl.

G. N. S.

Röda korset.

På ett enkelt marmorkors, omslutet af klängrosor och murgröna, å grafgården vid Scutari, där cypresser hålla sin tysta vakt, kan den resande läsa orden: "Hvad hon kunde, det gjorde hon". Vården restes af Florence Nightingale, och därunder hvilar en af de kvinnor, som tillsammans med henne år 1854 trotsade farorna och döden att bringa lindring och hopp åt Krim-krigets olyckliga offer. Men orden äro Jesu ord och gälla också de tusende kvinnor, som under Röda Korsets tecken tjänat och nu tjäna en lidande mänsklighet.

KRIGETS historia är jämnårig med människans. Sedan det första brodermordet bär mänskligheten krigets Kains-märke på sitt ännе. Gud har också tagit kriget i sin tjänst såsom ett gissel att tukta folken. För Israel var Gud en "härskarornas Gud", och det låg ingenting stötande för dem i en önskan som denna: "Dotter Babel...säll är den som griper dina barn och krossar dem mot klippan" (Ps. 137: 9). Äfven i kristen tid har man ofta i krigstid hämtat sina mönster ur gamla testamentet hellre än ur evangelierna. Blott så småningom har humanitetsidealet arbetat sig fram. Och lika sakta gick det med den vetenskapliga läkarekonsten och sjukvården. Den kristliga sjukvården i egentlig mening sträcker sig knappast mer än ett halft sekel till-

baka. Och hvad krigets humanisering angår, så är det en helt modern tanke. Läser man om det trettioåriga krigets förfärliga förödelser, digerdödens hemska härjningar, den obeskrifliga nöd, som städse följde i krigets spår, men som historien helst förtiger, så skall man förgäfves söka efter det som kunde motsvara vår tids Röda Kors rörelse och den humanitetssträfvan, som alla civiliserade nationer åtminstone erkänna, äfven om de icke alla följa den. Fröet fanns ju, det är sant; det är ju ingenting annat än Jesu lära (Matt. 5: 43; Luk. 10: 29); underligt, att det icke förr hann växa fram och mogna. Vi se ännu huru sakta det går.

Klostren, i synnerhet barmhärtighetssystrarna, öfvade en icke obetydlig sjukvård. Korstågen gåfvo uppslag till flera ordnar, som ägnade sig i en hård och krigisk tid åt nödens lindrande, såsom Hospitaler- eller Johanniterorden, den Tyska Riddarorden m. fl. "Med lika stor hänförelse Johanniterriddarna gripit till svärdet och blifvit korsbärare, med lika stor ifver och självförnekande kärlek iklädde de sig linnekläderna och gingo såsom sjukvårdare ikring bland sjuksängar." På sina hvita linnekläder buro de ett rödt kors och kunna således betraktas såsom den första Röda Korsföreningen. Men upphofvet till kristlig sjukvård i vidsträcktare mening måste tillskrifvas de genomgripande humanitetssträfvanden på olika områden, som kännetecknade förra århundradets senare hälft.

Det är här vi möta namnet Florence Nightingale. Denna ädla kvinna föddes den 12 maj 1820. Född af en förnäm engelsk släkt erhöll hon en vårdad uppfostran. Redan tidigt visade hon ett djupt

deltagande med sjuka och lidande. Hon ägde därtill en kristlig karaktär och kände sig af Gud kallad att ägna sig åt de lidandes tjänst. Sjuksköterskans anseende stod emellertid på den tiden i England mycket lågt. Lika viljekraftig som godhjärtad beslutade hon att höja den kvinnliga sjukvården till en aktad kallelse och ingjuta i densamma en kristlig anda. På sina resor hade hon besökt pastor Theodor Fliedner och den lutherska diakonissanstalten i Kaiserswerth. Nu begaf hon sig dit för att utrustas för sitt kall (1851—1852). Hon fann här hvad hon sökte och innerst tänkt sig; djupa och varaktiga blefvo också de intryck, hon här mottog. Själf säger hon: "Aldrig har jag mött en högre kärlek, en renare gudsfruktan och hängifvelse än här. Här var intet slarf, ingen försummelse." Hon utgaf till och med en bok med titeln "Kaiserswerth". Vid afskedet från anstalten lade Fliedner sina händer på hennes hufvud och uttalade de vanliga invigningsorden: "Grundad i sanningen var trogen intill döden, och du skall undfå lifvets krona". Det är intressant att minnas denna våra Röda Kors systrars och sjuksköterskors "apostoliska succession" från det lutherska diakonisskallet.

Så bröt Krim-kriget ut mellan Ryssland och Turkiet med Frankrike och England på turkens sida år 1854. Det blef ett blodigt krig, förenadt med mycken nöd. Skalden Tennyson har odödliggjort slaget vid Balaklava i dikten "The Charge of the Light Brigade":

"Theirs, not to make reply,
Theirs, not to reason why,
Theirs, but to do and die.

Into the valley of Death
Rode the Six Hundred....

* * *

Charging an army, while
All the world wondered."

Dödsföraktet och hjältemodet var storslaget i denna och andra drabbningar, men skörden på fältet i slagna och sårade var förfärlig. Fältsjukvården var oförlåtligt bristfällig, materialier otillräckliga; sårade lågo dygntals utan skötsel. På vintern fröso de sårades lemmar fast vid de dödas lik; på sommaren fylldes luften af stank från ruttnande sår; tyfus och kolera härjade i lägren. I Scutari i dåliga kaserner lågo milslånga rader af sårade på bara marken så godt som utan vård. Nöden och eländet voro obeskrifliga. Då underrättelser om läget nådde England, trädde Florence Nightingale fram och erbjöd sin tjänst åt myndigheterna, som med största beredvillighet antogo densamma. Den 21 oktober 1854 anträdde hon tillsammans med 38 sjuksköterskor — "The Angel Band", som man med hälften skämt, hälften allvar kallade dem — den vanskliga resan till Scutari i Turkiet. Med underbar takt, skicklighet och handlingskraft, parad med ömhet och ett dödsförakt, som väckte beundran, grep hon in i detta obeskrifliga elände. Det är nästan otroligt hvad hon lyckades uträtta. Ordning och lindring tycktes rent af växa i hennes fotspår. Om några af befälet i början icke kunde finna sig i denna "innovation" att se kvinnor i lägret, lämnade deras betänkligheter snart rum för respekt och beundran, då de sågo frukterna af hennes arbete och inflytande. Soldaternas tack-

samhet var rörande. Med lampa i hand gled hon sakta fram under natten mellan rader af sjuka, och då hennes skugga föll på väggen, vände sig de sjuke att kyssa den. Hon fick därför namnet "The Lady with the Lamp". Det är om henne Longfellow skrifvit:

"Lo, in that house of misery
A lady with a lamp I see
Pass through the glimmering gloom
And flit from room to room.

And slow as in a dream of bliss
The speechless sufferer turns to kiss
Her shadow as it falls
Upon the darkening walls....."

Hon stannar på sin post till krigets slut och tills den siste sårade lämnat lasarettet. Så låter hon i Scutari uppsätta det kors, som i början omnämnts, och vid Balaklava ett annat, som bär inskriptionen: "Herre, förbarma dig öfver oss". Är det de stupades eller de segrandes bön? Kanske båda deras. Hon återvänder nu till England, föremål för allas kärlek och hyllning. Men hon har uttömt sin kraft i de lidandes tjänst. Såsom invalid kunde hon blott i ord vidare tjäna en lidande mänsklighet, men hennes lif har varit en inspiration för tusenden, och ur hennes verk har den kvinnliga sjukvården — "trained nursing" — och Röda Korsets idé vuxit fram. Hon dog i Londen den 10 augusti 1910.

År 1859 bröt åter ett krig ut i Europa. Denna gång var det Italien och Frankrike mot österrike. Striden gällde norra Italien. Den 24 juni 1859 stod slaget vid Solferino, ett af historiens blodigaste.

Från tidiga morgonen intill sena kvällen rasade striden. Öfver det redan af döda och sårade öfversållade slagfältet rusade kavalleriet fram, och de fallna trampades under hästarnas hofvar. Dagen var brännande het, men mot kvällen doldes solen af mörka åskmoln, och en häftig storm bröt lös; ett isande regn med hagel piskade de stridande, till dess slutligen nattens mörker bredde sig öfver den hemska skådeplatsen. Genom mörkret hördes de sårades nödrop och de döendes jämmer; andra smögo sig likt vålnader fram bland de fallna och letade efter förlorade kamrater i hopp att lifsgnistan ännu icke slocknat. 40,000 sårade och döda! "Stackars folk, stackars folk! Huru ohyggligt är icke ett krig", sade Napoleon III, då han dagen efter slaget såg dess förfärliga följder. "Hellre förlora en provins än att åter skåda ett så förskräckligt skådespel", sade Frans Josef. Den militära sjukvården var totalt otillräcklig; det mest nödvändiga saknades att lindra den obeskrifliga nöden. Den civila befolkningen gjorde sitt yttersta och samlade de sårade samt fyllde kyrkor och torg i den lilla staden Castiglione. Ingen skillnad gjordes mellan vän och fiende. "Tutti fratelli" — alla bröder — sade de medlidsamma kvinnorna. De sårade äro icke längre fiender, de äro människor, bröder, som behöfva hjälp.

Bland dem som lifligt deltogo i vården af de sårade var Henri Dunant, en förmögen schweizare, som af en händelse råkade vara i närheten. Hvad han såg och erfor gjorde på honom ett outplånligt intryck. Sina iakttagelser och intryck har han tecknat i en liten bok, "Un Souvenir de Solferino". Den lilla boken var emellertid icke blott en gri-

pande skildring af krigets outsägliga ve, utan ett väckelserop till de civiliserade folken att genom bättre inrättad sjukvård göra omöjlig för framtiden dåtidens fruktansvärda försummelse mot sårade och döende. Dunant leddes härvid af djupt kristliga motiv. Han säger själf: "Sedan Guds osynliga hand fört mig till Solferino, har den faktiskt tvungit min ande och mitt hjärta att skrifva min bok och sedan nödgat mig att gå vidare." Det är också i denna bok han uttalar tanken om bildandet af frivilliga permanenta hjälpföreningar inom alla civiliserade länder, som med internationellt erkännande kunde i krigstider lämna hjälp och vård åt sårade, utan afseende på nationalitet. Den innehöll faktiskt Röda Korsets hufvudtankar: humanitet och neutralitet. Med brinnande ifver satte Dunant in hela sin förmögenhet och alla sina krafter att göra sina idéer gällande. Den lilla boken väckte stort uppseende, och dess tankar vunno allmänt erkännande. "Du har beväpnat mänskligheten och tjänat friheten", sade Victor Hugo. Och konungen af Sachsen yttrade, att "den nation, som vägrade att deltaga i detta humanitetsverk, förtjänar att lysas i bann af den allmänna opinionen i Europa." Godt, men huru kunna omsätta tankarna i bindande internationella aftal och förbindelser?

Genom en förening i Genève, Societé genevoise d'utilité publique, af hvilken Dunant var medlem, utsändes en inbjudan till en internationell konferens att hållas i Genève den 26 oktober 1863. Så kraftigt hade Dunants idé slagit rot, att flertalet europeiska regeringar läto representera sig. Den bärande principen var krigets humanisering och neutraliseringen af all fältsjukvård. Konferensens

förhandlingar formulerades i ett beslut i tio artiklar. I hvarje land skulle i fredstid bildas ett nationellt utskott, som med sin regerings antagande af dess tjänst vid ett eventuellt krigsutbrott hade att samla materiella hjälpmedel och att utbilda och utrusta frivilliga sjukvårdare att stå till de militära myndigheternas förfogande. Ehuru de olika nationella utskotten voro självständiga, borde dock samarbete dem emellan äga rum genom internationella kongresser. Den inbördes förbindelsen skulle förmedlas genom ett slags permanent internationellt centralutskott med hufvudsäte i Genève. Vidare uttalade sig konferensen för tvenne önskemål:

1. Att i krig ambulanser, sjukhus och sjukvårdspersonal, officiell och frivillig, samt medhjälpande invånare jämte de sårade själfva måtte förklaras neutrala.

2. Att ett gemensamt igenkänningstecken för alla härars sjukvårdspersonal och gemensam flagga för alla ambulanser måtte antagas.

Säkerligen var det mer än respekt för Schweiz, som ledde till antagandet af det Röda Korset på hvit duk (Schweiz' flagga med omkastade färger) såsom känne- och skyddstecken. Det Röda Korset är kristendomens och humanitetens symbol, på hvilken folken ännu kunna läsa hvad Konstantin läste: "In hoc signo vinces" — i detta tecken skall du segra. Vi tro, att det är Herren, som rest detta "banér inför folken" till ett vittnesbörd, att kärleken är starkare än hatet, barmhärtigheten mäktigare än svärdet.

För att de vid konferensen uttalade principerna och önskemålen måtte få bindande kraft, var det

nödvändigt, att de antogos vid en diplomatisk kongress af vederbörligen befullmäktigade ombud. En sådan sammankallades af det schweiziska förbundsrådet att hållas i Genève i augusti 1864. Sexton nationer voro representerade. Resultatet blef antagandet af den s. k. Genève-konventionen af den 22 augusti 1864 för mildrandet af krigens oundvikliga lidanden, aflägsnandet af dess onödiga hårdhet och förbättrandet af de sårades lott på slagfältet. Denna konvention, hvars detaljer vi nu icke här kunna vidare behandla, har vid senare kongresser utvidgats och reviderats att möta växlande förhållanden. Så småningom ha alla kristna makter anslutit sig till Genève-konventionen, hvars regler de därmed förbundit sig att respektera. Så ha äfven Japan och Turkiet, ehuru det senare utbytt korset för halfmånen. Tyvärr ha svåra kränkningar af Röda Korset förekommit under nu pågående krig, men det är svårt att tänka sig hvilka oerhördt större fasor det skulle hafva medfört, om icke det Röda Korset funnits.

Det hör till historiens tragedier, att Henri Dunant (född 1820) snart föll i glömska och armod och t. o. m. på sin ålderdom måste taga allmosor. Genom en tysk skriftställare upptäcktes han i Paris och återkallades så i minne; år 1901 tilldelades honom hälften af det Nobelska fredspriset. Så fick uppfinnaren till de sprängämnen, som gjort de destruktiva moderna krigsmedlen möjliga, Alfred Nobel, tjäna den man, som gaf sitt lif att lindra de oerhörda lidanden, de förorsaka. En annan historiens ironi. Dunant dog 1910.

Röda Korsets idé omfattades med varmt intresse i Europa. De kunglige och ståndspersoner satte

HENRY DUNANT.

sig i spetsen för rörelsen, och nationella utskott tillsattes i de flesta länder. I Ryssland organiserades Röda Korset 1876 under kejsarinnans ledning, som lämnat stora donationer för saken och som med sina döttrar i Röda Kors systrars dräkt personligen vårdat sjuka och sårade. I rysk-japanesiska kriget utförde den en storartad verksamhet, och äfven i fredstider har den varit till stor välsignelse. Nu har den väl sopats bort af revolutionen. I England organiserades 1870 "The National Red Cross Society for Aid to the Sick and Wounded in War." Medlemmarna af den gamla Johanniterorden stiftade St. Johns ambulansförening, som i nu pågående krig gör god tjänst; men ett nationellt utskott enligt Genève-konventionen kom icke till stånd förr än 1897. Med Florence Nightingales exempel såsom inspiration ha Englands kvinnor både hemma och i kolonierna utfört ett stort arbete under Röda Korsets tecken. Belgiens Röda Kors bär martyrkronen på sitt böjda hufvud, och Frankrikes kvinnor göra en samaritertjänst, som väcker världens beundran. Italien organiserade tidigt en Röda kors förening, som vunnit erfarenhet i krigstider såväl som vid nationella olyckor. Serbien och Montenegro, blödande från flera krig, äga Röda Kors organisationer, hvilkas historia visar prof på storslagen självuppoffring. I Österrike-Ungern uppkommo tvenne föreningar, som 1880 ställdes under ett centralutskott. I Tyskland rönte Röda Kors idéen lifligt bifall, och en förening stiftades under de kungliges ledning 1866. I fransk-tyska kriget 1870 fick den vidlyftig utsträckning. Den är i yttersta detalj organiserad, funktionerar i många riktningar så-

väl i freds- som krigstid. Japan anslöt sig till Genève-konventionen 1884. Dess Röda Kors står under kejsarparets ledning, har flera millioner medlemmar, en präktig byggnad i Tokio, stora fonder och en stor kår väl öfvade sjuksköterskor. Såsom betecknande för den underliga kulturblandningen i det moderna Japan må nämnas, att vid Florence Nightingales död 1910 en Shinto minnesgudstjänst med dess hedniska ritual hölls under Röda Korsets auspicier till hennes ära och hennes "andes" välfärd i den osynliga världen. De skandinaviska länderna voro representerade vid Genèvekongressen och anslöto sig tidigt till konventionen. Såsom neutrala hafva deras Röda Kors under pågående krig gjort god tjänst; i Sverige har föreningen under prins Karls ordförandeskap utfört ett storartadt arbete bland de tusental flyktingar, som där sökt skydd, i förmedlandet af krigsfångars utbyte, synnerligast mellan Ryssland och Tyskland vid finska gränsen. Holland och Schweiz hafva likaledes såsom neutrala genom sina Röda Kors utfört den gode samaritens tjänst, det förra för belgiska flyktingar och det senare genom att tjäna krigsfångar i lägren å båda sidor om krigslinjen, förmedla gåfvor och bref till fångar och bistå de tusentals "re-patriés", som dagligen likt lefvande sjövrak drifvas öfver gränsen, särskildt vid Évian. Allt det för krig och arbete odugliga mänskliga material, som fångats i krigsnätet, sårade, sjuka, kvinnor, barn, afbördar Tyskland här, och Schweiz' Röda Kors mottager dem med öppna armar för att sköta dem och sedan sända dem vidare att söka de sina och sina sköflade hem.

Förenta staterna var representeradt vid Genève-

kongressen 1864, men icke officiellt. Detta berodde delvis därpå. att man var rädd för alla slags "hämmande allianser" med europeiska makter, men hufvudsakligen därpå, att inbördeskriget då ännu rasade. Praktiskt sökte man dock lösa problemet. För att räcka den militära fältsjukvården, som var ytterst bristfällig och otillräcklig, en nödig hjälp och förstärkning tillsattes ett utskott, "The Sanitary Commission". Det var Florence Nightingale och hennes verksamhet i Krim-kriget, då ännu i friskt minne, som gaf uppslaget till denna "Commission", som funktionerade ungefär som vårt Röda Kors gör nu. Äfven på annat sätt kommo frivilliga krafter de kämpande, sårade och sjuka till hjälp. Bland dessa frivilliga var också Clara Barton. Hon arbetade outtröttligen i lasaretten och bland de sårade på slagfälten, ofta i själfva kulregnet. Vid Fredericksburg slet en kula bort en del af hennes kjol, och en annan gång genomborrade en kula en sårad soldats hufvud, som hon just då höll mellan sina händer. I tacksam erkänsla för hennes ömma vård kallades hon "slagfältets ängel". Efter krigets slut företog hon en resa till Europa, egentligen för vårdandet af sin hälsa. Hon kom här i beröring med Röda Korset, som hon strax omfattade med största ifver, och i hvilket hon igenkände idealet för sina egna sträfvanden. Det blef nu hennes lifsuppgift att vinna Amerika för denna rörelse. Men innan hon hunnit återvända hem, bröt fransk-tyska kriget ut (1870—71). Här både deltog hon personligen i vård om de sårade, i synnerhet vid belägringen af Strassburg, och fick rika tillfällen att iakttaga Röda Korsets arbete. Vid sin återkomst till Ame-

rika satte hon in all sin kraft på förverkligandet af sin plan. Men hon fann myndigheterna föga intresserade; krig var ju nu också en tämligen aflägsen möjlighet. En förening stiftades emellertid, och slutligen lyckades hon förmå kongressen att antaga Genève-konventionen, och i mars 1882 utfärdade president Arthur den formliga proklamationen. Clara Barton blef föreningens första president. Hon verkade outtröttligen i flera år, ledde föreningen under nationella olyckor och under det spansk-amerikanska kriget. Hon dog 1912.

Under förre presidenten W. H. Taft, som också samtidigt var Röda Korsets president, erhöll föreningens organisation fastare form, och genom proklamation i augusti 1911 förklarades "Röda Korset den enda frivilliga föreningen auktoriserad af regeringen att i krigstider meddela hjälp åt landets trupper till lands och sjöss." Den har härigenom fått officiell nationell karaktär. Denna förhöjes därigenom, att då Taft följdes af Woodrow Wilson såsom Förenta staternas president, öfverlämnades också åt honom presidentskapet i Röda Kors föreningen, och på dess verkställande utskott äro de olika regeringsdepartementen officiellt representerade.

Ehuru Röda Korsets ursprungliga idé var att tjäna de sårade och lidande i krig, har den genom det s. k. "American Amendment" — så kalladt, emedan detta tillägg i Genève-konventionen tillkom på initiativ af Förenta staternas ombud — betydligt utvidgats. Detta föreskrifver nämligen, att föreningen skall "äfven under fredstider uppehålla och bedrifva nationell och internationell hjälpverksamhet och tillämpa densamma att lindra lidande

förorsakadt af epidemi, hungersnöd, eld, öfversvämningar eller andra stora nationella olyckor." Så har Röda Korset vid förödande katastrofer, såsom jordbäfningen i San Francisco, öfversvämningar, cykloner, minolyckor, sjöolyckor o. d., utfört hjälp- och räddningsarbete. En hjälpsam hand har också räckts till grannlandet i norr vid olyckan i Halifax, till syd- och central Amerika vid olika tillfällen, öfver hafven till olyckan i Messina, Italien, hungersnöden i Armenien och Indien, öfversvämningarna i Kina o. s. v. Undervisning i "first aid", förbättrandet af sanitära förhållanden i allmänhet och kring öfningslägren, "safety first" propagandan i verkstäder och å järnvägar, Röda Korsets Julmärken för motarbetandet af lungsot o. s. v. äro blott några af de sätt, på hvilka Röda Korset söker tjäna.

Hvad Amerikas Röda Kors i pågående krig utfört och utför, är en af ljuspunkterna i krigsnödens mörka tafla. Hjälpskepp under Röda Korsets flagga ha lämnat våra hamnar bärande läkedom till sårade och sjuka, kläder och föda till nakna och hungrande, medlidande och hopp till sörjande, förtviflade och hemlösa. Bakom krigslinjen i Frankrike arbeta tusentals läkare och sjuksköterskor i lasaretten och ända fram till första linjen och "no-man's-land", vid hundratals rekreationsstationer (canteens) arbeta villiga händer dag och natt att bereda hvila och vederkvickelse åt soldaterna, då de, hungriga, smutsiga och trötta till kropp och själ, komma från skyttegrafvarna. Bland föräldralösa barn, dessa krigets oskyldiga offer, de i kriget mutilerade, som måste börja lifvet på nytt, bland återvända flyktingar, som stå med två tomma hän-

der inför sköflade hem och förstörda åkertegar, bland repatrierade krigsfångar, som i fånglägren tärts af hemlängtan, svält och lungsot till oigenkännlighet, och i hvars matta blick blott läses lidande och hopplöshet, verka hundratals amerikanska män och kvinnor under människokärlekens symbol. Till Ryssland har Röda Korset räckt en hjälpsam hand för att ingjuta nytt hopp i dess hjälplöshet. Till det härjade Rumänien, där man i sin nöd måste lägga sågspån i blödande sår i brist på tyg till bindlar, till Italien, till Serbien och Montenegro, där svärdet slog sina tusen, men tyfus och kolera sina tiotusen, har skickats hjälp, som burit vittnesbörd om att, trots krigets bitterhet, humanitetens och brödraskapets idé ännu lefver. Och här hemma har så när hela nationen ställt sig under Röda Korsets fana; frikostigt har man gifvit, mångmillionären ur sitt öfverflöd, och änkan, som först gaf sin son och sedan sin skärf. I hemmen, i kyrkorna, i Röda Korsets arbetsrum knyta och sy våra kvinnor millioner plagg, och med hvarje plagg går en bön till Gud, att han måtte nådeligen bevara dem, för hvilka de äro ämnade. Ej underligt, att de sårades ansikten lysa af tacksamhet, då de se det heliga tecknet, som vittnar om kärlek och medlidande. De hvila under den gudomliga kärlekens hägn. När julen stundar, bär det lilla röda korset på klapparna, som utdelas till "våra gossar", en dubbel hälsning. Men Röda Korset glömmer icke heller bort dem, som äro lämnade ensamma hemma, utan står dem till tjänst på många sätt.

En väldig våg af hjälpsamhet och uppoffring har krigets oerhörda nöd framkallat, som funnit

uttryck i Röda Korset. Mycket häraf torde vara af öfvergående art, men Röda Korset har satt sin stämpel för djupt i folkets medvetande för att kunna utplånas. I dess ljus skall mänskligheten se tecknad den väg, som leder till det sanna brödraskapet och den varaktiga freden. Skönt har skalden Björnsson tecknat detta mänsklighetens tåg, där lidandet och kärleken gå hand i hand, i ett poem, hvilket vi här söka återgifva i svensk form:

Det går ett stilla tåg,
där striden högt hörs bullra,
med bön i sorgsen håg;
det lutar mot den fallne ned
med korset på sin skuldra,
med bud från hem och fred.

Det syns ej endast där,
hvar kämpen stilla blöder;
dess stig kring världen bär.
Det är en värld af kärlek, som
af ädla känslor glöder,
knäböjer tyst och from.

Det är arbetets led;
för krigens mord och härjning
det ber om skydd och fred.
Det är hvar lidande på jord,
i nöd och utan bärgning,
som suckar för sin bror.

Det är hvart jämmers stön
af sårade och sjuke;
det är den kristnes bön,
det är de glömdas svaga rop,

det är den kränktes klagan,
den dräptes sista hopp.

En bönens regnbågsbro
högt öfver tidens stormar
i ljus af Kristi tro:
att öfver fiendskap och mord
skall kärleken dock segra;
så ljöd Hans löftes ord.

O. N. O.

I luttringstider.

Nu hörs rop, nu hörs gråt i vår lidande värld,
nu går dom öfver otrons förhärdade ätt.
Och Guds folk, som här smittats af otro och flärd,
får i luttringens elddop sin renande rätt.

(Jer. 31: 15.)

Det är allvarets lek
för vårt lekande folk.
Det är eldregn, ej smek
ifrån nådenes tolk.

Se, Försonaren själf tar kastskofveln i hand,
nu han rensar sin loge och renar sitt land.

Luk. 3: 17.

Han har hvässt uti himlen sitt flammande svärd,
sina eldpilar har han gjort druckna af blod.
Nu hans hämndår är inne, en häpnande värld
går från seklernas blodskulder renad och god.

Uti söder och nord
sväfvar skördängeln fram.
På den bloddränkta jord
offras mänskor som lamm.

Än i böljornas brus, än på grönskande strand
kastar Ljungaren ner sin förhärjande brand.

5 Mos. 32: 40—43.

Öfver länder och riken han segrande går,
ty hans eldsvärd skall mättas af fienders kött.
Snart en dubbel välsignelse världen undfår,
(Jes. 40: 2.)
då den himmelske segrarn det onda nedstött.
Se, Guds löften beskärt
en förnyelsens tid,
då i smärtan vi lärt
hylla Sonen, vår frid,
skall förbundsängeln öfver oss framsväfva klar
med all kärlekens fullhet från himlarnas Far.

Du, Guds lefvande barn, som här undersam står
och ser konungatroner hänbölja som skarn
och med all din kultur icke fatta förmår
denna eldstorm, som nedmejar människors barn.
Hvad som sker måste ske,
om vår värld skall bli fri.
Snart all världen skall se
Herrens vishet häri.
Men du, barn, har din fristad i löftenas lugn.
Se, Guds kärlek har murat bepröfvelsens ugn.

Då du, sorgtyngda moder, framseglar det haf,
som slöt skönvuxne sonen i svallande famn,
då i blodstänkta Flandern du söker den graf,
som där gömmer din älskades sargade hamn,
o, då brusar hvar våg
i din stormfyllda själ.
Ej hans dödsblick du såg;
den steg uppåt jämväl.
OM han bedjande, stridande, lidande dog,
visst ett strålbud från himlen i famn honom tog.
Luk. 23: 43.

Myriader martyrer skönt hvila i Gud.
De ha sällhetens fullhet och ljuf harmoni.
Än i stridernas land tonar smärtornas ljud,
tills den blodköpta hären står hemförd och fri.

Vid den Eviges tron,
i all härlighets glans,
möter modern sin son,
klädd i strålande krans.

Där — i fröjdernas strålglans står Frälsaren god,
Segerhjälten, hvars mantel vardt doppad i blod.

GUSTAV FLETWOOD.

Kyrkan och kriget.

Nu går dom öfver denna världen.
Joh. 12: 31.
Och elden skall pröfva, hurudant hvars och ens verk är. 1 Kor. 3: 13.

FÖR alla, som ha någon eftertanke, är det klart, att vi nu genomlefva en af världshistoriens allra största kriser, en af dessa slutgörande, som föregå den "yttersta domen".

De enskilda såväl som folken i sin helhet pröfvas och sofras. Stunden är nu, då vi erfara Herrens ord, att vi skola "med eld saltas". Allt hvad mänskligt är lägges i degeln för att genomgå en eldsluttring, som skall skilja slagget från den äkta, goda metallen. Denna luttring skall nog bringa oanad välsignelse med sig. Det tro vi, som i sanning tro på Kristus. Med hjärtan fyllda af en sådan tro kunna vi med upplyftadt huvfvud gladt gå framtiden till mötes.

Så blifve då det förödande världskriget för oss alla en luttrings- och reningseld, som får bränna bort det myckna odugliga, som finnes i vårt enskilda lif, i vårt kyrkliga och borgerliga lif i all-

mänhet, det myckna, som består af uselt material, "trä, hö eller strå".

Detta får hvarje kristen bedja om och tro på. Det är den ljusa punkten i allt detta mörka. Gud är ock med och verkar sitt verk i den stora förödelsen. Hela vårt samhällslif sållas och siktas nu. Det behöfdes.

Ty ogudaktigheten hade stigit till en förfäransvärd grad, innan den stora världsbranden utbröt. Människan satte sina tankar öfver Guds tankar, satte sig själf så högt i egna tankar, att hon själf, tanken, förnuftet dyrkades. Hon tjustes af sin förmåga att kunna fatta, förstå världen omkring henne. Hon trodde sig fullt ha fattat tag i verkligheten, pejlat allt till botten, löst lifvets stora gåta. Men resultatet af allt detta stora självbedrägeri var att världen, d. v. s. den materiella, fick ett sådant tag på henne, att hon, människan, som var ämnad att vara den yttre skapelsens herre, blef helt och hållet en slaf under materien, en dyrkare af den och allt hvad som kan erhållas af de materiella tingen. Det andliga blef allt mer och mer undanskjutet, förlorade sitt värde. Så gled man in på det sluttande planet ned mot fördärf. Samvetet, himmelrikets alla goda makter och lagar föraktades, trotsades, blefvo suspenderade. Såsom Farao fordom utropade man i trots och självförhäfvelse: "Ho är Herren, hvilkens röst jag skall höra?" 2 Mos 5: 2. Hvad Guds ord kallar "ögonens begärelse, köttets begärelse och ett högfärdigt lefverne" (1 Joh. 2: 16) blefvo de egentliga stormakterna i den mycket "bildade världen". Och så framkallades domen, detta förödelsens skådespel, som vi nu ha för våra ögon.

Detta är nu hvad jag skulle vilja kalla kyrkans syn på kriget, dess verkliga, på djupet liggande orsaker. Och detta är min första tanke i sammanhang med mitt gifna ämne, kyrkan och kriget. Kyrkans höga, stora kallelse är att själf se klart, hjälpa människorna till ljus, klar insikt om hvad som nu sker, dess sanna orsaker. Att tala sanningen till en i lögn och synd bunden, försoffad värld, det är de kristnas uppgift.

Men det är icke blott syndens, hatets, orättfärdighetens, det lågas krafter, som äro verksamma i det nu pågående kriget. Detta är min andra synpunkt, som jag skulle vilja med all kraft framhålla. Nej, äfven Gud, som redan antydts, är med i detta stora. Låtom oss göra allvar af den tanken, att Gud är historiens Gud, att han är med i och leder såväl folkens som den enskildes lifsskickelser. Han är ej ansvarig för det onda, har icke velat det, hvarken det onda som ledde till kriget eller kriget själft. Tvärtom är allt detta stridande emot Guds heliga, goda vilja. Men nu använder han allt detta, sådant som det förefinnes, som ett medel att fullfölja sina höga planer med oss människor. Vi få emellertid akta oss för att ställa Gud på jesuiternas låga och okristliga grund, att ändamålet helgar medlen. Så få vi ej tänka om Gud, vår Fader. Han använder nu det pågående kriget som ett tuktomedel, det är den kastskofvel, hvarmed han rensar sin loge. Men vi få lof att akta oss för att upphöja detta medel, som inkommit för syndens skull, och hänföras af en fåfänglig, falsk hjältedyrkan. Men den stora, ljusa trösten i allt är ändock det, att Gud är med i allt detta förfärliga. Vi kristna tro, att han är den högste

öfverbefälhafvaren, som har satt ett godt mål för allt. Låtom oss i detta sammanhang noga läsa och begrunda berättelsen om Josef och hans bröder, särskildt om huru det slutade, allt det myckna onda, lidandet, hatet för dessa män. Josef ställde sig under Gud. Därför slutades allt väl. Han kunde högtidligen och med tårar i ögonen trösta sina ångrande, bedröfvade bröder med den härliga förklaringen: "I tänkten ondt öfver mig, men Gud har vändt det till godo", 1 Mos. 50: 20. Ställa vi oss nu så som Josef, under Gud, så skall denna världsbrand, om den än synes aldrig så förödande, dock icke alls skada oss. Nej, den skall blifva för oss en hälsosam luttring och rening, den eld, som bränner bort det odugliga inom oss, våra tankar, orena begär, det odugliga i alla våra verk, våra mänskliga inrättningar, vår civilisations storverk, som vi började dyrka, sätta öfver Gud. Detta är ju en stor, ljus punkt i denna dödsnatt, som vi nu genomlefva. Det är kyrkans höga kallelse att lära människorna se hvad Gud menar med allt, att lära dem se "hvad som verkligen sker i det som sker". Och en kristens glada tro och öfvertygelse är, att allt till sist sker som Gud vill. Må vi blott villigt böja oss därför, så blir allt väl. Sjung den vackra svenska psalmen 254 under dessa mulna dagar:

Hvad Gudi täckes är mig täckt,
ehvad helst är på färde;
jag lefver stadigt oförskräckt,
fast högsta nöd mig snärde.
Gud är den borg,
som i all sorg
mig hägnar alla dagar.

Det måste gå
i allting så,
som honom det behagar.

Detta må nu vara nog rörande dessa två punkter, hvad som är den verkliga orsaken till kriget, den på djupet liggande grunden samt hurusom Gud nu använder det som ett tuktomedel, men med det syftemålet att frälsa oss, hjälpa oss. Detta är kyrkans, alla sanna kristnas rätta åsikt om kriget. Och denna åsikt är ej deras egen spekulation och inbillning, utan den stöder sig på Guds ord, det ord, som förblifver, när himmel och jord förgås.

Därnäst vill jag upptaga en annan synpunkt af vårt gifna ämne, och dit hörer den mycket i pressen diskuterade frågan om kyrkans ställning till kriget, vid dess utbrott särskildt. Vi ha ju alla läst i den sekulära pressen och äfven på vissa håll i den kyrkliga den anklagelsen, att kyrkan, om den varit hvad den bör vara, skulle ha haft kraft nog att förhindra krigets utbrott. Därför, så ljöd domen högljudt, har kyrkan, ja, själfva kristendomen, tjänat ut, öfverlefvat sig själf, duger numera till intet. Ja, man gick så långt på vissa håll, att man kastade all skulden, hela ansvaret för det förödande världskriget på kyrkan. Detta var och är naturligtvis alltjämt osanning, lögn. Det var en lögn, som dock har en del sanning i sig, en sådan där half sanning, som är farlig, ja, farligare än en ren, uppenbar lögn.

Det berättigade och den sunda tanke, som ligger i den anförda stora, allmänna anklagelsen mot kyrkan, var först och främst det, att hon ensam var den inrättning i världen, hvarifrån man kunde vänta den hämmande kraft, som skulle ha för-

hindrat den stora världsolyckan, som kommit öfver oss. Den tanken är sund och riktig. Den erinrar oss om kyrkans gudomliga ursprung, dess höga ställning och mål i världen. Och de många ytlige, som så högljudt löpt till storms emot kyrkan nu efter krigets början, de hafva i verkligheten, fastän omedvetet och nog också oafsiktligt, häfdat kyrkans sanna väsen, dess öfvervärldsliga ursprung och oförgänglighet. Ty i kristendomen, i Herrens kyrka på jorden ligger ändå hoppet om återställelsen och förnyelsen af världen efter krigets stormar äro öfver. Efter det man länge, alltför länge, inom alla läger vändt kyrkan ryggen och sökt sin hjälp från annat håll, så blir det nog så, att till sist alla, synnerligast statsmän och ledare, tvingas att vända sig till kristendomen för hjälp emot tidens onda. Kriget kan blott rifva ned. Kyrkan måste stiga in och taga hand om uppbyggandet af en ruinerad värld. Det se nog redan våra sanna statsmän. Jag minnes ett yttrande af den ädle statsmannen Gladstone i detta sammanhang: "Kristendomen allena är det, som kan rädda samhället, återgifva oss hemmets helgd och sedlig hälsa".

Ja, svarar man, det är alldeles riktigt. Kristendomen är en sak för sig, någonting helt annat än kyrkan, som öfverlefvat sig själf, som ej förstår sin tid, lefver ett lif i förgångna tider, är upptagen med småaktigt gräl om dogmer, en del ofruktbara lärosatser o. s. v.

Låt oss nu stanna och undersöka anklagelsen ett ögonblick.

Kyrkan förmådde ej hindra världskrigets utbrott. Vi medgifva det. Så var det. Men vi ha

icke därmed lagt all skulden på kyrkan. Ty själfva grundorsaken till kriget var den allmänna ondskan, som ofvan påpekats, människornas förakt för kyrkan, kristendomens bud och varningar. Att tillståndet ibland de ledande nationerna, som nu äro i krig med hvarandra, var sedligt ruttet och förfäransvärdt, torde hvar och en, som något har följt med sin tid, ha kunskap om. Jag vill blott hänvisa läsaren just i fråga härom till en bok af den kände engelske författaren Hall Caine med titeln "The Woman Thou Gavest Me", publicerad två år före krigets utbrott. Där förekommer en fasansfull, sann tids- och sedeskildring, som ger oss en klar inblick uti det allmänna läget, hvarför ej kyrkan kunde hindra, afvända världsdomen, som vi nu äro under. Huru mycket man än har att andraga emot kyrkan, så fanns där ändå Guds ord, och detta ord förkunnades af många sanna, troende lärare och vittnen, och det inom alla kyrkosamfund. Men människorna ville ej lyssna därtill, slogo döförat till, tjusades af mammonsdyrkan, ledda af otro och fräck förnekelse och trots emot lefvande Gud. Icke ens Kristus själf, om han lefvat nu i synlig måtto på jorden, kunde under de rådande förhållandena ha förhindrat utbrottet af världsdomen, lika litet som han förmådde rädda sitt eget folk och dess heliga stad från krig och undergång.

Men där ligger ändå delvis en sanning i den ofta påpekade anklagelsen mot kyrkan, att hon ej gjort hvad hon bort att hämma det onda och därmed ock indirekt att förhindra kriget. Många, ja, alltför många af hennes medlemmar ha smittats af världsandan, tjusats af världens vackra utseende

och förlorat sin andliga sälta som kristna, den inneboende helighet och rättfärdighet, som skulle och kunde ha utöfvat ett konserverande och räddande inflytande. Ja, många af de kristna läto sig bedragas af den vackra ytan. Huru härligt såg icke allting ut nu före krigets utbrott! Vetenskap, konst, bildning i allmänhet och framför allt yttre, materiell kultur hade nått en sådan höjd af utveckling, att man trodde, att människosläktet hade alldeles blifvit omskapadt, var nu ett nytt, ett godt släkte. Man hade endast några stenar till att sätta in i denna vackra kulturbyggnad, såsom att fullborda några sociala förbättringar, som ännu fattades, få fredsdomstolar till stånd att bilägga tvister folken emellan, att samla några millioner för en sista missionskampanj ibland de återstående hedningarna. Så var allt färdigt. Det var blott en sak, som dessa ytliga optimister glömde, och det var, att människohjärtat är alltjämt det samma, som det alltid varit, ett argt och illfundigt ting från ungdomen, radikalt fördärfvadt, i behof af en ny födelse från ofvan, om människan skall blifva till sitt sanna väsende god, förändrad. Ty däri, att människorna i yttre afseende blifvit mera hyfsade, bo bättre, färdas bättre, veta mera, ligger alls ingen borgen för att de i sitt inre blifvit sedligt starkare och mera ädelsinnade. Tvärtom, med yttre välgång och kultur följer snarare en alltmera omgripande förslappning, förskämning, af det sant mänskliga. Det är historiens vittnesbörd om gångna kulturfolk, det är vår tids vittnesbörd om oss, om de krigande folken i Europa i dag. Denna allmänna förskämningsprocess ibland de moderna, fint bildade nutidsmänniskorna, som på-

gått under senare årtiondena särskildt, har ock angripit kyrkans medlemmar och gjort en på flera håll obotlig skada där. Man hänfördes af världen, tjustes af dess åsikt, sätt att lefva, ja, inrättade sig så lika med världen som möjligt. Man kastade öfverbord bibeln som ett Guds ord, antog vetenskapernas hypoteser för en klippfast sanningsgrund att stå på. Man blef alltmera ljum som den laodiceiska församlingen. De andliga verkligheterna förlorade alltmera sitt värde för många af kyrkans medlemmar. En stor del af hennes arbete har blifvit en byggnad af "trå, hö eller strå". Den måste därför ock med i degeln nu och renas och luttras, ja, den i första hand. "Ty tiden är, att domen skall begynna på Guds hus; och om den börjar på oss, hvad skall då blifva deras slut, som icke tro Guds evangelium?" 1 Petr. 4: 17.

Så se vi, att kyrkan bär en dryg del af ansvaret för tidens ondska, för världskrigets tillkomst. Må nu blott alla dess medlemmar låta tukta sig af denna förödelse. Är det icke den gode vingårdsmannens mening med allt detta nu att rensa hvar och en gren, om möjligt, ansa och skära den, så att den må bära mera frukt? Ja, ske alltså! Då skall Herrens kyrka, luttrad och renad, åter fylla sin kallelse här på jorden och hjälpa en syndbetungad manniskovärld.

Om de kristna sålunda låta tukta sig af Herren, göra bot och bättring, vända sig till Herren och hans lefvande ord, så skola de blifva af ofantlig hjälp i det nu pågående kriget att rätt föra det till seger, till en seger, som slutar med fred, grundad på rättfärdighet och rättvisa folken emellan, aktning för hvarje nations frihet och rättighet till

själfstyrelse inom egna naturliga områden. Kyrkan måste, om den skall vara sin Herre och Mästare trogen, intaga en bestämd ståndpunkt emot att inplanta i människorna hat emot något folk eller någon människa. Genom hat vinnes aldrig en tryggad fred. Ett folk fylldt af hat förgås snart. Blott den är rik, som älskar mycket.

Och kyrkans stora uppgift är väl ändå att blicka framåt, bortom kriget, och att alltjämt framhålla Guds rike, hvars välde för framtiden är visst och af oändligt mycket större betydelse än de stora världsväldena, antingen de äro republiker eller kejsardömen, ty de skola snart försvinna från skådeplatsen; våra millionhärar skola snart vara försvunna och glömda, men på Kristi rike skall ingen ände vara.

Dyre läsare, äro vi sanna medlemmar af Kristi heliga kyrka, den heliga frälsningsanstalten här på jorden, i hvilken vår nådige Herre och Konung insamlar och fostrar fattiga syndare för sitt härlighetsrike i himmelen, så glömmom ej nu i dessa hatets och ofredens dagar att frimodigt bära vittne om denne vår härlige Konung, hvars födelsefest nu åter står för dörren, då vi återigen få gemensamt glädjas åt julens nu så passande högtidsbudskap: "Allt krig med storm och blodig klädnad skall uppbrännas och af eld förtärdt varda. Ty oss är födt ett barn, en Son är oss gifven, hvilkens herradöme är uppå hans axlar, och han heter: Underlig i råd, Gud, hjälte, evig Fader, Fridsfurste; på det hans herradöme skall stort varda och på friden ingen ände." Amen.

J. E.

Några blad ur en regementspastors dagbok.

FÖRMODLIGEN har du, min vän, mer än en gång gjort dig föreställningar om en regementspastors arbete. Jag spekulerade själf mycket däröfver, men fann på fältet allt annat än jag föreställt mig.

Vi landstego tidigt en morgon i en liten fransk stad icke många mil från fronten. Redan första dagen fingo vi besök af tyska flygskepp, som några veckor senare bombarderade staden, dock utan större skada.

Så en kväll, då jag stod beredd att gå till hvila, kom orders att begifva mig till mitt regemente, First Reg. Eng., som anländt en månad före mig. Under mitt kommando ställdes tretton soldater, som också voro på väg till sina poster. Efter en lång och tröttsam åktur, delvis med bil, delvis med godståg, ankommo vi slutligen efter midnatt till vår bestämmelseort. Sedan jag lyckats inkvartera mina tretton män i olika tält, måste jag ensam i ett ösande regn söka mig ett hviloläger, hvilket först efter mycket letande fanns. Föreställ dig min förvåning, då jag vaknade och fann, att jag sofvit i själfva spiskvarteret. Genomvåt och kall lät jag mig kaffet och frukosten, som vänligen bjöds mig, väl smaka.

Efter frukosten gjorde en officer mig sällskap till öfverstens tält. Här mötte jag för första gången svårigheten i min uppgift. Förmodligen hade nattens regnväder försatt denne herre i dåligt lynne, men hvad han sade gjorde på mig ett sådant pinsamt intryck, att jag ännu vid tanken därpå brinner af harm och förtrytelse. Här sattes för första gången min tro, min kallelse och bekännelse hårdt på prof. Jag hade kommit för att verka Herrens verk och blef här på ett rått sätt tillsagd, att sådant vore onödigt och öfverflödigt. Glad är jag dock att kunna tillägga, att en ömsesidig förståelse senare inträdt.

Innan jag kom till mitt verksamhetsfält, hade jag öfvervägt svårigheterna såväl som möjligheterna, men fann senare, att jag underskattat båda-dera. Då söndagen kom, lät jag helt enkelt utlysa gudstjänst både på förmiddagen och kvällen. På förmiddagen predikade jag öfver dagens text. Kvällsgudstjänsten, vid hvilken flera hundra voro närvarande, inleddes med en sånggudstjänst; flera välkända sånger sjöngos, och gossarna togo lifli-g del. Därpå följde predikan. Jag hade tänkt inblanda något lite humor, men då jag såg allvaret tydligen tecknadt i de närvarandes anleten och i valet af sångerna, lät jag humorn fara och predikade helt enkelt Kristus korsfäst för syndare.

Allt gick väl, och intresset växte alljämt. Soldaterna deltogo entusiastiskt i sången och bibelstudiet. En och anann ung man uppsökte mig i själsangelägenheter. I bibelklassen förekommo lifliga diskussioner, som vanligen rörde sig kring Jesus och visade djupt allvar och en törst efter sanningen. Jag var lycklig nog att äga två präster

REGEMENTSPASTOR A. R. HEDSTRÖM.

i mitt regemente, som voro mig till stor hjälp i arbetet. En af dem i synnerhet gjorde på mig ett högst fördelaktigt intryck, och jag skall alltid minnas honom med glädje och tacksamhet. Han var en präktig ung man, som icke skämdes eller fruktade att bekänna Jesus inför en hånande värld. Han har senare avancerats.

Sedan vi lämnat lägret att taga plats vid fronten, mötte oss nya svårigheter. Vi fingo nu icke längre vara tillsammans. Ett kompani sändes hit, ett annat dit, till dess mitt regemente var uppdeladt i åtta delar. Jag hade nu åtta församlingar med tvåhundra man i hvarje.

Nu mötte oss krigets rama verklighet på allvar. Kanonernas bedöfvande dån, mitraljösernas smattrande hördes dag och natt. Kulor haglade omkring våra män vid deras arbete. Aldrig glömmer jag den s. k. "dödsdalen". Denna plats besköts oupphörligen dag och natt. Ej heller glömmer jag den beskrifning, en ung man gaf, som till straff för dryckenskap kommenderats till tjänstgöring i "dödsdalen". Han blef botad och fyller nu en ansvarsfull post.

Jag har befunnit mig i de mest ovanliga förhållanden. Många nätter har jag sofvit på halm i gamla fallfärdiga ladugårdar bland hästar och kor. Flera hundra mil har jag färdats på hästrygg. Jag har sofvit i grottor, i jordhålor (dugouts), i bombgrafvar, hvilka likt koppärr betäcka terrängen, i skogar, på öppna fältet, i skyttegrafvar, och öfverallt var sömnen ljuf. Innan vi varit i första linjen, brukade jag med spänd fantasi spekulera öfver huru jag skulle bete mig under stridselden. Nu sedan jag genomgått det, kan jag betyga, att

verkligheten vida öfversteg föreställningen. Jag måste medgifva, att till kroppen var jag illa uppskakad, men till själen var jag underbart stärkt.

En natt, då jag i en djup bombgraf sökte skydd, trött och ensam och väntande döden hvarje minut, fann jag den ljufvaste tröst och trygghet i bönen. O, huru ljuft att fly till Jesus i denna hemska håla med exploderande bomber och smattrande kulsprutor öfver och rundt omkring mig! Huru lätt att här bekänna sin synd, där blott Gud kunde höra! Jag tyckte mig höra Jesu röst hviska invid mig: "Frukta icke". Jag bad om kraft, mod, tro, hopp, bad för vänner, för fiender, för mina kamrater i stridens hetaste eldsdop; och jag bad om sömn. Nu vet jag, att Gud hörde mig; ty det sista jag minnes från den kvällen var att jag ännu bad, då jag midt i farorna och stridslarmet insomnade, och då jag uppvaknade, fortgick ännu striden med oförminskad häftighet. Mången soldat, som annars missbrukat Guds namn till svordom, anropade det den natten i ifrig bön och fann hjälp däri. En sade till mig: "Pastor, jag har aldrig brukat bedja, men i natt bad jag. Den som kan genomlefva någonting dylikt utan att bedja, är icke människa." En annan sade: "Jag satt i en bombgraf och väntade döden hvarje minut. Min kropp skälfde, tårar fyllde mina ögon, jag var ensam och visste ingen råd. Då räkade jag lägga handen på hjärtat och fann mitt testamente. Då visste jag hvad jag skulle göra. *Jag bad.* Midt ibland skrällande bomber och haglande kulor inslumrade jag, trygg i förtröstan på att Jesus skulle höra min bön."

Då jag några timmar efter det den första vågen gått öfver "the top" gick öfver fältet att söka så-

rade och dödade på åkrar och i skyttegrafvar, fann jag de sårade vid godt mod trots sina plågor och med tillgifvenhet och kärlek ej blott för Amerika, utan också för Gud och frälsaren Jesus Kristus. Då jag en annan dag var med att begrafva de i striden dödade, märkte jag, att hvarje fallen kamrat bar ett Nya testamentet på fickan. Det hade icke tagits med för ro skull. Bibeln, en moders, en trolofvads bref — dessa få vanligen göra soldaten sällskap "over the top". Kort tid sedan påträffade jag en kväll i en lada sex ynglingar, som med dämpad röst sjöngo "Närmare, Gud, till dig". Jag gick in. Ett allvarligt samtal uppstod, under hvilket en af dem sade: "Innan striden var jag mycket tanklös och rå; jag är i dag en bättre man; den, som icke går ur en sådan luttringseld en bättre människa, är icke född normal." En annan sade: "Jag brukade aldrig bedja förr; jag trodde icke, att jag kunde bedja. Nu har jag lärt det, och det har gjort en ny människa af mig."

Hemligheten ligger i bönens allvar och omedelbarhet. Förr var deras bön och religion en tom form; nu blir det en personlig erfarenhet att hvila under den Allsmäktiges skugga och den Högstes beskärm. När jag hör mina gossar sjunga med verklig hänförelse "Hvilken vän vi ha i Jesus" och "Oh, how we'll love Him, when we shall know Him", då förstår jag, att Jesus har aldrig betydt så mycket för dem som nu. Hemma samlas vi i vackra helgedomar. Men vi hafva här erfarit Jesu närvaro också, då vi samlats till bön i en "dugout" eller en skyttegraf eller dukat Herrens bord i ett sädesfält eller under skuggande träd.

En katolsk yngling anvisades en dag åt mig till

hjälp i kontorsarbete. Han hade visat sig oduglig i sitt kompani, och man hoppades, att jag kunde göra något med honom. Det tycktes dock fruktlöst, och jag nödgades till sist afskeda honom. Då vardt han mycket nedslagen och sade till mig: "Pastor, hvad skall jag göra? Jag förlorar nu denna syssla, och i kompaniet kan jag icke hålla mig uppe." Jag talade förtroligt med honom och gaf honom några vänliga allvarliga råd. Kort därpå kom han med strålande ansikte och sade: "Pastor, det gick utmärkt. Jag har nu avancerats till korpral." Då kompaniet senare gick "over the top", visade han stor tapperhet. Efter slaget sade han till mig en dag: "Pastor, jag trodde icke att det fanns i mig. Men nu vet jag hvarför det icke kunde misslyckas för mig", och därmed drog han fram ur fickan en bok med Jesu och Marias bild uti. "Denna", sade han, "gjorde det möjligt för mig att gå orädd fram. Jag vet, att Jesus var med mig och skyddade mig; nu skall jag blifva en bättre man. Den religion jag förr kände var en tom ceremoni, den jag här funnit är en praktisk verklighet."

Många exempel på ädla kristliga karaktärer har jag påträffat i mitt regemente. En ung man, hvars syster kort förut dött lycklig i tron på Jesus, men hvars föräldrar ännu voro främmande för Gud, lämnade mig nyligen ett bref till granskning (censoring), i hvilket han säger: "Kära moder, jag beder och hoppas, att Ni och pappa måtte lämna edra hjärtan åt Jesus, nu då han besökt oss och talat så tydligt till oss genom vår systers saliga död." Samme unge man skrifver personliga bref till hundratals söndagsskolgossar i olika delar i

Amerika, i hvilka han framhåller det kristna lifvets skönhet och förnämor. En vacker tjänst af en som står i de kämpandes led.

Ibland har jag tänkt: Är mitt arbete till någon nytta? Männen äro så spridda och arbetet vid hufvudkvarteret tager så mycken tid och kraft i anspråk. Då jag beklagade mig öfver att jag icke oftare kunde besöka ett visst kompani, erhöll jag följande svar: "Pastor, eder närvaro predikar för oss: blott att se eder stärker oss, ty vi påminnas om eder mission och edert ärende."

Icke länge sedan deltog jag i en minnesgudstjänst öfver stupade kamrater. Dagen var härlig. Gator och torg voro fyllda af högtidsklädda skaror. Hundratals barn kommo med famnarna fulla af blommor, rosor, blåklint och röda vallmor. Från kasernetter gick processionen med musikkår i spetsen genom stadens trånga, slingrande gator till American National Cemetery. Här hvila hundratals soldater. De välvårdade grafvarna prydas af flaggor och hvita kors, på hvilka de fallnas namn äro angifna och den organisation de tillhörde. Den franska befolkningen hade i tacksamhet blomsterstrött grafvarna. Tårar fyllde de flestas ögon, saknadens, men också tacksamhetens. Som jag stod här bland lefvande och döda, uppsteg i mitt hjärta frågan: "Om en människa dör, skall hon uppstå igen?" Och med samma tanke kom också svaret: "Jag vet, att min Förlossare lefver, och att jag i mitt kött skall se Gud." I denna tro hvilar här under stjärnbanerets hägn stilla och tridfullt mängden blomma af Amerikas ungdom.

Äfven på slagfältet mötte man de många hvita korsen, under hvilka soldater sofva den sista långa

sömnen. "Hvila i frid" läses på hvart och ett af dem. Ja, gifve Gud, att vi måtte såväl lefva som dö i frid och fred!

Då jag sitter här ensam och skrifver, gå mina tankar tillbaka till de senaste veckornas erfarenheter. Jag ser den långa raden af krigsfångar, hungriga och trötta; jag hör ambulanserna brådskande rulla förbi; jag ser första linjens hjälpstationer, där blödande sår förbindas; jag hör de utgående och ankommande kulornas vemodiga tjut; jag ser de långa ammunitionstågen och den släpande trossen; jag ser männen, svarta af krutrök och badande i svett, mata de väldiga kanonerna; jag hör bombernas brak och bång och mitraljösens smattrande tat-tat-tat; och i luften sväfva flygmaskiner likt väldiga roffåglar. Då jag tänker på allt detta, och att Herren har fört mig midt igenom denna vilda storm, då fylles mitt hjärta af tacksamhet till Gud för hans beskydd, kärlek och nåd. Och hvad betyder detta krigslarm, denna hemska död och förödelse? Mig synes det såsom födslovåndan af en ny värld, i hvilken sanning och rättfärdighet skola bo, en värld, där Kristi lära och Kristi kärlek få råda.

A. R. Hedström,
Regementspastor, 1st Reg Eng., A. E. F., Frankrike.

Anm.

I personligt bref till redaktören skrifver pastor Hedström: "Jag har varit och är fortfarande på sjuklistan och har skrifvit artikeln under feber och svåra plågor, men har gjort det med största nöje... Jag har personligen genomgått detta krigets helvete och varit ögonvittne till dess myckna

nöd. Och, o min Gud, hvarför allt detta? Och jag tycker mig höra Herren svara: "Att mitt folk måtte härefter hörsamma mig och lefva efter min kärlek och mina bud."

För de smärre friheter redaktören tagit sig vid öfversättningen af den intressanta skildringen beder han pastor Hedström om benägen ursäkt.

RED.

Vår lutherska kyrka i Amerika i krigstid.

Vi lefva i krigstider. Sedan den 6 april 1917 har vårt älskade land, vårt fosterland, varit inbegripet i den väldigaste världsbrand, som någonsin härjat på denna jord. Land och riken ha sköflats, milliontals människolif ha kräfts antingen direkt på blodiga slagfält eller indirekt på det mest inhumana sätt till lands och sjöss utaf våra fiender.

För att slå ett kraftigt och afgörande slag för sanning och frihet har vårt eget väldiga land med sina outtömliga resurser kastat sig in i striden, på det att Tysklands autokratiska och militärisktt-tyranniserande välde må kullstörtas och tillintetgöras. När vi stanna ett ögonblick och begrunda hvad vårt land, som alltid varit ett fredsälskande land, åstadkommit under den korta tid som förflutit, sedan vi blefvo indragna i kriget, så förvånas vi i högsta grad. Och icke vi allenast, utan hela världen har häpnat öfver de resultat som vunnits.

I tider sådana som dessa har kyrkan sitt särskilda arbete att utföra. Hennes mission under alla tider har varit att predika Herren Kristus och

honom korsfäst, att göra alla folk till lärjungar, att vara ett medel under den Helige Andes ledning till odödliga själars frälsning och salighet. Detta arbete måste fortgå utan afbrott under alla tider, i krigstid såväl som i fredstid. Det bör icke vara någon den ringaste skillnad i kyrkans mission och arbete, huru tiderna än må växla. Vi ha ofta under de senaste fyra åren hört röster höjas mot Kristi kyrka, som förklarat att hon spelat ut sin roll och gjort konkurs. Kyrkan som sådan har icke med krig att skaffa. Hon är en gudomlig inrättning, som går genom historien utan att principiellt vara berörd utaf historiska omhvälfningar. Hennes budskap är afsedt för alla folk och tungomål och bär sina frukter för evigheten. Om någon skillnad i kyrkans arbete i krigs- och fredstider skulle kunna komma i fråga, så borde det vara så, att det borde bedrifvas med större intensivitet och värma under de förra tiderna, då så många själar störtas in i evigheten.

Vår lutherska kyrka i Amerika har också fattat det som sin särskilda plikt i likhet med andra samfund att möta de alldeles säregna kraf, som ställts på henne, då hundratusental af hennes unga män utkallats under fanorna. Den 19 oktober 1917 bildades en kommission, The National Lutheran Commission for Soldiers' and Sailors' Welfare, som består af representanter från tolf olika lutherska synoder i Amerika, alla utom Missourisynoden, hvilken dock också på sätt och vis samarbetar med denna kommission. Utan tvifvel är denna kommission den mest representativa lutherska organisation som någonsin existerat i Amerika. Dess mål är att verka bland vår luthers-

LUTHERAN BROTHERHOOD [illegible], CAMP DODGE, DES MOINES, IOWA

ka kyrkas söner, särskildt vid krigslägren och flottstationerna i Amerika, men också delvis i Europa. Under dess auspicier samlades förliden februari under en veckas tid en summa, som uppgick till $1,300,000. För närvarande (den 1 september) äro ett hundra femtio fältpräster anställda i kommissionens tjänst, hvilka utföra ett särdeles framgångsfullt och välsignelserikt arbete i lägren i alla delar af Förenta staterna.

The National Lutheran Commission samverkar också med The Lutheran Brotherhood of America, hvilken förening räknar för närvarande inemot 45,000 medlemmar. Tillsammans verka dessa organisationer för uppförandet af särskilda Brotherhood byggnader inom lägren, då tillåtelse därtill kan erhållas, eller, där sådan tillåtelse icke kan erhållas, äfven utom lägren på sådana platser, där de anses vara af nöden. Dessa byggnader, hvilka exempelvis finnas i Camp Dodge, Des Moines, Iowa, samt Great Lakes Naval Station i Illinois, tjäna ungefär samma ändamål som Y. M. C. A. byggnaderna, hvilka finnas i stort antal i alla lägren. Där hållas lutherska gudstjänster, där samlas våra unga män för att hvila sig efter dagens ansträngande och kräfvande arbete, där ha de tillfälle att läsa och skrifva, där beredes dem trefnad, hvarförutan lifvet i öfningslägren och i barackerna skulle te sig allt annat än uppmuntrande. Skada blott, att flera sådana byggnader icke kunde uppföras, men vår regering och särskildt krigsdepartementet har icke funnit för godt att skänka tillåtelse därtill. Det må nämnas i detta sammanhang och äfven som förklaring härtill, att regeringen genom ett särskildt tillsatt utskott, "The Fosdick

DET INRE AV LUTHERAN BROTHERHOOD-BYGGNADEN, CAMP DODGE, DES MOINES, IA.

Commission", indelat de kyrkliga samfunden i Amerika i tvenne grupper, nämligen katoliker och protestanter, samt öfverlämnat åt K. of C. att betjäna de katolska soldaterna och Y. M. C. A. de protestantiska. Icke förty ha våra fältpräster fullt upp att göra, i det att de uppsöka våra lutherska gossar, samla dem till gudstjänster och bibelklasser, besöka dem på lasaretten samt på allt sätt söka att stå dem till tjänst i råd och dåd.

Det är ett välsignelserikt arbete i sanning och har med sig den dubbla verkan att fylla pastorns hjärta med en ny ansvarskänsla och en stegrad hänförelse för sin höga kallelse, på samma gång som de unga männens hjärtan fyllas med hopp och mod och kraft först och främst att kämpa trons goda kamp och sedan som dugliga, oförfärade och käcka soldater draga åstad i arméens tjänst och vinna segrar på blodiga slagfält.

På detta sätt har vår lutherska kyrka i dessa stormuppfyllda och obeskrifligt pröfvosamma tider sökt att fylla sin dyra plikt mot sina egna söner samt äfven mot det älskade land, som vi icke allenast kalla vårt, men som i sanning är vårt, det käraste land på jorden, för hvilket vi äro färdiga att arbeta och kämpa och lida och dö! Vårt land har aldrig lidit nederlag i något krig och kommer icke heller under Guds nådiga beskydd och ledning att besegras i detta krig, där vi tillsammans med våra allierade kämpa för en absolut rättvis sak. Gifve Gud snar seger och en varaktig fred!

C. E. HOFFSTEN,
Western Field Secretary, Nat. Luth. Commission.

LUTHERSK NATTVARDSGUDSTJÄNST. CAMP WADSWORTH, SPARTANBURG, S. C.

En blick i skyn.

När jag ser din himmel, dina fingrars verk, månen och stjärnorna, som du har beredt, hvad är då en människa, att du tänker på henne, eller en människas son, att du låter dig vårda om honom?" Ps. 8: 4, 5.

DET finnes ingenting skönt mer än himmelen och ingenting stort mer än Gud. Allt sedan människan började sin vandring på vår jord, har hon under årtusenden och från vaggan till grafven kastat en rannsakande och frågande blick mot natthvalfvets dråpliga sceneri. Få intryck äro så upplyftande som det man erhåller, då man en molnfri natt betraktar himlahvalfvet med dess tusental af stjärnor. När man sänder tanken bort till dessa i det oändliga fjärran glittrande ljus, kan man knappast undgå att fråga sig, om i deras omgifning finnas planeter liknande dem omkring vår sol, och om de äro hemvist för organiskt lif. Hvad intresse ha vi i en obebodd ö i ishafven mot den ofantliga växtvärld, som utbreder sig öfver jordens tropiska länder! Likaså utöfva de främmande världarna på vår tanke en helt

annan dragningskraft, om vi tänka oss lifvet där, än om vi måste föreställa oss dem såsom döda och liflösa massor, sväfvande i rymden. Hvad är all mänsklig härlighet mot stjärnhimlens prakt, hvad är all jordisk stå̊t mot nattens oändliga panorama af tindrande *solar*, som i majestätisk tystnad draga förbi våra låga boningar i jordens jämmerdalar? Människa! Hvarför gräfver du dig ner i gruset midt i skötet af denna ovanskliga härlighet, hvarför utbyter du icke de lumpna fröjderna, som tjusa dig här en liten tid, mot den himmelska arfvedel, som ständigt blommar för dina ögon? Hvarför bländas du af ärans och guldets glitter, utan att lyfta dina ögon upp mot himmelen, utan att varsna strålglansen af dess dallrande ljussfär? Den är liten och hopkrympt i sin ande, som fängslar sin själ vid jorden och icke på andens vingar kan lyfta sig från denna ödsliga i världsoceanen nedsänkta ö mot ljusets rymder, och som icke erfarit, att en "dag i de himmelska gårdarna" är bättre än eljest tusenden. Människans verkliga storhet består uti att hon *kan* höja sig öfver stoftet, från det ändliga mot det oändliga — *kan* läsa evighetens gyllne skrift på nattens gnistrande hvalf. När världsskapelsens oändliga rymder upplåta sig för människan, kan hon icke annat än förvånas, forska och tillbedja; allt blifver då litet, endast Gud och himmelen blifva stora. Den synliga himmelen är för människan det mest vältaliga vittnesbörd om Guds rikedom och osynliga makt, och kunskapen om stjärnhimlen är ett vackert ämne, som mer än hvad fallet är förtjänar att vara kändt och älskadt. Under nattens ensliga timmar sände Jesus sina blickar genom rymdens djup mot sin himmelske

Faders anlete. Den, som under nattens heliga tystnad och i ensamhet låter sin ande bikta mot de skimrande regionerna, skall såsom svar få lyssna till manande röster från hemlandet och fadershuset därofvan. Hvad ljufvast vi drömt och hvad skönast vi tänkt, det låter oss aningen vänta af något tillkommande, ty "vi se nu såsom genom en spegel uti ett dunkelt tal."

Det är ej heller mer än som sig bör, att vi vända våra tankar från vår af så många strider oroade och af så mycket oskyldigt blod besudlade jord mot de ljusa rymder, som på tystnadens språk så högljudt och väldigt predika om Guds härlighet — mot det hemland, som tröttnande pilgrimer med tårdränkta ögon skåda i fjärran. — —

Men tilldrager sig himlen vår beundran genom blotta anblicken med obeväpnadt öga, huru mycket mer växer ej denna beundran, då den pejlas med vetenskapliga sänklod. Med *teleskopet* har täckelset bortfallit, som dolde oändligheten, och med *spektroskopet* har uppenbarats mera än med alla världens teleskop tillsammans, och vi få kasta en blick in i de himmelska härskarornas lif och utveckling — det är det väldigaste vapen, som en dödlig fått för att bespeja rymdens djup. Stjärnvärlden ligger nu för astronomen i hela sin majestätiska utsträckning, och han utforskar nu i vida högre mening än hvad som sades om den kunnige greken, att han utforskat "*sfärernas harmoni*".

Se uppåt i natten, se upp mot det fridfulla och lugnande hvalfvet, högt öfver tidens äflan! När nattens skugga bredt sitt flor öfver jordens låga boningar, då framtåga för vår blick i sakta mak de lysande härskarorna, då känner man sig nära

"Gud, vår skapare, som gifver lofsånger om natten".

Se uppåt! — Se, där timar en total *solförmörkelse*, då månen skymmer dagens härliga ljus — se, där träffas *månen* af jordens slagskugga och blir förvandlad i blodfärg — se, där kommer en lysande *komet* med ett brinnande hufvud och en lång svans — se, där kommer en brinnande *meteorsten* dundrande genom rymden — se, där de små lekande *stjärnfallen* — se, där sjunker *solen*, vår ledsagarinna genom lifvet, så stilla ned bakom synkretsen; då tystnar vågen vid sjöstranden, fågeln uppsöker sitt bo och blomman sluter sin kalk; de sista ljusdallringarna bjuda oss ett fridfullt farväl till nattens ro. Natur, hvad du är skön! Gud tog Job och Abraham ut i natten och beseglade sitt tal till dem vid himlens stjärnor. Styrkan och skönheten i Davids psalmer och i profeternas upphöjda språk härleder sig från betraktelser öfver Guds majestät, som står skrifvet i skyn.

1. *Vid åsynen af* STJÄRNBILDERNA. Det första som ådrager sig vår uppmärksamhet, då vi börja studera himlahvalfvet, är den underbara uppläggningen af *stjärnbilderna*. De äro till antalet 38 stycken. Flera af dem omnämnas i Guds tal till Job; de omnämnas också hos profeterna. Detta häntyder på att de äro mycket gamla, och att de tillkommit före syndafloden. Vi hafva säkerligen i dem det äldsta litterära skriftstycke, som tillkommit långt innan människan fick en skrifven bibel. Om man studerar dessa bilder, deras läge, namn och den harmoni, som ligger i det hela, kan man knappast undgå den tanken, att man har en helig urgammal skrift för sina ögon. Det hela hän-

visar på en *trampande* och *segrande fot* öfver ormen. Det är paradisets bibel: *kvinnans säd skall söndertrampa ormens hufvud*, som vi hafva illustrerad i bilderna.

2. *Vid teleskopet.* Sedan detta instrument kom till stjärnstudiets förfogande, hafva många under afhöljts för det mänskliga ögat. Så t. ex. har man fått syn på månens kratrar, på de inre planeternas nytändningar, på snöpolerna på Mars, på Saturni ringar, på de små månarna omkring planeterna, på solens fläckar och röda lågor, på dubbelstjärnor och nebulosor o. s. v. Dessa syner äro populära och medryckande, hvadan det är en nytta och ett stort nöje att äga ett teleskop. Astronomerna hänga numera icke så träget med sitt öga fast vid teleskopet; de fästa vid glaset ett fotografiinstrument och taga ned på den negativa plåten hvad de önska se, och så studeras den plåten med mikroskop. Ögat tröttnar vid glaset och kan icke uppfånga och behålla enskildheterna såsom ett negativ kan. Plåten berättar om nattens syner vid dagens ljus.

3. *Vid spektroskopet.* Detta är det underbaraste af alla instrument. Med det tager man endast ned *ljuset* ifrån de himmelska föremålen, släpper detta ljus genom ett trekantigt glas (prism), hvarigenom ljuset liksom sönderklyfves i sina olika färger och beståndsdelar och fotograferas på en plåt, som visar ljuset — *spektrum*. Med detta instrument stiger man långt in i rymdens djup och låter stjärnor oändligt långt bort i rymden bikta sin tillvaro, sitt lif och sin rörelse.

Sin himmel som ett bref har Gud oss gifvit,
och brefvet har hans egen hand fullskrifvit
med silfverstil på azurfärgad grund —
den färgen varar än i denna stund.

CARL A. HEMBORG.

I pastorns "sanctum".

I.

PRÄSTENS BÖN FÖR SIG SJÄLF.

Min Gud, på knä för dig jag kommer:
gör mig till en ditt hjärtas präst,
som något vill och som du brukar
just som du, Herre, finner bäst,
som bär ditt vittnesbörd, det starka,
i tid och otid utan prut,
som, slagen, städs på nytt sig reser,
som, sårad, ger igen sig ut,
vid hvilkens läppar du fått röra
med kolet från din altarglöd,
som kan få vatten fram ur klippan
och ge i öknen himmelsbröd,
som nitälskar blott för din ära,
som rifver ner och bygger opp,
som vet att sörja och att jubla
och hoppas, där det ej finns hopp,
som aldrig uppges och förtviflar,
men tror på dig med bergfast tro,
som icke lämnar sig och andra
och, minst af allt, dig, Herre, ro,

som rycker himmelriket till sig
och ger sig själf som offergärd,
som i sin gärning ej blir färdig,
nej, men som ständigt är i färd,
hvars blick når öfver sockengränsen
ut mot ett världsvidt pastorat,
som älskar syndarn med din kärlek
och hatar synden med ditt hat,
som icke rädes mörksens skaror
och otrons hela afgrundsflock,
som vet att både slå och hela,
att krossa, men upprätta ock,
som djärfves ropa Hosianna,
där andras "korsfäst" går sin gång,
men ock sitt ve kan orädd slunga
midt under andras hyllningssång,
som kan upprörас i sin ande
och gråta öfver skuld och skam,
men bär det allt med knäppta händer
och böjda knän till korsets stam,
som genom detta långa lifvet
och in i dödens bittra ve
är öfvervinnare förvisso
och mer än öfvervinnare. —
Min Gud, ditt hjärtas präst! Ånyo
jag ropar det — och, Herre, sist
jag säger inför dig mitt amen,
det skall så ske, jag tror det visst.

IDA GRANQVIST.

II.

PRÄSTENS PREDIKAN FÖR SIG SJÄLF.

En präst måste gå genom trängsel och tvång
i höghet och ringhet sin pilgrimsgång
som sprungen och boren ur konungasläkt,
men bärande tjänarens grofva drägt,
en kämpe, som brottats med Herren själf,
en källa med flöde från lifvets älf,
en syndare, hvilken förlåtelse fått,
en hjälte, som tygla sitt jag förmått,
de många försagda ett stöd, en tröst,
men hård mot begäret i eget bröst,
ej bugande rygg för de stores led,
men böjande sig till den minste ned,
sin Mästares lärjunge tid för tid,
en höfding i andarnas stora strid,
en tiggare utan en egen klut,
en härold, som ropar sitt budskap ut,
en man i tumultet, för ingen rädd,
men mild som en kvinna vid plågans bädd,
sig sträckande efter det högsta blott,
men aktande ock hvad nämns ringa och smått,
en siande vis med blick i brand,
ett barn i tro vid sin faders hand,
i tänkandet klar, i talet sann,
med durklang, när strängaspelet slås an,
bevandrad i lidandets mörka djup,
minst tusen mil från afundens stup,
en utaf dem som åt friden gläds,
en trögheten svurne fiende städs,
och trogen det bästa inom sig,
helt olika mig.

DIETRICH VORWERK.

III.

MEDITATION PÅ SÖNDAGSKVÄLLEN.

Min Gud, re'n dagen flytt. Jag flyr nu hän
till dig med tröttad kropp på böjda knän
och lägger glad mitt verk som offer ner
och om välsignelsen dig ödmjukt ber.

Du känner allt; hur ljuft att veta, du
kan läsa hjärtats bok och därför nu
väl vet, jag vinna sökt den själ för dig,
som irrat bort från lifvets smala stig.

Jag mången såg, som okänd var för mig,
men alla voro älskade af dig.
Ej jag kan skåda deras tankars lopp,
men för din blick slås hjärtats dörrar opp.

Dock några såg jag ock, hvars själanöd
jag känner väl, och dem i kärlek bjöd
att komma till ditt rika nådesbord.
Men ack, de döfva syntes för ditt ord.

Jag gaf ditt ord, och som en pil det gick,
hvarthelst din milda hand det leda fick, —
jag vet ej hvart; men du det vet, o Gud,
om hjärtan funno tröst af dina bud.

Jag lämnar allt åt dig; min kraft är svag.
Själf främja verket efter ditt behag;
de säkra väck till ärlig syndabot,
gif ångerfulla tröst vid korsets fot.

Låt din välsignelse bli rikligt sporд
i sångens lof, i lärdom ur ditt ord.
På våra böner svara nådelig.
Min dag är all; jag lämnar allt åt dig.

ELLA CORNELL, öfvers. af O. N. O.

IV.

DEN GAMLE PASTORNS BÖN.

"Förkasta mig icke i min ålderdomstid, öfvergif mig icke, när min kraft försvinner. — Så öfvergif mig icke heller, Gud, intill ålderdomen, när jag varder grå." Ps. 71: 9, 18.

Förgät mig ej, när jag är grå
och dagen flytt, mitt värf uppfylldt;
när jag vid vägens slut skall stå
och dalad sol re'n skyn förgyllt.

Förskjut mig ej, när jag är grå,
när ungdomskraften sinat ut,
när ensam i min gömda vrå
jag bidar hembud blott till slut.

Förgäta dig, när du är grå?
Din Fader hör din tysta bön;
han skall sin arm omkring dig slå
och duka själf ditt bord till lön.

Förskjuta dig, när du är grå?
Det ropet väcka skall din hjord.
Ett tacksamt folk skall ej försmå
den troget lärt det Herrens ord.

öfvers. af O. N. O.

Från kyrkans fält.

SVENSKA HOSPITALET I KANSAS CITY.

Svenska hospitalet i Kansas City.

HURU Kansas-konferensen är, hvad antalet medlemmar angår, en af de ringare inom Augustana-synoden, äger den likväl flera blomstrande inrättningar, såsom *Bethany College*, *Mariadahls barnhem*, *ålderdomshemmet* i Lindsborg och *Svenska hospitalet* i Kansas City. På dess område finnas dessutom våra Texas-bröders läroverk, *Trinity College*, i Round Rock och Augustana-församlingens i Denver *missionshydda och ålderdomshem*. Svenska hospitalet är konferensens yngsta inrättning. Frågan om upprättandet af ett *svenskt lasarett* i Kansas City stod länge på dagordningen, innan den fick sin slutliga, lyckliga lösning. Redan under den tid dr C. J. E. Haterius var pastor i Första församlingen därstädes, ventilerades frågan, och i sin distriktsrapport till konferensen 1886 framställde han behofvet och nyttan af ett svenskt sjukhus i staden samt yrkade på att konferensen skulle upprätta ett sådant. Senare bildades i staden en hospitalsförening, som hade till mål att verka för sakens realiserande. Konferensen gjorde ock hospitalsfrågan till föremål för allvarliga öfverläggningar

och tillsatte på sitt möte i Assaria 1886 en kommitté, bestående af pastor J. Seleen samt herrar J. Spencer och A. W. Lönnquist i Kansas City, som skulle undersöka hvad som kunde göras i denna angelägenhet. Denna kommitté upplöstes vid mötet 1887, och i dess ställe valdes en ny, bestående af pastorerna C. J. E. Haterius, J. Holcomb och J. A. Hemborg. Vid denna tid togos alla krafter i anspråk för Bethany College, hvars stora hufvudbyggnad då uppfördes, och sedan kommo de många svaga skördeåren med strama tider i affärsvärlden, och som en följd af dessa omständigheter fick hospitalsfrågan hvila. Den som väckte den på nytt till lif var dr *A. W. Lindquist*. Efter sin prästvigning 1899 blef han pastor i Första församlingen. Tanken på ett svenskt hospital sväfvade länge för hans inre blick; tanken tog omsider konkret form, och med ungdomlig hänförelse vågade han försöket, oaktadt mången med mogen erfarenhet skakade betänksamt på hufvudet och menade, att företaget skulle misslyckas. Han stiftade 1906 en hospitalsförening, men intresset för densamma var i det stora hela ringa, blott ett fåtal af medlemmarna i våra tre församlingar i Greater Kansas City anslöto sig till föreningen; men dessa voro lyckligtvis framstående män, vidsynta, uppoffrande och handlingskraftiga. Den 26 oktober 1906 öppnades hospitalet i en lägenhet, som tillhörde den välkände läkaren dr N. O. Harrelson, hvilken hyresfritt ställde lokalen till föreningens disposition. Dagen var skön, det var söndag, oktobersolen var strålande vacker och vårt folk samlades till en enkel, men högtidlig invigningsfest och mottagning. Dagen därpå inskrefs den första patienten. Början

var således gjord. Den lilla inrättningen hade 15 sängar, och det dröjde icke länge, förrän alla voro upptagna. Man märkte genast, att lokalen var alldeles för liten, och man insåg behofvet af en egen ändamålsenlig hospitalsbyggnad. Styrelsen vågade omsider inköpa mycket passande byggnadstomter å 28de gatan och Wyandotte. Men härigenom råkade inrättningen i betydlig skuld, och den för ändamålet gjorda insamlingen utplånade icke, utan endast i någon mån minskade densamma. Det såg mörkt ut för anstalten att få en egen byggnad. Men det ljusnade omsider. I slutet af 1910 fick styrelsen anbud att till rimligt pris och på förmånliga villkor köpa *Penn Valley Hospital*, hvars solida och välbelägna byggnad varit i bruk endast ett år. Anbudet satte nytt lif i den lilla kärntrupp, som under både mörka och ljusa dagar verkat och uppoffrat för inrättningen. Anbudet antogs, och den 15 januari 1911 inflyttade inrättningen i sitt nya präktiga hem. Hospitalet är beläget vid 30de gatan och Wyandotte och har ett högt läge med härlig utsikt öfver den nedanför liggande parken och staden. Byggnaden har tre våningar och en väl inredd bottenvåning. Tvenne stora verandor i jämnhöjd med andra och tredje våningen, uppburna af massiva pelare, pryda framsidan. Inredning och inventarier äro af prima beskaffenhet. Rum finnes för 56 sängar. Tvenne tomter, vettande intill inrättningens egendom, ha inköpts. På den ena af dessa har ett hem för sjuksköterskorna uppförts, och äfven på den andra finnes ett mindre hus, som användes för samma ändamål. Hospitalet åtnjuter stort anseende och är nästan beständigt öfverfylldt med patienter. Ofta måste inträ-

dessökande hänvisas till andra hospital. Styrelsen har därför beslutat att utvidga inrättningen med en ny flygel för en beräknad kostnad af omkring $80,000. Vårt lands inträde i kriget har nödgat styrelsen att, tills mera stadgade och gynnsamma förhållanden inträdt, uppskjuta med byggnadsföretaget.

Dr Lindquist och hans medhjälpare hade från början som mål att grundlägga en *svensk luthersk* sjukvårdsinrättning, som därför fick till namn *Swedish Hospital.* I inrättningens oktroj är det uttryckligen stadgadt, att endast den är valbar till ledamot af direktionen, som tillhör någon af Kansas-konferensens församlingar. Konferensen upptog vid sitt årsmöte i Walsburg den 16—20 april 1913 hospitalet som sin inrättning, allt i enlighet med den ursprungliga planen och direktionens i ärendet fattade beslut.

Dr Lindquist var från början inrättningens ledare och ordförande i dess styrelse. Vid sidan af sitt kräfvande församlingsarbete ägnade han mycket af sin tid och sina krafter åt hospitalet. I slutet af 1911 afsade han sig församlingen för att i egenskap af superintendent ägna hela sin tid åt inrättningen. Ändrade planer med afseende på framtiden föranledde honom att hösten 1914 frånträda denna befattning. Det kan tryggt sägas, att utan hans ihärdiga arbete hade sjukhuset ej funnits till. Betydelsefullt och fruktbärande är det arbete han nedlagt å vår kyrkas åkermark i Kansas City. De utmärkta män, som i ur och skur stodo vid hans sida, ha gjort sig förtjänta af tacksamt erkännande och äro all heder värda. De ha oegennyttigt uppoffrat tid och medel för inrättningen.

Fortfarande stå de kvar på sin post, och detta är en borgen för att hospitalet går en ljus framtid till mötes. Vid konferensens senaste årsmöte bestod direktionen af följande, alla bosatta i Greater Kansas City: S. A. Larson, president; J. Harold Olson, sekreterare; Axel Hawkinson, kassör; J. B. Larson, C. E. Lawson, John G. Pierson, Albert Karlson, O. P. Mattson, C. T. Carlson och R. L Ellison, pastorerna Victor Spong och H. E. Sandstedt.

Till slut må några siffror anföras ur hospitalets årsrapport för 1917. Antalet inskrifna patienter under året 1,084. Inkomster $44,820.80. Utgifter, intresset å skulden inberäknadt, $43,378.93. Nettoöfverskott $1,291.87. Fri hospitalsvård har gifvits för ett belopp af $2,543.39. Inrättningens egendomsvärde $71,651.89. Skulder $20,000. Nettovärde $51,651.89.

Gud allena äran! E. P. Olsson.

Våra akademiers betydelse för vår kyrka.

Vi ha nio förberedande skolor inom vår synod, och vi fyllas af tacksamhet till Gud för den välsignelse, de tillfört vårt samfund och folk. Vi stå äfven i stor tacksamhetsskuld till våra fäder, de klarsynta män, som anlagt dessa skolor. De bära vittne om deras tro och nitälskan för vårt folks välfärd.

Våra skolor ha haft ett och samma mål i sikte, nämligen att fostra våra barn till sant bildade män och kvinnor, väl grundade i kristlig tro och beredda för ett plikttroget lif, men synnerligast att bereda väl utrustade ledare för vår kyrka.

Sann bildning måste hvila på sunda moraliska principer. Dessa kunna ej bli en del af ens lif förutan ett fullt klart begrepp och en djup öfvertygelse om den enskildes ansvar inför Gud och sina medmänniskor. Detta begrepp och denna öfvertygelse kommer ej af sig själf eller blott genom undervisning. Nej, därtill fordras, att man är grundligt hemmastadd i den kristna läran. Denna är såväl grunden som kraften till ett kristligt lefverne och sann gudaktighet. Häraf fatta vi den stora betydelsen af att tillbringa sina skoldagar i en omgifning, som är genomträngd af kristlig anda.

För att nå ett föresatt mål måste man gå i den rätta riktningen; skall man vinna bestämda resultat, måste man bruka de härför afsedda medlen. Det är den kristna religionen, som gifvit oss de välsignelser, vi åtnjuta i våra hem, vår kyrka och vårt land. Det är vår lutherska kyrkas lärdomsanstalter, som i det flydda gifvit oss våra präster och missionärer och i stigande antal våra ledande lekmän. Hvarifrån skola vi få dem för framtiden? Jo, från våra egna colleges. Men läser man noga våra skolkataloger för de senaste åren, ser man snart, att de män, som ingå i kyrkans tjänst från våra colleges, ha såsom en regel börjat sina studier vid våra akademier eller förberedande afdelningar vid våra colleges. Klart är, att om de unga tillbringa åren närmast efter konfirmationen, 15—20, vid en kristlig skola, där Guds ord är en daglig spis och kristendomsundervisning regelbundet förekommer, får Herrens Ande bättre tillfälle att tala till dem, såsom han talte till den unge Samuel i templet. Under de åren är hjärtat öppet för djupa religiösa intryck. Det är af större betydelse, att våra barn äro under kristna lärare och i kristlig omgifning under de åren än de närmast därpå följande. Kunna de bevaras på rätta vägen till gudaktighet till 19 eller 20 års ålder, så är den största faran förbi.

Luther College, Wahoo, Nebr., kan tjäna till belysning af ämnet. Under en tid af mindre än 30 år ha ett 50-tal af denna skolas elever prästvigts. För närvarande har denna skola 15 missionärer i Kina och i Indien. I nästan hvarje fall säga dessa, att de fingo en vidgad synkrets och blefvo ledda in i Herrens tjänst under den tid, de voro vid

Luther College. De flesta af dessa hade icke pastors- eller missionärskallet i sikte, då de inskrefvos, och blott ett ringa fåtal af dessa skulle ha bevistat någon annan af våra skolor längre borta från hemmet. Tänk, hvilken skörd genom denna *"plantskola för Guds rike"!* Och hvad har gjort Nebraska-konferensen så lifskraftig? Antagligen *Luther College*, där församlingarnas pelare fostrats.

Vi vilja icke i någon mån ringakta de tusenden präktiga män och kvinnor, som fostrats på annat håll, men äro trogna vårt samfund. Vi tacka Gud, att de blifvit bevarade, och för de hem, lärare och andra krafter, som varit medel till deras bevarande. Gud är icke begränsad.

Vår självbevarelse såsom ett samfund beror på huru vi fostra våra barn. Om vi fostra dem vid våra kristliga skolor, särskildt de förberedande, så kunna vi känna oss tämligen trygga. Då kunna vi lita på att af våra egna barn kallar Gud trogna lärare att predika ordet och fostrar glada och tacksamma åhörare i kyrkbänken. Är icke detta ett ideal värdt att uppoffra för?

Våra akademiers betydelse för vår kyrka är således af evighetsbetydelse för våra barn och barnbarn. Om vi önska, att de skola intaga våra platser i kyrkbänken 50 år härefter och höra samma evangelii budskap, så måste vi fostra dem därtill. Ingenting skulle gifva oss större glädje än vissheten om att så skall ske. A. T. S.

Luther College den 5 okt. 1918.

Herdeminnen.

"Och de förståndiga skola lysa såsom himmelens sken, och de som hafva undervisat många till rättfärdighet såsom stjärnor i evigheters evighet."

Dan. 12: 3.

Uppståndelsens vår.

Tro icke, att lifvet kan slockna och dö!
Dess frö är blott gömdt under täcket af snö,
tills vintrarnas natt är förgången.
När vintern med drifvor och natt har förgått,
hur skön är den vår, dit vår längtan har stått,
befriad och lycklig blir fången!

O mänska, om stundom det känns på din färd,
som ginge din väg genom dödskylans värld,
så glöm ej, att snart kommer våren!
Det hörs genom tidernas vinter en sång,
att våren skall komma med blommor en gång,
som aldrig förvissna med åren.

V. Valberg.

Nils Ohslund.

ATT skrifva minnesrunor öfver aflidna kära fäder och ämbetsbröder är vemodigt, ty man tycker det är så underligt, att de nu mera icke äro med i brödrakretsen och på Guds rikes stora åkerfält. Men det är också en kär plikt, ty man vet, att de blott gått i förväg hem till den Gud, som de under arbetsdagen så troget tjänat. Det är vidare en kär plikt för undertecknad att inför vår synods folk i KORSBANERET få binda en tacksamhetens minneskrans öfver en man, som troget uti det tysta och undangömda af tacksamhet mot sin Frälsare och i kärlek till sitt folk offrat sina dagar och krafter på kyrkans altare. Pastorn med ofvan nämnda namn fick under sin ämbetstid gifva mycket och på samma gång fick af sin kyrka mottaga litet i form af lön och utmärkelse. Hans diktan och traktan gick blott ut på att få tjäna honom, som gick i döden för syndare.

Pastor Nils Ohslund föddes i Åsaka församling, Skaraborgs län, Sverige, den 7 februari 1839. Hans föräldrar voro gudfruktiga och hängifna sina fäders tro och kyrka, och de sådde tidigt uti sonens

själ den säd, som icke förgås. Vid en from moders knä fick den lille lära sig att bedja, och vid sina kära föräldrars sida satt han i Åsaka gamla minnesrika kyrka och hörde korsets predikan. Under denna tid gick en andlig rörelse igenom Sverige. Pastor Ahlberg hade upprättat en skola, hvarest unga män skulle utbildas för att tjäna i Guds församling. Till denna skola kom äfven Ohslund. Efter afslutade studier vid detta läroverk var han tre år anställd såsom skollärare och lekmannapredikant i Värmland. Helt visst mottog han af detta eldiga och känsliga folk intryck, som följde honom under hela lifvet. Uti sitt temperament var han mer den ifrige värmlänningen, än den lugne och tillbakadragne västgöten. Han var redan i unga år den stränge pietisten, som med ifver och hänförelse ville vinna själar för himmelen. Besjälad af längtan att vara sina utvandrande landsmän till större hjälp i den nya världen, medföljde han år 1869 den stora folkström, som då reste till Amerika. Han bosatte sig först i Rockford, Ill. Här idkade han en tid fabriksarbete, men assisterade på samma gång pastor G. Peters såsom skollärare inom den Första lutherska församlingen. År 1874 inskrefs han vid synodens läroverk i Paxton, Ill., och efter två års trägna studier prästvigdes han 1876 vid synodalmötet i Jamestown, N. Y., på kallelse från församlingen i Bucklin, Mo. 1878 flyttade han till Ada och Amana församlingarna i Republic co., Kansas, och verkade här med synnerlig framgång till församlingarnas andliga och timliga förkofran. Här har han efterlämnat minnesstenar, i det att under hans tillsyn kyrka och prästhus uppbyggdes. Kyrka blef byggd äfven

PASTOR NILS OHSLUND.

i Amana. När man tänker på huru fattigt och svårt för folket det var på den tiden, så var det ju riktiga storverk, som här utfördes. 1886 flyttade pastor Ohslund från Kansas till Clear Lake, Minn. Här utförde han under 9 år ett väldigt banbrytarearbete inom kyrkans område. Vårt folk i dessa trakter har mycket att tacka pastor Ohslund för. Hans nästa arbetsfält blef Tower, Soudan och Two Harbors, norra Minnesota. Detta fält var sten-

bundet och i hög grad ogudaktigt. Här sådde Ohslund under tårar och bön lifvets ord uti, såsom han tyckte, otacksamma hjärtan. Han rönte äfven här framgång, och mången lastens träl blef här räddad för himmelen. Församlingens i Two Harbors, Minn., vackra och ändamålsenliga kyrka byggdes under Ohslunds tjänstetid. På våren 1901 flyttade han till Todd co., Minn. Här betjänade han församlingarna i Eagle Bend, Clarissa, Little Sauk och Sion, Town of Ward. Detta blef hans sista pastorat. Här tjänade han i sex år, till dess Herren sade till honom: "Nu får du komma med mig uti ödemarken och hvila dig något litet." År 1906 råkade han ut för en olycka i staden Sebeka genom att falla på en isbelagd trottoar. Han vårdades en längre tid på Bethesda hospital i St. Paul, men blef aldrig fullt återställd. Han nödgades därför afsäga sig vården om sitt pastorat. Under elfva år fick han bära sitt lidandes kors. Nog tyckte han, att Herrens vägar äro underliga, men han klagade aldrig, utan var nöjd och belåten. Den som skrifver dessa rader hade förmånen att få besöka honom rätt många gånger under hans pröfvotid. Det var stunder af stor andlig vederkvickelse att få sitta ned och lyssna till hans vittnesbörd om huru Jesu blod varit hans stora tröst och hopp. Aldrig glömmer jag hans ord till mig efter en gudstjänst i kyrkan: "Tack, bror, för den predikan, den var endast för mig, den handlade ju blott om synd och nåd." Lördagen den 20 okt. 1917 nedlades han på sjuksängen, och efter fyra dagars sjukdom kallade Herren hem sin trötte tjänare. Hans sista ord till sin maka och sina barn voro: "Jag har lämnat allt uti Guds händer".

Såsom ett barn inslumrar i moderns armar, så somnade han in uti den sista sömnen efter en lefnadsdag af 78 år, 8 månader och 17 dagar. Han sörjes närmast af sin åldriga maka, Rebecka (född Bengtson), med hvilken han i äktenskap varit förenad i öfver 52 år. Hon stod alltid stödjande, uppmuntrande och tröstande vid hans sida uti arbetet och bekymren. Vidare sörjes han af fyra söner och två döttrar. Alla barnen ha artat sig väl och varit sina föräldrar till stor glädje. En af sönerna är pastor i vår synod, och en af döttrarna är prästfru inom vår kyrka. Slutligen sörjes han af de ämbetsbröder, som hade förmånen att stå honom nära i arbetet. Hans minne lefver i tacksam hågkomst hos de hundratals församlingsmedlemmar, som stått under hans andliga vård.

Pastor Ohslund har inom vår kyrka verkat till välsignelse. Han var en gärna hörd predikant. Man blef aldrig trött att höra honom predika. Jag skulle vilja säga, att han var en af synodens främste väckelsepredikanter. Han kunde måla synden och lasten uti deras rätta färger, men han förstod också att med vänlig hand leda syndaren fram till Jesu Kristi kors och visa hvad Jesus lidit för syndare. Många ha helt visst genom pastor Ohslunds vittnesbörd blifvit förda från "mörker till ljus, från satans makt till Gud". På den stora dagen, då allt skall fram i ljuset, kommer nog vår hädangångne fader och vän med glädje och bär sina kärfvar in uti den himmelska ladan.

Bland sitt folk vandrade pastor Ohslund såsom en fader och rättskaffens själasörjare, bland äm-

betsbröder var han broderlig och tillmötesgående, i sitt hem var han en öm make och kärleksfull fader. Tack för hvad du gaf vår kyrka, tack för allt!

Frid öfver ditt minne!

"Du förde fram Guds rena ord
och födde troget Kristi hjord;
med lära och med lefverne
du himlens väg oss visade.

Vi vilja efterfölja dig
till ljusets land på lifvets stig
och lära våra barn den tro,
som dig och oss har gifvit ro."

S. W. SWENSON.

Adolphe Anderson.

UNDERLIGA äro Herrens vägar. Mycket olika handlar Gud med sina tjänare. Somliga ryckas bort så oförmodadt i sin krafts dagar, andra få under långa tider påminnelser om att uppbrottet är nära.

Pastor Adolphe Anderson fick sluta sin vandringsdag hastigt och oväntadt. Efter det han på sitt vanliga kraftiga, väckande och trösterika sätt predikat öfver Trettondedagens angifna högmässotext, Matt. 12: 15—21, söndagen den 6 januari, gick han in i sitt ämbetsrum i prästgården och föll ned död. Ofta uttryckte han den önskan till undertecknad, att han skulle få "falla i selen", som han uttryckte det. Och så fick han sluta.

Adolphe Anderson föddes den 26 maj 1879 i Halmstad socken, Malmöhus län, Sverige, och var den yngste af elfva syskon. Modern dog, då han var ett par dagar gammal. Han uppfostrades af sin äldsta syster. Fadern var mycket sträng, och snart fick Adolphe i hågen att resa till Amerika, där han hade tvenne bröder. Vid 16 års ålder reste han öfver Atlanten och mot västern till Colorado, där han hade sina bröder. Ofta omtalade han, huru han fick svälta under resan från New York

till brödernas hem i Colorado. Kort därpå inskrefs han som elev vid Bethany College. År 1898 inmönstrades han vid 19 års ålder i armén och gick ut i kriget mot Spanien. Han tillbringade tvenne år på Filippinöarna under general Funston, hvilkens personliga bekantskap han ock gjorde. Han deltog i 29 drabbningar, men blef ej sårad; dock blefvo hans kläder ett par gånger genomborrade af kulor. Endast hälften af det regemente, som pastor Anderson tillhörde, kom hem med lifvet, och af dessa blott få, som ej hade tillbringat längre eller kortare tid i hospital. Adolphe var en af de få, dock ådrog han sig här den sjukdom, som förorsakade döden. Han omtalade, huru många gånger de i veckor fingo ligga ute under bar himmel, ofta i regn, så att de voro genomvåta, utan tillfälle att byta om kläder. Han ådrog sig malaria och en svår magåkomma, men ehuru han led nästan obeskrifligt, klagade han aldrig. Han omtalade att en natt, då han låg ute och sof, drömde han, att hans moder kom och lade handen på hans hufvud och sade: "Adolphe, var inte rädd, Gud är med dig, du skall inte blifva skadad." Och fastän han aldrig sett sin moder, räknade han det minnet, då han tyckte sig se henne och tala med henne, såsom det käraste han hade. Tvenne gånger fick han erkännande af general Funston för tapperhet, en gång därför att han gjorde undersökningar, gick igenom fiendens utposter och tog reda på deras läge o. s. v. På hemresan besökte han Japan och Kina, så att han rest kring världen.

Han omtalade, att han var mycket yr af sig, då han var ung, och att dr Carl A. Swensson ofta kallade honom in i ämbetsrummet och talade allvar-

PASTOR ADOLPHE ANDERSON.

ligt till honom. Detta lämnade ett djupt intryck på honom. Ofta brukade han säga, att näst Gud hade han dr C. A. Swensson att tacka för hvad han var. Han genomkämpade många inre strider. Ofta syntes det mycket mörkt för honom, och han kände sig högst ovärdig predikoämbetet, när dr Swensson rådde honom att bruka sina krafter i Herrens tjänst. Rikt begåfvad och utrustad var han. Sina studier skötte han väl, och i vältalighetstäflingen emellan Bethany, Gustavus Adolphus

och Augustana vann han första priset. Han tog studentexamen 1903 vid Bethany College och tillbringade sedan trenne år som predikant på våra missionsfält, största delen af tiden i Portland, Me. År 1906 inskrefs han som elev vid vårt teologiska seminarium i Rock Island. Här var det undertecknad först lärde känna honom, och vi blefvo de mest intima vänner. Ehuru han var vänlig mot alla, anförtrodde han sig dock åt helt få. Och i den mån man lärde känna denna ädla personlighet, kunde man icke annat än älska och värdera honom. Och sedan man vunnit hans förtroende, hade ett vänskapsband blifvit knutet, som icke ens döden kan slita.

En sommar tjänstgjorde han som hjälppastor åt pastor Sjöström i Rockford, och efter dennes plötsliga frånfälle skref Anderson till mig: "Hvad skall man tänka om Guds handlingssätt med våra pastorer? Den ene ryckes bort efter den andre. Jag kan knappast tro, att Sjöström är borta, stor och stark som en jätte, beprófvad och trogen som själasörjare, begåfvad och populär som predikant. Jag sörjer min gode Jonatans bortgång. Gud måste ha någon särskild mening härmed. Är det månne icke ett 'gif akt' till både präster och församlingar inom vår synod att vara trogna i Herrens tjänst, medan dagen varar?" Hvad han här säger om sin vän, kan i sanning sägas om pastor Anderson. Han prästvigdes 1909 i Red Wing, Minn., på kallelse till Du Bois, Pa. Samma höst, den 5 oktober, ingick han äktenskap med miss Elvira Charlotta Anderson från Portland, Me. I Du Bois verkade han med stor framgång i fem år. På kallelse från församlingen i Akron, O., flyttade han dit och till-

trädde pastoratet i september 1914. I något öfver tre år verkade han således i Akron.

Pastor Anderson var en af de yppersta predikanter i vår synod; få pastorer ha haft den glädjen att se sina församlingsmedlemmar så allmänt samlade både vid högmässa och aftonsång som pastor Anderson. Han förberedde sig med stor flit, och därför hade han alltid ett budskap, som var gifvande. Innerligt sympatisk var han. Han blottade synden och dess lön, men framhöll alltid hjälparen, Kristus, främst, som kan rena från alla synder. Han brukade ett väl vårdadt språk, hade en utomordentlig skildringsförmåga och gjorde allting så åskådligt, att man icke blott hörde, utan såg, när han talade. Ödmjukhet och tillbakadragenhet kännetecknade honom. Ogärna uppträdde han vid konferensmöten på program. Aldrig hörde man honom deltaga i en diskussion vid ett konferens- eller synodalmöte; han ville då vara åhörare. Han var också mycket gifmild; alltid gaf han, hvem än som kom och bad, då han hade något att gifva.

Han var en mycket treflig umgängesmänniska. Aldrig ville han lysa med sin kunskap, men han ville gärna leda ett samtal genom att ställa frågor för att utröna, hvad man visste eller tänkte om den eller den saken, och oftast gällde det någon dogmatisk fråga. I början af december månad bad jag honom komma och döpa vår lilla dotter och hålla tal i vår kyrka den 6 december. Per telegram fick jag detta svar: "Congratulations. God willing, I will be there." Han kom och utförde akten och höll talet. Vi språkade till långt fram på morgonen. Han sade: "Jag kan nog inte stanna så länge i Akron, jag måste nog flytta till

något mildare klimat." Ja, Gud flyttade honom snart till de eviga fridsboningarna.

Han sörjes af hustrun Elvira Charlotta, tvenne bröder i Colorado och en syskonskara i Sverige, förutom församling, ämbetsbröder och en stor vänkrets. Jag sörjer min gode Jonatans bortgång. Hvile den gode och trogne tjänaren i frid!

Så din strid du kämpat ut,
palm och krona fått till slut.
Genom Jordan bärgad väl,
änglar burit hem din själ.
O, hvad nåd att finna hamn
så i Jesu dyra famn,
i den stad sitt hem att få,
hvilkens portar öppna stå.

EMIL F. BERGREN.

Anders Wilhelm Dahlsten.

DEN 4 mars 1918 afled i sitt hem i Lindsborg, Kansas, teol. dr A. W. Dahlsten i en ålder af 81 år, 3 månader och 27 dagar. Han föddes i Näshult, Småland, den fjärde i ordningen af åtta syskon och blef den fjärde i ordningen att dö. Fadern var jordbrukare och murare och modern en gudfruktig och begåfvad kvinna, hvilken, fastän fadern dog tidigt, tog väl vara på sina barn.

Dahlsten må väl med skäl anses som en äkta representant af vår synod i sin helhet, så väl som af dess prästerskap. Han prästvigdes året efter det synoden hade organiserats och har varit med i det grundläggande arbetet i Rockford, Galesburg och Smoky-dalen i Kansas. Enkel, plikttrogen och samfundstillgifven, var han broderlig, evangelisk och luthersk. Något före sin hemförlofning, då undertecknad besökte honom och frågade hur det stod till, sade han: "Jag vet nu knappast om jag är till. Guds nåd räcker. Allt annat är förbi. Framför mitt afskedsord till mina barn, mina församlingar, Bethania-kyrkan och vår kära synod i orden: 'Fader, jag vill, att hvarest jag är, där skola ock de vara med mig, som du har gifvit mig,

på det att de må se min härlighet, som du har gifvit mig: ty du har älskat mig före världens grundläggning'." Joh. 17: 24.

Han må själf på sitt enkla, okonstlade sätt berätta sin lefnadssaga. Så har säger han på ett ställe. "Vid helt unga år lärde jag att känna och älska min dyre Frälsare samt kom till personlig lifsgemenskap med honom, så att jag kunde fröjda mig öfver mina synders förlåtelse redan före min konfirmationstid. Efter några års privata studier förestod jag församlingsskolan i en större församling i flera år och genomgick sedan den Fjellstedtska skolan i Uppsala. Från svenska lutherska präster i Amerika hade inkommit till dr Fjellstedt förfrågningar efter kristligt sinnade studerande, och på uppdrag af dr Fjellstedt och på hans bekostnad reste jag till Amerika 1859 och blef välkommnad af pastor Erland Carlsson i Chicago. Studerade därpå teologi i två års tid i Springfield och Chicago samt prästvigdes i Galesburg 1861. Tjänade Första församlingen i Rockford i tre år och sedan församlingen i Galesburg till 1869, då jag flyttade till Salemsborg, Kansas, där jag stannade kvar till år 1888.

"Sommaren 1868 hade på min uppmaning en del af vårt folk i Galesburg och Swedona organiserat sig för att blifva jordbrukare i Kansas. Ganska många flyttade snart nog, och jag beslöt att följa med. Mitt första besök var hösten 1868, då jag och predikade där Lindsborg nu är beläget, nere vid floden under ett stort träd, i hvars topp en kalkontupp under hela gudstjänsten utförde sin musik. Då sista psalmen sjöngs, flög han bort.

På eftersommaren 1869 besökte jag nybygget för

DOKTOR ANDERS WILHELM DAHLSTEN.

andra gången och organiserade då i september månad församlingarna i Salemsborg och Fremont. Dessa församlingar kallade mig sedan till pastor, och jag flyttade hitut i november. I Fremont kvarstod jag som pastor till 1874 och efterträddes då utaf dr O. Olsson.

"Under min tid i Salemsborg organiserade jag sju 'public school districts', en ungdomsförening, en sångförening och en sångskola. Då församlingen i Assaria organiserats, förestod jag äfven en tid denna. I mitt myckna arbete hade jag god hjälp af den af allmänheten högt aktade diakonen C. J. Brodine. Nästan alla af de första medlemmarna hade tillhört någon församling i Illinois och voro väl förtrogna med våra kyrkliga förhållanden. Församlingen höll stadig svensk skollärare, och en liflig andlig rörelse förspordes under den första tiden. Herrens Ande påverkade i ett par års tid mångas hjärtan. Vi höllo missionsmöten tillsammans med Fremont och Lindsborg, och dr O. Olsson tröttnade aldrig. Det var en välsignad tid, ända tills partistriden om Waldenströms lära uppkom. Denna rörde sig dock synnerligen i och omkring Lindsborg."

Dr Dahlsten fick genomgå alla nybyggarelifvets erfarenheter. Hela hans verksamhetstid har fallit inom grundläggningens tidehvarf. Han var Kansas-konferensens förste ordförande och har haft alla ämbeten och förtroendeuppdrag, som samfundet har att utdela. Dr Norelius berättar om sina färder efter en blind häst i Minnesotas skogar och träsk, och dr Dahlstens första häst var nog inte mycket bättre. Han hade visst de flesta hästens egenskaper, men nekade att göra bruk af dem,

ty han var både gammal och istadig. På en färd från Fremont till Salemsborg en vårdag fick kampen för sig, att han inte ville draga sitt husbondefolk, han bara stod still och slog ihärdigt bakut. Pastor Dahlsten sökte att på vänligt vis förmå honom att utföra sitt uppdrag, men han bara slog och stod still. Då försökte han på ett strängare medel. Han tog honom från åkdonet och tilldelade honom grundlig kroppslig aga, men han betedde sig lika obevekligt. Det gafs ingen annan utväg för pastorsfolket att taga sig fram den flera mil långa vägen, än att Dahlsten ledde hästkräket och frun kom knogande efter och drog åkdonet. Detta var något före automobilernas dagar, som man tydligt förstår, men Guds rike utbreddes och rotfästades i människohjärtan äfven på den tiden.

En episod, som antyder att inte lifvet i Salemsborg alltid framflöt i allsköns ro och lugn, är denna, af Dahlsten själf berättad. Det var andra gången han besökte Salemsborg-nybygget. Han kom en varm och torr sommardag till en af de familjer, som han rådt att flytta till Kansas, och fann frun i jordkulan fradgande af vrede öfver att hennes pastor, som hon trodde om så godt, skulle lyckats att narra henne till ett sådant eländigt land som Kansas, "där allting brändes upp utaf solen, och där det ju var tydligt, att alla människor skulle svälta ihjäl och torka sönder." När gumman uttömt sin galla, reste Dahlsten till Fremont och predikade där. Då han återkom för att predika i Salemsborg, tittade han in till samma fru, hos hvilken han blifvit så upptuktad, innan han reste, och fann henne då stående i sin koja i vatten ända till knäna. "Nå, mor", sade Dahlsten, "regnar det inte

i Kansas?" "Ja, det är eländigt", sade gumman, "endera skall det vara för mycket eller ock för litet." En regnskur hade just dragit fram öfver bygden, innan pastor Dahlsten anlände den senaste gången.

Dr Dahlsten flyttade från Salemsborg till Colorado och 1893 från Idaho Springs till New Andover, där han stannade till år 1909, då han nedlade sitt ämbete och flyttade till Lindsborg, hvarest han låtit uppföra sig ett hem. Han hade lyckan att under nybyggaretiden förskaffa sig en "kvart" jord, och från denna har han fått sitt uppehälle under sin bidan efter hemlof.

Han har varit sjuk flera år. Helt oförmögen att hjälpa sig själf har han varit ungefär ett och ett halft år. Hans dotter Anna och brorsdottern Odilia hafva dock sett till honom på det allra ömmaste.

Fru Dahlsten, syster till fru pastorskan A. Andreen, afled för flera år sedan, sex barn hafva ock slutat före fadern, och tre barn, fyra barnbarn och fyra syskon öfverlefva honom.

Begrafningen firades den 11 mars. Man samlades i hemmet kl. ½1, där pastor Erland Anderson läste Guds ord och ledde i bön. En kvartett sjöng: Hemma, hemma få vi hvila. Därpå fortsatte man till Bethania-kyrkan. Pastorerna i hans förra församlingar, Aurelius och Ericson, buro prestafverna. Bethania-församlingens diakoner buro kistan, och de närvarande pastorerna voro hedersvakt. Vid gudstjänsten här talade dr E. P. Olsson på svenska, dr Pihlblad på engelska och dr Bergin uppläste personalierna. Pastor André afslutade med bön och välsignelsen. En kvartett sjöng, och fru Swensson skötte orgeln. Kl. 3 hade processio-

nen anländt till Salemsborg, där äfven en gudstjänst firades. Pastor W. A. Ericson började med bibelläsning och bön, dr Dorf höll en predikan och dr Bergin uppläste personalierna. Pastor Barrington afslutade med bön. Församlingens sångkör deltog äfven i den heliga akten. Jordfästningen förrättades utaf dr Bergin, biträdd utaf alla de närvarande pastorerna.

Hvile du i frid bland det folk, du i lifstiden tjänade, och där du använde din mandoms kraft och förmåga! Blott en liten tid och du med alla dem som gått till hvila i Jesu famn skall vid domsbasunens ljud framgå ur jordens gömma för att fullt taga i besittning det som varit Guds folk tillredt från världens begynnelse!

Af jord är du kommen, till jord skall du åter varda. Jesus Kristus vår Frälsare skall dig uppväcka på den yttersta dagen. ALF. BERGIN.

Dr L. G. Abrahamson skrifver om dr Dahlsten följande: "De tillfällen, som vi hade att lära känna dr Dahlsten såsom kristen och pastor, skatta vi högt. Han tillhörde den gamla kärnfriska stammen i båda dessa egenskaper. Han hade de nödvändiga förutsättningarna för att vara med om att grundlägga en evangelisk frikyrka, och främst bland dem räkna vi hans positiva andlighet. Han var en 'läsarepräst' i detta ords bästa bemärkelse, d. ä. Kristus var lif för hans hjärta, och kärlek till Kristus och de dyrköpta själarna var motivet för hans kropps- och själsansträngande arbete. Sådana voro vår kyrkas grundläggare. Och blott sådana män voro vuxna uppgiften att vara herdar för de fattiga och på vida områden spridda immi-

granterna. — — — Dr Dahlsten var en luthersk teolog af den gamla och beprövade skolan. Han satt inne med en ingående kunskap i vår evangeliska kyrkas lära, som ock var lif för hans hjärta. Och hans predikan var i harmoni därmed. Hvad han funnit i Guds ord, det framställde han på ett okonstladt och kraftigt sätt."

Carl O. Olander.

DET är med sann kärlek samt innerlig tillgifvenhet och vänskap, som jag härmed söker fullgöra familjen Olanders önskan att teckna pastor Olanders lefnadssaga. Hans runa kunde möjligen blifvit mera fängslande, om en finare skuren penna än min utfört detaljerna. Men sanningsenligt vill jag beskrifva min vän och skildra hans lifsgärning. Vänskapen är fotad på gammal kärlek, som ej rostar. Denna hvilar på förlåtelsens nåd. Vi voro trosbröder i Herren Jesus under nära nog ett halft sekel.

Pastor Olander föddes den 23 febr. 1850 i Malmbäck, Småland, Sverige. Han kom till Amerika 1869 och inskrefs som studerande vid Augustana College och Seminarium, då förlagdt i Paxton, Ill. Han var vid läroverket första skolåret i Rock Island, Ill., 1875—6 och prästvigdes under synodalmötet i Jamestown, N. Y., söndagen den 25 juni 1876. Förenta staterna firade sitt hundraårsjubileum det året. Olander besökte utställningen i Philadelphia, och jag minnes med hvilket intresse och beundran han besåg allt i brödrakärlekens stad. Olander var en *aktgifvare*. Han *förstod*, och

han *värderade*, och han kunde *göra bruk* af de lärdomar, han inhämtade. Hans rika, guldgula hår täckte ett förståndigt hufvud. Han var en *hel* karl.

Pastor Olander har betjänat följande församlingar: Calumet, Mich., *tre* gånger; Alta, Iowa; Orion, Ill.; Marinette, Wis., *två* gånger; South Stillwater, Minn.; Zions-församlingen i Minneapolis i tio år, under hvilken tid han äfven byggde upp Salemsförsamlingen i Camden Place, Minneapolis. Dessutom har han betjänat många platser på olika missionsfält, särskildt i Canada.

Förtroendeposter inom Augustana-synoden beklädde han med heder. Att han ej erhöll någon stjärna eller titel, var ej därför att han ej förtjänt sådan utmärkelse. Frank Crane säger: "Om du har framgång *utan* titlar, väger det mer, än om du har en lång rad af utmärkelser." Pastor Olander var stor utan ordenstecken och titlar. Han var en *samfundsman*, men han var ännu mer: han var en sann kosmopolit och sökte hela vida världens välfärd, för tid och evighet.

En gammal präst i Des Moines, Iowa, sade till mig: "Om du blir tillbjuden någon utmärkelse, så afböj den." Ett mycket godt råd. Cato säger: "Jag vill hellre, att folk skall fråga hvarför min staty ej är upprest, än hvarför den är det." Hvad vi göra eller uppnå i världen till Guds ära och mänskligheten sanna gagn, är hufvudsaken, och ej hvad påskrift vi få medelst titlar och ordnar.

Med ett fördelaktigt yttre parade pastor Olander en stor själ. Hans var en omfattande mångbegåfning. Han ägde ett godt hufvud och ett älskande hjärta. Hans kunskapsmått var stort, och han ökade det ända till slutet, påminnande om den dö-

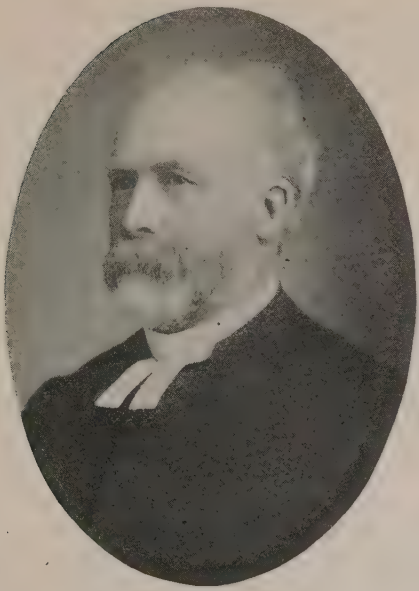

PASTOR C. O. OLANDER.

ende filosofen, som sade till sjukvårdaren: "Vänd mig, så att jag kan höra och lära af samtalet som föres." Hans bibliotek skulle gjort heder åt en professor.

Gifvetvis ägde han mycken och omfattande *erfarenhet*, mestadels vunnen under det han verkade som banbrytare och vägröjare. Hvad sådant arbete innebär och kräfver, kan endast den till fullo fatta, som varit med vid sådant arbetes utförande. Väl vore det för kommande led, om våra pioniärer ned-

tecknade sina "minnen" och dessa utgåfves i tryck. De komme att äga stort *historiskt* värde och intresse för kommande led.

Pastor Olanders personlighet sträckte sina rötter såväl långt tillbaka i gammal god släkt som ock nedåt i den omgifning, hvari han stod. Emerson säger: "Naturen tycker om att slå oss med förvåning." I pastor Olanders rika lif var så mycket som slog oss med förvåning. Men hade vi känt alla de krafter, som verkade danande och bildande i det fördolda, skulle mycket, om ej allt, blifvit skönt förklaradt.

Bakgrunden till pastor Olanders rika lif ter sig i en mångbegåfning af nedärfda rika anlag, så till kropp som själ. Herren Gud lofvar välsigna till tusende led dem, som älska honom och hålla hans bud. Jag minnes, hur angelägen Olander var att bevara sitt fat i helgelse och ära — en ren själ i en obefläckad kropp. Doktor Hasselquist brukade anföra pastor P. Ahlbergs ord: "Synder mot *Gud* kunna alla bli förlåtna och aftvagna i Lammets blod, men synder mot *naturen* måste betalas af den som syndar eller af efterkommande, därför afhåll dig från synder i *begär* såväl som i *handling*."

Det var en lycklig tid i Sveriges historia, när sådana män som Ahlberg, Beskow, Emanuelson, Fjellstedt, Jonson, Linderot, Norborg, Rosenius, Sellergren, Thomander, Wieselgren m. fl. satte sin helgade, pietistiska prägel på det religiösa folklifvet. Lina Sandell och Ahnfelt samt Rutström sjöngo sina rika sånger in i svenska folket ej blott i Sverige, utan ock i Amerika.

I Amerika hade Gud gifvit oss sådana pioniärer som Esbjörn, Hasselquist, Carlsson, Swensson, An-

drén, Andreen, Olsson, Norelius, Cederstam, Hedengran m. fl. Tillgänglig som Olander var för intryck finna vi honom präglad af "*Augustana-andan*", utan skryt, skrymteri eller falskhet. Nådemedlen värderades högt. Folket trängdes för att höra Guds ord i förra århundradet.

Gå vi tillbaka till Carls barndomshem, så finna vi hurusom här Guds ord lästes, sånger, psalmer och andliga visor i nåden sjöngos samt böner uppsändes till Gud. Här var en församling i huset. Fadern var präst, modern prästinna. Bibeln, katekesen, psalm- och sångböcker, Luthers med flera postillor, Arndts Sanna kristendom, Scrivers Själaskatt m. fl. kärnböcker lästes söndagligen och äfven under söckendagarna.

Tidigt lärde Carl sig "*kyrkovägen*". Och han *älskade* den. "Såsom man vänjer ett barn, så låter det icke af, då det gammalt varder."

Bönelifvet betydde mycket för Olander. Hvilken *förmån* att *få* bedja. Hvilken *nåd* att *kunna* bedja. Hur dyrbart att få *tro* att vi *få* det, hvarom vi bedja i Jesu namn. Jesus bad *ofta, länge, bittida, sent, natt* och *dag*. Macgregor säger: "Så viktig är *bönen* i en kristens lif, att hennes *egen historia* präglas af hennes *bönelif*."

Modern var from och troende. Hon satte sin prägel på sonen. Det är vanligtvis modern, som bestämmer öfver barnens framtid, och det oftast innan barnen födas till världen. Se Hanna och Samuel, Eunike och Timoteus, Monika och Augustinus, Napoleon och hans moder, Lincoln och hans moder. Carls moder önskade se sin son i det heliga predikoämbetet, och hur mycket betydde ej denna fromma önskan. Den var till stor del *be-*

stämmande för pilten. Men ej anade modern, att hennes barn skulle så mycket bidraga till att omskapa jordens ansikte å den västra kontinenten och inslå guld- och silfvertrådar i Augustana-synodens, Förenta staternas samt Canadas historiska väfnader.

Vi våga påstå, att en religiös åder flöt i Carl. Tidigt ville han predika, om ej som Fjellstedt för fåren, så dock för sina små lekkamrater. Man säger i ett engelskt ordspråk: "Barnet är far till mannen." Vi förstå innebörden häraf. Sådan gosse, sådan man. Som regel är det sant, ehuru undantag gifvas.

Jag vet ej, om Carl Olander, lik den lille gossen Carl Albert i Pennsylvaniens urskogar, slet hål på knäna af sina byxor, därför att han så ofta låg på knä, eller om han, lik aposteln Johannes, af samma orsak fick tjock hud på sina knän. Daniel föll på knä tre gånger om dagen inför öppet fönster mot Jerusalem. David Livingstone fanns död, liggande på knä i löfhyddan vid Ilala, Afrika. Jag vet, att Olanders lif var ett *böneliv*. Han bad in i det sista.

Naturen var för honom en öppen bok, den han gärna studerade. Därom buro hans samlingar vittnesbörd. Han såg mycket *i* och *ofvan* jord, som ej alla sågo. Det är en stor gåfva och ett ej ringa kapital, när man kan gå genom lifvet som en Gotthold och anställa, om ej "*400 betraktelser*", så dock många, sig själf och andra till lärdom och ledning.

Att fru Olander förtjänar tack för sin kära makes väl utförda och lyckade lifsgärning, behöfva vi ej säga. Gärna och med tacksamhet till Gud och sin Mathilda erkände pastor Olander den hjälp

det stöd, den uppmuntran, han ägde i sin troende maka. Washington, Lincoln, Garfield, McKinley m. fl. af vårt lands stora män hafva sagt, hvar för sig: "Moder och maka skola hafva tack, näst Gud, för hvad jag är."

Dr N. N. Riddele, Chicago, Ill., har i sina böcker: "The New Man", "Pre-Natal Culture", "The Bible and Service" m. fl., visat betydelsen af ett sant äktenskapslif, där barnen äro väl födda och väl fostrade. Där äro ej barnen sorgebarn, som bringa sina föräldrar med sorg i grafven, utan glädjebarn, som förlänga sina föräldrars lif. Sådana barn prydde familjen Olander. Härtill komma bemärkta svärsöner och präktiga sonhustrur.

Pastor Olander var sedan 1876 i äktenskap lyckligt förenad med Mathilda C. Abrahamson. Äktenskapet välsignades med tre döttrar och två söner, alla rikt begåfvade till kropp och själ.

Sonen Edvin är framgångsfull läkare i St. Paul, Minnesotas hufvudstad. Sonen Martin, som under en följd af år troget betjänat den engelsk-lutherska Trefaldighets-församlingen i Galesburg, Ill., samt tjänat som professor i stadens högskola, är nu fältpräst i Förenta staternas armé. Äldsta dottern, Esther, är gift med professor E. L. Bergquist, föreståndare för "The American Business College" i Minneapolis, Minn. Den andra dottern, Helga, är gift med bankören Warner i Stacy, Minn. Yngsta dottern, Lydia, är skollärarinna i Minneapolis och gör sitt till för unga Amerikas uppväxande släkte.

Om sådana familjer må väl sägas, hvad en man i San Francisco sade till en prästfru: "Ni är landets och världens välgörarinna, och edra barn utgöra en prydnad för samhället." Ps. 144: 12. Mer

än 75 procent af prästfamiljernas barn i världen hafva varit till välsignelse för mänskligheten. Intet annat kall kan härutinnan jämföras med prästkallet.

Pastor Olander insjuknade den 26 april 1918 i Almelund, Minn., och insomnade i tron på Jesus, sin Frälsare, i sitt hem i Minneapolis, Minnesota, den 5 maj 1918 efter endast 10 dagars lidande på dödsbädden, i en ålder af 68 år. "En stor man är fallen i Israel." 2 Sam. 3: 38. Frid öfver hans minne!

JOHANNES TELLEEN.

L. A. Johnston.

MÅNDAGEN den 10 juni 1918 spreds sorgeposten, att Augustana-synodens högste styresman fått nedlägga vandringsstafven för att intaga sin plats bland den triumferande skaran. Detta budskap kom icke oväntadt, ty dödens ängel hade länge stått i bidan på ordet från Guds mun: "Det är gjordt, hugg till med din hvassa lia." Tusendens böner hade skockats omkring den sjukbädden, men missionen var redan utförd, och Gud gaf som alltid ett härligare svar på dessa frågande böner än någon kunnat bedja om. Dr Johnston var den andre af våra synodalpresidenter, som dött under innehafvandet af ämbetet. Han var den förste infödde svensk-amerikanen att bekläda detsamma, och med honom inträdde därför ett nytt tidsskede i synodens utvecklingsprocess, ty det bildade öfvergången från den storslagna fädernetiden med dess grundläggningsarbete och stora andar till barnen, som nu skulle taga vid och fortsätta fädrens verk.

Dr Johnston föddes i Sugar Grove, Pa., den 12 augusti 1855. Till denna bygd hade makarna Fredrik J. och Charlotta Johnson invandrat från Sverige redan år 1846 och skaffat sig ett landthem.

Fadern var snickare till yrket och var därför till stor hjälp åt nybyggarna vid uppförandet af deras hem. Makarna voro strängt kyrkligt sinnade, och deras hem blef, som vanligast är fallet i nybyggen, den första församlingen, till dess den kyrkliga verksamheten kunde ordnas. I sådant hem och under sådana omständigheter fick sonen Lawrence uppväxa. Att den kyrkliga verksamheten hade inpräglats i hans håg och framtid såsom ett mer eller mindre medvetet mål, framgår bl. a. däraf, att han plägade som barn samla sina lekkamrater till gudstjänst och predika för dem. Sin tidiga fostran erhöll han i de publika skolorna i sin hembygd och afslutade dessa kurser 1874. Genom att inskrifvas i den presbyterianska söndagsskolan och taga del i den verksamheten kom han i beröring med den reformerta kyrkan. Hans unga sinne var plastiskt, och intrycken däraf kunde väl icke helt undgås eller ens utplånas. Detta förklarar mycket i hans sätt både att vara och hans tidiga läroåskådningar. Men genom denna beröring med amerikaner blef han fullt mäktig landets språk, och för en 25, 30 år tillbaka ansågs det som något utomordentligt. Han var musikaliskt begåfvad, och äfven denna gåfva tog hans hemförsamling i sin tjänst. Hans håg för studier uppmuntrades, och på hösten 1874 finna vi honom inskrifven vid Augustana College, då beläget i Paxton, Ill. Här fortsatte han år efter år med trohet och aflade studentexamen 1879, och två år senare hade han fullbordat sin teologiska kurs och begärde prästvigning vid synodalmötet i Lindsborg 1881 på kallelse från församlingen i Des Moines, Ia.

I Des Moines stannade dr Johnston fem år och

verkade till församlingens uppbyggande. Därifrån flyttade han till Rockford, Ill., på kallelse från Första församlingen. De åtta åren han tillbragte där voro säkerligen de mest afgörande för hans andliga erfarenheter och satte sin kyrkliga och kristliga prägel på honom. Under denna tid var det som de stora väckelserna där i staden uppkommo och fortsatte under åtskilliga år. I hans församling samlades man hvarenda kväll under tre månaders tid, och man kunde sanningsenligt säga detsamma, som Lukas säger om den första församlingens stora väckelse: "Gud förökade församlingen med hvarje dag af sådana, som blefvo frälsta." Vid slutet af denna besökelsetid var det 500 själar inom församlingen, som bekände sig därunder hafva kommit till sinnesändring och tro på Herren Jesus Kristus. År 1894 antog han kallelse till Första församlingen i St. Paul, där han kvarstod under tio år och utförde ett stort arbete till församlingens inre uppbyggande och yttre förkofran. Så blef han kallad till Första församlingen i Moline och verkade där med sin kända trohet under sju års tid. Men kärleken till Första församlingen i St. Paul låg och glimmade på djupet af hans hjärta, och när han åter igen kallades dit 1911, antog han kallelsen, och där stod han, då Gud genom döden kom och entledigade honom. Under denna tid uppfördes församlingens nya och stiliga kyrka, fastän han icke fick glädjen att se den fullfärdig, innan han insjuknade.

Såväl på grund af hans begåfning som hans förtrogenhet med samfundets verksamhetsgrenar och ledighet i att kunna använda landets språk, blef han ofta utsedd att bekläda förtroendeposter, och

enär han alltid hade stora och kräfvande församlingar, bröts hans kraft under trycket af dessa, ty han vägrade sällan att tjäna. Så var han vice president under en följd af år inom Iowa-, Illinois- och Minnesota-konferenserna samt äfvenledes i synoden. Han var mångårig medlem af synodens förlagsverksamhet, läroverksstyrelsen, missionsstyrelsen, Augustana Hospital, Gustavus Adolphus College, Bethesda Hospital m. fl. Och år 1911 korades han att efterträda den siste af de stora fäderna, dr E. Norelius, på presidentstolen, där döden fann honom.

År 1901 hedrades han af Augustana College med teologie doktorsgraden, och 1917 utnämndes han af Sveriges konung till riddare af Nordstjärneorden.

Hans enda utgifna skrift är en bok för konfirmander: "Be Thou Faithful."

Hans närmast sörjande anhöriga äro: makan Anna S., dottern Edith (mrs J. M. Anderson, Moline), sönerna Arnold V., lärare vid Upsala College, Lyndon och Almond i Chicago samt trenne systrar och en broder.

Dr Johnston var i många bemärkelser en helgjuten personlighet. Han var ärbar och uppriktig som dagen. Osanning och hyckleri var fjärran från hans väsen, hvarför han ock afskydde sådant, då det framträdde hos andra. Samvetsgrannhet ända in i det minsta kännetecknade alla hans handlingar. Och i utförandet af sina ämbetsplikter var han så osvikligt trogen, att han förr stupade under tyngden af dessa än han svek. Sådan som man fann honom den ena dagen, sådan var han den andra. Sitt ämbete omgärdade han alltid med en värdighet, som var i ögonen fallande, hvarför man

alltid i honom igenkände den afskilde gudstjänaren. Denna uppfattning af ämbetet framställde honom i mångas ögon såsom något aflägsen och mindre tillgänglig, ja, man t. o. m. ville tillvita honom stolthet och öfversitteri, men ingenting var så fjärran från hans väsen. Han var ingen alldaglig personlighet med några torgdygder, men hans rika, varma och broderliga hjärta var alltid tillgängligt, och han både värderade och bevarade vänskap som få kunnat göra det.

På grund af sin läggning var han också en ordningens man, vare sig det gällde hans enskilda lif, hans arbete i församlingen eller i samfundets mångartade angelägenheter. Han var också en man med afgjord öfvertygelse, och när han en gång kommit till en sådan, ändrade han den icke utan de mest öfvertygande bevis. Han stod som en man vid sina åsikter, och man behöfde aldrig vara i ovisshet om hvar man skulle finna honom.

Tidigt trädde hans parlamentariska egenskaper i dagen, och samfundet fäste därför stora förhoppningar såväl vid dessa som vid de i förening därmed stående ledareegenskaperna. Tidigare och oftare än någon annan af hans medarbetare blef han därför observerad. Allting synes hafva väntat på honom, och han svek aldrig dessa förväntningar, vare sig han stod i församlingstjänsten, tjänade som medlem af någon styrelse eller satt vid samfundsrodret. Då det gällde parlamentarisk ledning eller tolkning däraf, eller det gällde konstitutionella bestämmelser, fann man honom icke blott vara väl hemmastadd däri, utan till följd däraf också obeveklig i sina utslag, ty han visste sig alltid hafva rätten på sin sida.

Dr Johnston var en varmhjärtad och älsklig kristen, som genom Guds nåd mognade allt mer för himlen. Detta trädde allt tydligare i dagen under de senare åren af hans lefnad, då han i särskild mening fick gå i korsets stränga skola för att, lik Paulus, lära att Guds nådekraft fullkomnas i vår svaghet. Han var en bönens man, som höll Guds löften för sanna och som därför i sitt arbete väntade på bönhörelse och frukt. Väl var han ingen, efter mänskligt sätt att döma, rikt utrustad eller hänförande talare, och härom medveten bemödade han sig så mycket mer om att vara trogen i förvaltningen af det pund, han af Gud mottagit. Hans predikningar voro samvetsgrant förberedda, till innehållet fromma, evangeliska och uppbyggliga. Han förkunnade i församlingen hvad han själf funnit i bibelordets gömmor, och bjöd sina åhörare på hvad han själf lefde af för sitt eget hjärta. På grund af dessa omständigheter fick han glädja sig åt att få se mera frukt af sitt arbete än det förunnats någon annan Augustana-pastor. Han var en särskild vän till fattiga och sjuka och ansåg dem hafva den första rättigheten till hans omsorg och tjänst, hvarför de alltid välsignat hans minne.

I sitt hemlif åtnjöt han lycka och frid. Han var en älskare af stillhet. Onödiga besökare eller sådana, som förde förtal eller skvaller, voro ovälkomna i hans hem. Själf tänkte och talade han väl om sin nästa och ville därför "icke bereda lastaren rum" vare sig i hans hem eller närhet. Han var i den vackraste bemärkelsen en kristen gentleman, som alltid höjde sig öfver det låga, nedsättande och triviala och fylldes i stället af "den kär-

lek, som fördrager allting, som tror allting, som hoppas allting och som tål allting".

Men vid allt jordiskt låder brister och ofullkomligheter, och Guds nåd och den Helige Andes verk hafva därför många mänskliga skröpligheter och oarter att bekämpa. Dr Johnston ägde sina, som han städse fick kännas vid och begråta. Hans var icke gåfvan att. såsom man uttrycker det på politiskt språk, uppställa ett regeringsprogram — sådant som alltid har sedan Kristi och hans apostlars dagar varit kännetecknande för all framgångsfull kyrklig verksamhet — och i hvilket Guds ord och hans rikes intressen äro så införlifvade, att man både i skrift och tal får se och höra: *Augustanasynoden har talat och är målmedveten.* Till följd af hans myckna arbete inom de stora församlingar han alltid betjänte blef han så upptagen af detta, att han icke kunde alltid göra sig förtrogen med samfundets stora missionsmöjligheter och i följd däraf "såg icke syner eller drömde drömmar", hvilkas förverkligande brände på hans hjärta som en eld. Men han godtgjorde därför i den samvetsgranna trohet, hvarmed han skötte sitt hemarbete.

En vidlådande böjelse, hvaröfver han mycket led, var hans nervösa och retliga lynne. Detta ville gärna frambryta, men icke af elakhet; emedan han var medveten om att äga sanning och rätt på sin sida, tålde han ingen motsägelse. Men öfver hvarje sådant förifrande sörjde han djupt, och detta gjorde honom så mycket större såväl i Guds som i människors ögon. Sådana brister utgjorde endast slagget, trons och kärlekens guld glänste fram därinunder.

Dr Johnstons senaste lefnadsår voro lidandesår,

och han lefde grafven och evigheten nära, men drefs då och då också närmare honom, som var dödens besegrare och evighetens lif. Att han blef tillfälligt återställd från sin första sjukdom, betraktades som ett verkligt under af Guds nåd, och då han förliden höst fick ett återfall, under det han var stadd på en föreläsningsresa i östern, hoppades man att samma vändning skulle inträda genom stillhet och hvila; men så skedde icke, utan det var blott för döden att fullborda sitt verk. Hans sjukbädd var en, där tron och hoppet städse triumferade. Liksom han under lifvet gjort de sköna orden af Paulus till sitt valspråk: "Af nåden ären I frälsta genom tron, och det icke af eder, Guds gåfva är det", så fick han så helt hvila på den nåden allena, att icke ett enda strå fanns att förlita på utom nåden. Och häröfver jublade han som ett barn. Det var alltid trosstärkande att besöka honom under hans sista sjukdom. Han lefde så helt med sitt hjärta i Guds välbehag och i den tillkommande härligheten, att han tog andra med sig därin. Han bad, ack så innerligt, för sin kära församling och sitt älskade samfund, och själf satte han ett ovärderligt värde på de förböner, som inneslöto honom. Gärna hade han velat lefva och offra sig för Herren och hans kyrka, men hans mission var redan utförd, och för honom återstod blott att göra sig i ordning för den stora jubel- och kröningsdagen. Hans sist uttalade ord före hemfärden voro ord, som vittnade om trons visshet och Herren Jesu närvaro samt längtan att snart få se honom med aftäckt anlete.

Som hans död inträffade under synodalmötet och begrafningen var bestämd till dagen efter dess

slut, stannade en mängd af mötesdelegaterna kvar öfver densamma. Efter den tilltalande och gripande begrafningen sändes kvarlefvorna ner till Moline, där minnesgudstjänst firades i hans forna församling, och gömdes därefter i den vackra Riverside grafgården för att uppstå till sin del i de rättfärdigas uppståndelse.

"Han har kämpat, han har vunnit
och behållit tro och hopp;
nu har han sin krona funnit
efter väl fullbordadt lopp."

Frid öfver hans minne! J. A. KRANTZ.

David Alfred Knock.

Ålderdom dock ofta går
ensam stapplande vid stafven,
när från vänner, sol och vår
ungdom ryckes ner i grafven.

SÅ kändes det, när det oväntade budet kom, att pastor D. A. Knock fått nedlägga herdestafven. Han var blott 34 år, och hans arbetsdag sträckte sig blott öfver fyra år. Och vi behöfva ju så väl våra unga krafter! Men Jesu ord till Petrus gälla äfven här: "Hvad jag gör, förstår du icke nu, men härefter skall du förstå det."

"Familjen Knock har på många sätt gjort sig förtjänt af församlingens erkänsla. Under hela femton år tjänstgjorde Knock (pastor Knocks fader) som sekreterare (1879—1893)", heter det i Gowrie-församlingens historik i Iowa-konferensens Historia af dr E. Lund (sid. 550). Det var en af dessa familjer, som utgjorde underlaget till våra äldsta svenska nybyggen, där "Augustana-andan" fick sin rikaste utveckling. Små voro anspråken, sederna enkla, den kristliga andan djup och allvarlig. Sammankomsterna i hemmen, i skolhus, i den enkla kyrkan voro välkomna högtidsstunder. Lifvet flöt stilla fram under träget arbete och

gudsfruktan. Barnskaran växte till tio i den Knockska familjen, fem söner och fem döttrar; David var den sjätte i ordningen. Han föddes den 22 januari 1884. I hemmet, och det måste hafva varit ett välordnadt hem, i syskonkretsen, och sällan finner man bröder och systrar bo så "endräktikt tillsammans" — regelbundet går ett "kedjebref" sin rund dem emellan — och i det lilla skolhuset vid korsvägen fick David sin tidiga fostran, och naturligtvis också i kyrkan och söndagsskolan. Det var lyckliga år. Flärdlös, öppen, samvetsgrann, ljus och glad som han var, låg det så mycket af barnafromheten kvar i Knocks väsen ännu såsom pastor.

Så kom den första stora sorgen. Det var när fadern dog 1893. På modern föll det dryga ansvaret att underhålla och fostra barnen. Men den som sett denna "moder i Israel", ännu välbehållen till kropp och själ, förstår, att det finnes "källor i dalen", där de, som förtrösta på Herren, få ny kraft, och att hon var väl förtrogen med vägen dit.

Men landtlifvet tycktes icke kunna hålla barnen kvar. Begåfvade med stor läslust besökte några af dem Tobin College i Ft. Dodge, Iowa; bland dem var också David. Redan förut hade några af barnen genomgått Gustavus Adolphus College i St. Peter, Minn. David inskrefs där på hösten 1902 och aflade studentexamen 1910; andra af syskonen hafva likaledes genomgått samma kurs. De senare åren har äfven modern varit bosatt i St. Peter. Då vi se hvad det blifvit af dessa barn, kunna vi åter göra bruk af ofvan citerade ord: "familjen Knock har på många sätt gjort sig förtjänt af församlingens", och vi ville säga synodens, "erkänsla".

PASTOR D. A. KNOCK.

Tre af sönerna blefvo präster inom Augustana-synoden, nämligen E. G. Knock, David A. Knock, Arthur W. Knock, en är läroverkslärare, prof. och fil. doktor C. J. Knock", en är agronom i regeringens tjänst, F. Edwin Knock; af döttrarna är en prästfru, mrs B. E. Walters, en är utexaminerad sjuksköterska, mrs J. Johnson, en lärarinna, mrs W. Ljungquist, en biliotekarie vid Gustavus Adolphus College, Edith Knock, som tillsammans

med yngsta systern Mabel bor hos modern i St. Peter. Det är om en sådan moder Skriften säger: "Hennes barn stiga upp och prisa henne" (Ords. 31: 28), och "en krona för de gamla äro barnabarn, och en ära för barnen äro deras föräldrar" (Ords. 17: 6).

I likhet med de flesta studerande tjänade David Knock på skilda fält såsom skollärare — ett år i en folkskola i Iowa — och såsom pastorsbiträde. Rika erfarenheter gjorde han bland skogsarbetarna i Canadas obygder, där han en sommar verkade; likaså i Columbia-konferensen, där han verkade ett år på missionsfältet i Bellingham och Sedro Woolley. Först efter mycken inre strid kom han till visshet om sitt lifskall. Ytterst samvetsgrann hyste han ringa tankar om sig själf, men höga tankar om ämbetet. Han var dock "mannen efter Guds hjärta", och på sommaren 1911 blef Guds kallelse klar för honom. Hvem som egentligen var den "Samûel", som Herren använde att utkora sin David för herdeämbetet, har tecknaren häraf sig icke bekant, men att David hade både en inre och en yttre kallelse och ägde Andens "smörjelse", därom kunde ingen hysa tvifvel, som kände honom. På hösten 1911 inträdde han vid seminariet i Rock Island. Han prästvigdes vid synodalmötet i Sycamore, Ill., i juni 1914 på kallelse till Immanuelsförsamlingen i Akron, Iowa. Här verkade han med stor trohet och tillvann sig folkets aktning, förtroende och kärlek. Han var en god missionär. Förutom sin församling ägnade han också omsorg längre och kortare tid åt andra fält, såsom Hawarden, Immanuels-församlingen i Sioux City, Concordia, hvilket ofta innebar icke ringa person-

lig försakelse. Han var en af de första, som tjänade såsom lägerpastor vid Camp Dodge för en kort tid. På våren 1918 antog han kallelse till ett annat missionsfält inom Sioux City-distriktet, Cherokee-Bethania. Här höll han sin inträdespredikan i början på juni. Det blef också hans afskedspredikan. Såsom delegat bevistade han strax därpå synodalmötet i Minneapolis. På vägen dit aflades besök hos moder, systrar och vänner i St. Peter. En "family-reunion" skulle hållas några veckor senare vid en broders bröllop. Det blef en "reunion", men kring — Davids bår. Efter synodalmötet sökte Knock hvila i sin hustrus föräldrahem i Spicer, Minn. Sjukdomen hade dock redan börjat sitt förstörelseverk, och han fördes till ett lasarett i Willmar, där en operation utfördes, men redan söndagen den 23 juni, midsommarafton, kom dödsbudet. "Herren lyktade dagen, förrän ännu hälften hade hunnit framskrida." Han var trosfrimodig under sjukdomen, och hans ljusa optimism förblef ofördunklad. Intill det sista tänkte han på andras såväl som sin egen frälsning.

Skriftens ord om den man, efter hvilken han blifvit nämnd, — "kunnig i strängaspel, en rask och krigisk man och förståndig i tal och en dejlig man, och Herren är med honom" (1 Sam. 16: 18)— kunde gärna också sägas om David Knock, om vi för "krigisk man" i stället sätta "en fridens man". Han var en samvetsgrann pastor, en vänsäll och trofast broder, en öm make, en ödmjuk och uppriktig kristen.

Han var sedan den 25 juni 1914 gift med Alma Swenson från Spicer, Minn.

Sorgegudstjänster höllos i Willmar och New

London, i hvilka flera pastorer deltogo och en stor skara släkt och vänner. En riklig blomstergärd vittnade om aktning och kärlek. Stoftet jordades vid kullen, från hvars krön den hvita New London kyrkans spira pekar mot höjden,

"där vännen återfår sin vän
och David, from och glad, igen
sin Jonatan omfamnar.
Modern, brodern där ej gråta;
Makar såta,
ömma hjärtan
där ej hinnas mer af smärtan."

En klasskamrat, pastor Hjalmar S. Swenson, hade skickat några sympatiska verser, af hvilka vi anföra den sista:

"Från gamla modern sonen går,
från syskon brodern far,
och från Guds hjord en herde, som
af alla älskad var. —
Med dem i stoftet böja vi
oss inför Davids Gud;
hjälp oss att vandra så som han
och mötas som Guds brud."

Pastor A. F. Almer hade också skrifvit några verser, som sjöngos af hans son. Vi anföra dem här.

"Din lefnadsdag nu liden är,
och klädd i dräkten hvit och skär
med salig fröjd
i himlens höjd
för tronen nu du står.
I himmelen, där Herren bor,

med helgonskaran, tallös, stor,
där sjunger du
med jubel nu
din sälla segersång.

Där uppe nu ditt hem du har
hos Gud, som evig är och var,
och hvilan där,
som han beskär,
det är din nådelön.
Farväl, farväl! Vi möts igen
hos Gud, vår Far, i himmelen,
när dagens strid
i evig frid
för oss förbyts en gång

G. N. O.

P. M. Lindberg.

PÅ mången lång dag har icke något af de tidt och ofta förekommande dödsfallen inom synodens prästkår framkallat en allmännare saknad och förstämning än budskapet, att diakonissanstaltens i Omaha föreståndare dr P. M. Lindberg helt oförmodadt efter blott några dagars sjukdom aflidit den 6 augusti 1918.

Han stod icke blott i blomman af sin ålder, syntes ha obruten hälsa och kraft och såg förhoppningsfullt framåt i sitt stora värf, utan äfven ansågs han, mänskligt taladt, oumbärlig för den verksamhet, hvari han insatt sitt lifs bästa kraft. Det var naturligt, att sorgebudskapet mottogs med en känsla af djupt vemod. Men dödsängeln var utsänd, och han skyndade att uträtta sitt ärende: den trogne tjänaren skulle få hvila sig från sitt trägna arbete, innan aftonen kommit. Ehuru han icke var en af fäderna, var han dock en af de ledande personligheterna inom synoden, och under många år, ända till sin död, var han primus inter pares i den lifskraftiga Nebraska-konferensen, där han af alla ansågs som "en furste och stor man" (2 Sam. 3: 28).

Pastorn och teol. doktorn Peter Mathias Lindberg föddes i Liden, Medelpad, Sverige, den 24 maj 1864, erhöll i sitt hem en vårdad fostran af gudfruktiga föräldrar, var redan vid 12 års ålder färdig med folkskolan och inträdde i elementarläroverket i Sundsvall, där han genomgick fem klasser. Han reste till Amerika 1881 i sällskap med sina föräldrar, hvilka slogo sig ner i trakten af Anoka, Minnesota. Han bevistade någon tid St. Ansgar's Academy i Carver, Minnesota, och inskrefs som studerande vid Augustana College, Rock Island, hösten 1882 och aflade där mogenhetsexamen med höga betyg 1886. Han förestod under skolferierna församlingarna i Marinette, Oconto och Peshtigo, Wis., Menominee och Wallace, Mich., från sommaren 1886 till våren 1889, då han fullbordat den teologiska kursen vid synodens seminarium och blef på grund af kallelse af nyssnämnda församlingar prästvigd den 16 juni samma år. Han betjänade detta vidsträckta pastorat till den 1 januari 1891, då han tillträdde sin verksamhet såsom lärare i kristendom vid Augustana College. Han antog kallelse till Immanuels-församlingen i Omaha 1898 och kallades därifrån af synoden 1906 till föreståndare för diakonissanstalten, hvilken plats han förtjänstfullt innehade till sin död den 6 augusti 1918.

Augustanas redaktör tillägger följande: "Under reformationens jubelår 1917 erhöll han af direktionen för Augustana College and Theological Seminary den välförtjänta utnämningen till teologie doktor.

"Dr. Lindberg var en kristlig personlighet af den genuint lutherska typen. Alla som kommo i

DR P. M. LINDGERG.

beröring med honom tilltalades kraftigt af det djupa allvar, som var utmärkande för honom, ett allvar, som dock var paradt med en sann kristlig optimism, med en tilldragande öppen hjärtlighet och en godmodighet, som visade, att han rätt uppfattade vår kristna tros inre väsende. Den sanna schartauanismen, som i honom hade en värdig tolk, håller strängt på den frihet, som Kristus har förvärfvat oss, och tager alltid afstånd från den pockande puritanismen, som är i strid med evan-

gelii aude. Vid umgänget med honom märkte man, att man hade att göra med en karaktärsfast personlighet, på hvars ord man kunde lita, och som aldrig nedlät sig till småaktigheter eller att tala nedsättande om frånvarande personer. Han var en af dem, som både med ord och umgänge utöfvade ett helgande inflytande.

"Dr Lindberg var en begåfvad och gärna hörd predikant. I sina alltid väl förberedda predikningar talade han både till förstånd och hjärta. Såsom teolog hade han fattat vår lutherska läras innebörd, och såsom präst förstod han att förkunna denna lära för folket. Och såsom sådan kunde han icke hängifva sig åt ensidigheter eller göra sig till tolk för någon viss riktning i kyrkan. Han syntes vara belåten med att vara en ev. luth. kristen och präst. Att han var strängt kyrklig och skattade högt allt som har historiskt värde i kyrkans kult, var ju hvad man rättmätigt kunde vänta af honom. Den tiden är ju ock, som väl är, förbi, då man sätter likhetstecken mellan okyrklighet och sann andlighet. —

"Dr Lindberg var gifvetvis en trogen samfundsman, och såsom sådan kallade ock det stora förtroende, han ägde, honom att tjäna. Han var under flera år medlem i direktionen för vårt gemensamma läroverk, där han med sitt sunda omdöme utöfvade ett godt inflytande. Han tjänstgjorde under flera år såsom Nebraska-konferensens president och tjänade såsom medlem i styrelsen för diakonissanstalten i Omaha, innan han blef dess föreståndare. Men det är i synnerhet såsom denna inrättnings föreståndare han gjort sin viktigaste insats i vår kyrkliga verksamhet. Han var en

ideell föreståndare för en diakonissanstalt, och hans arbete såsom sådan uppskattades mycket högt af synoden."

Hela svensk-amerikanska pressen, den religiösa såväl som den sekulära, ägnade åt dr Lindbergs minne en särskildt vänlig och aktningsfull uppmärksamhet. Dr Krantz skref en längre minnesruna i *M. S. T.* och berättade bland annat, att "ända från födelsen hade hans fromma föräldrar bestämt denne son för det heliga predikoämbetet, och det framstod för honom alltid såsom hans lefnads mål. Hans håg låg åt studier, och han blef uppmuntrad att begagna sina gåfvor i kyrkans tjänst. Han blef så kallad att hålla svensk skola i den historiska St. Ansgar's Academy i East Union, och här började han först att predika Guds ord."

Sina tidiga barndoms- och ungdomsminnen från hemmet och skolan behöll han hart när helt och hållet för sig själf. Men det lilla, han lät vänner få veta därom, vittnade om den djupaste vördnad och kärlek till föräldrar och lärare, hvilkas minne han alltid sökte hedra. Mer än en person, som kände honom under hans skoltid i Sverige, har berättat, huru allmänt afhållen han var, huru hans sedliga renhet, hans exemplariska vandel och hans ovanliga begåfning väckte stor uppmärksamhet och framkallade stora förhoppningar om en lysande lefnadsbana. Själf syntes han vara omedveten om den särskilda aktning och de stora förväntningar, lärare och kamrater hyste för honom. Han tillägnade sig en gedigen akademisk bildning, men blott lärare och kamrater värdesatte hans stora kunskapsrikedom och begåfning, till dess att

det gemensamma läroverkets direktion kallade honom till professor.

Redan i sin barndom var han medveten om att han stod under Guds Andes inflytande. Att regelbundet besöka kyrkan under skoltiden var för honom icke ett tvång, utan en stor förmån, ett verkligt lifsbehof. Han berättade ofta, huru kär han höll den kyrka, där han suttit som skolgosse, och det var med den största värma och hänförelse han talade om de lärare och präster — särskildt konfirmationsläraren — han haft i Sverige. Och då han från ungdomen hade ett för den Helige Andes fostran och ledning så ytterst känsligt hjärta, var han i hela sitt lif vakande och bedjande och undgick de bittra erfarenheter, som affällingar gjort. Men han kände dock sitt naturliga syndafördärf så djupt, att näppeligen någon känt en djupare syndaånger och ett större behof af hela Kristi nåd än just han. Han var lika rädd för hvarje slag af egenrättfärdighet som för den gröfsta orättfärdighet. Hans barnafromhet och enfaldiga tro bodde allt rikare med åren i det hjärta, som brast i döden under arbetsbördan vid diakonissanstalten. Om sina egna erfarenheter ville han själf ogärna tala. Man hörde också icke om någon särskild "vändpunkt i hans lif med hänsyn till hjärtats ställning till Gud", men den egentliga orsaken därtill var nog den, att hela hans lif, hans ord och gärningar, vittnade om att hans ställning till Gud var "hvad den borde vara, ett befästande i barnatron". En minnestecknare i KORSBANERET 1897, sid. 113, säger i liknande sammanhang: "Det är, såsom den oförgätlige Pontus Wikner i en af sina predikningar säger: 'Det finnes kanske någonting

större än en barndom, åt Gud i tro och kärlek gifven, men det finns näppeligen någonting *ljufvare*. Och när jag rätt besinnar saken, finnes det näppeligen heller något *större*. Ty hvarför ställde Jesus annars fram ett barn såsom det synbara svaret på lärjungarnas fråga: 'Hvilken är den störste i himmelriket?' Han blef en af de få utvalda, om hvilken det kan sägas med sanning: 'Och barnet växte upp och blef allt starkare i anden — växte till i vishet och i nåd inför Gud och människor'."

Redan då han som 22-årig studerande blef sänd ut som predikant, framträdde han som en mognad ordets förkunnare, som både präster och åhörare gärna hörde. Den som skrifver detta var då hans medhjälpare på missionsfältet och räknar det som en stor förmån att hafva blifvit ledd af hans vänliga och starka hand vid de första stegen på predikobanan. Våra bibelstunder på hans studerrum voro sabbatsstunder på samma gång som arbetstimmar. Man kallade honom pastor, fastän han icke ville heta pastor i förtid. Han blef dock snart deras pastor, och det var med den djupaste saknad man lät honom flytta för att bli professor vid synodens läroverk. Hans gedigna predikningar, hans stora pastoralvishet, parad med ett brinnande nit om själars väl, hans innerliga omsorg om ungdomen och om de sjuka och ålderstigna vann allas hjärtan. Hans håg stod till skolmannens kall. Då han fick läroverksdirektionens kallelse, antog han den gärna. De studerande blefvo snart varse, att de hade framför sig en lärare i ordets bästa mening. Snart nog började man anse honom kvalificerad för en professur i seminariet. Men då drogs han till den stora Immanuels-församling-

en i Omaha. Hvad man tänkte om honom i Rock Island, det kan man förstå af de ord, presidenten dr G. A. Andreen skref i *Augustana* den 22 augusti: "Dr P. M. Lindbergs dödsfall bragte sorg och saknad till hela synoden. Vi minnas så väl den hurtige, kraftige ynglingen, då han på 80-talet studerade vid Augustana College; i gymnastiksalen var han fysiskt den vigaste af oss, i klassrummet visade han en ovanlig intellektuell skärpa och begåfning, i sin dagliga vandel var han städse en ödmjuk Jesu lärjunge, visade en vänlighet, en försynthet och en förståelse af andras omständigheter, som drog hjärtan till honom. Dessa egenskaper följde honom ock i hans värf och gaf kraft och framgång åt hans lifsgärning. Som församlingsherde, som professor vid synodens läroverk, som konferenspresident, som föreståndare för synodens diakonissanstalt och i allt som en klarsynt samfundsman har han gjort en insats i vår synods historia, hvars frukt städse kommer att lända vårt folk till fromma — ty välsignelsen af ett helgadt lif är förblifvande."

Dr Lindbergs sjuåriga tjänstgöring i Immanuelsförsamlingen i Omaha har någon kallat församlingens glansperiod. Dock är att märka, att han var med om Sions-församlingens tillkomst, då den gamla Immanuels-församlingen fick släppa till ett stort antal af sina medlemmar. Han var nitisk i sitt själasörjarekall och gick till fots långa vägar för att besöka sjuka och uppsöka försumliga. Ja, han var en pastor med det rätta herdehjärtat.

Det var icke underligt, att synoden kallade honom till föreståndare för diakonissanstalten. Han hade gifvit många prof på att han var i besittning

af de nödvändiga förutsättningarna för denna förtroendepost med dess stora kraf. Han tillträdde platsen under en allvarsam kris, men han var situationen fullt vuxen. "Och sedan dess har den rikt begåfvade mannen lugnt och stilla utfört sitt arbete samvetsgrant och troget", skref pastor F. A. Linder i *Augustana* den 22 augusti. Utrymmet för denna lefnadsteckning tillåter icke någon utförlig skildring af anstaltens tillväxt under Lindbergs ledareskap; ej heller kan det komma i fråga att i detalj skildra hans vidtomfattande arbete som husfader för anstalten. Hans vidtomfattande korrespondens var mer än nog för en mans hela tid och kraft. Bittida och sent satt han vid sitt skrifbord, då han fick en stund för sig själf. "Han arbetar, tills han stupar", sade man, och det med skäl. Det var fåfängt att försöka öfvertyga honom om att han borde låta en stor del af de arbetsbördor, han bar på, öfvertagas af andra under hans tillsyn. Han ville hellre själf utföra ett hårdt arbete än besvära andra därmed. Det ligger i öppen dag, att han omöjligen kunde vara alla till lags, men det bekymrade honom dock icke så mycket som det plågade honom. Han var i ordets bästa mening finkänslig, men med ett ovanligt stort saktmod gick han igenom de hårdaste pröfningar. Det var ytterst sällan hans tålamod brast.

Det bodde en stor personlighet i den stofthydda, som nu hvilar i den åt anstalten afskilda kullen på Forest Lawn grafgården i Omaha.

Sin följeslagarinna fann han i sin första församling, en from och Gud hängifven jungfru, Maria Charlotta Olson. Med henne lefde han i ett lyckligt äktenskap i mer än 26 år, tills döden ryckte

henne ur hans famn. (Se KORSBANERET för 1917, sidd. 229—233.) Pastor F. A. Linder säger i den ofvan antydda skrifvelsen: "Den 29 augusti 1889 ingick pastor Lindberg i det äkta ståndet med en af församlingens unga kvinnor... Det blef ett mycket lyckligt äktenskap. Den 16 februari 1916 fick den kära Maria hemlof, hvilket var ett hårdt slag för den efterlefvande maken och de nio barnen... Åt makarna Lindberg hade Gud gifvit tolf barn. Tre af dem hade gått öfver gränsen till det förlofvade landet före modern. Då makan hade lämnat maken och barnskaran, var det så ödsligt i herdetjället. De små gossarna och åtminstone två döttrar behöfde så väl en moders ömma vård. Därför ingick dr Lindberg ett andra äktenskap med förra diakonissan Anna Flint den 7 december 1917." De sörjande barnen äro: pastorskan O. O. Gustafson i Elbow Lake, Minn., miss Ellen Lindberg, lärarinna i Omaha, Carl F. Lindberg och Victor Lindberg, båda i Förenta staternas armé, samt de minderåriga barnen Eunice, Signe, Paul, Alvin och Harold i hemmet.

Dr Lindberg afskydde det uppsluppna, vulgära och närgånget intima. Han ansågs af många stel och exklusiv, ty han släppte ingen människa sig närmare än på ett visst afstånd. Han sparade aldrig på sanningens salt, när han trodde det vara sin samvetsplikt att salta. I vänners och bröders krets var han i bästa mening underhållande, oförargligt munter, dock drog han ytterst sparsamt på smilbandet. Han behöll sin värdighet alltid och allestädes med prästerlig takt — en gentleman alltigenom.

Störst framstod han som predikant och lärare.

Populär var han icke i ordets allmänna, ytliga mening, men dock i ordets bästa bemärkelse. Hans predikan var för djup, hans språk för rent och värdigt, hans ord trängde in i samvetet alltför mäktigt för att slå an på ytliga sinnen. Dock ville ingen, som en gång hört honom, gärna förlora tillfället att höra honom igen. Säkerligen var han synodens främste kristlige psykolog; det framgick af hans predikningar om Guds Helige Andes nådeverkningar. Och hvem kunde som han predika öfver de djupgående texterna ur Johannes evangelium? Han skådade djupt ner i det gudomliga i Jesu person och verk och framställde det mänskliga hos Frälsaren i det gudomligas ljus så underbart och hänförande för alla, som åstundade att se ljus i Guds ljus. Han talade alltid med stor kraft, ofta med ifrig hänförelse.

En känslopredikant var han icke, men det var känsla i allt han sade, varm, djup och intensiv.

I tal och skrift undvek han sorgfälligt allt slags effektsökeri. Han sträfvade efter sanningen och att framhålla hela sanningen. Därför afskydde han alla romantiseringar i andliga och heliga ting.

Aldrig skall jag kunna glömma de heliga stunderna i diakonisshemmets kapell, då han predikade för den lilla åhörareskaran. Där höll han nog sina härligaste predikningar. Det lilla trånga kapellet syntes mig så ojämförligt litet för en sådan stor predikant som han. Men han syntes aldrig ha tänkt så. Vid en lördags aftongudstjänst, som aldrig skall gå ur mitt minne, sjöngo vi sv. ps. 275 — de sista verserna satte känslorna i dallring, det var svårt att sjunga: "Stilla ock mitt stoft må gömmas i den tysta jordens famn; må

det rum af världen glömmas, där jag hvilar utan namn. Rum och namn väl Herren känner, då han ropar sina vänner."

Det sista ordet lämnar jag åt hans förtrogne vän pastor C. A. Lönnquist.

"Det var en kär broder, som kallades i sin krafts dagar.

"Den som han släppte så nära sig, att han fick känna hjärtevärmen, hade Lindberg kär för lifvet. Skarptänkt, fyndig, högsinnad steg han uppåt. Han var blott en ung man, när synoden anförtrodde honom vården af den mycket kräfvande diakonissanstalten i Omaha. Där blef ock hans stora begåfning på många områden uppenbar för alla. I fjol visade vi ock ändtligen, att vi förstodo hans värde, och kallade honom teologie doktor för att visa honom vår aktning.

"Vid Bethphages sista årsmöte var han vår hedersgäst och höll högtidstalet. I glödande ord skildrade han då diakonissverksamheten. Man kände, att han lefde *i* den och *för* den. De många bekymmer, som ett liknande arbete har med sig, torde ha varit offereld. Till synes var han hälsan och spänstigheten själf. Men den som tjänar mänskligheten af kärlek undgår ej att själf bli offret.

"Elegi vid P. M. Lindbergs bår.

Tung kännes lyran, tung som en sten, och strängen
dallrar ej, den är som dödens finger
rört därvid och bundit med is dess varma,
vänliga vågsvall.

Han, som var den ene[1] af de fyra, redan
stigit år tillbaka i Charons färja.
Han, som var den andre[2], har skyndsamt glidit
hän till den förre.

Två allenast äro kvar att väga
tidens dunkla spörsmål och evighetens,
så som ensamt bröder med lika längtan
vilja och kunna.

Två på andra sidan af tidens förlåt
syssla nu tillsammans med högre frågor;
löst är kanske redan för dem hvar gåta,
här vi begrundat.

Minnens I då, bröder, oss andra tvenne?
Blicken I från ofvan i mörka sinnen,
mörkare för stunden för eder bortgångs
skull än de voro?

Tystna, hjärta! Tig med hvad dem tillhörde,
dem allenast, dessa och inga andra.
En gång finner *du*, som de gångna funnit,
skickelsens lösning.

Hastigt ilar tiden. En gång vi andra
båda tysta stigit i Charons färja
att till samkväm, ljusare än, med eder
återförenas."

"Och i all sin handel, som han tog sig för med Guds hus tjänst efter lagen och buden till att söka

1 Pastor F. N. Swanberg. 2 Pastor P. M. Lindberg.

sin Gud, det gjorde han af allt hjärta; därför gick han det ock väl igenom.

"Saliga äro de döda, som i Herren dö härefter. Ja, säger Anden, de skola hvila sig från sitt arbete, ty deras gärningar följa dem efter."

J. T. O. OLANDER.

A. Engdahl.

PASTOR ENGDAHL föddes den 3 september 1842 i Mangskog, Värmland, och kom till Amerika 1867. Hans föräldrar voro sant troende Guds barn. Tidigt önskade han blifva präst. Vid 18 års ålder kom han till sann och lefvande tro. Han bevistade Ahlbergs skola åren 1861—63. De följande fyra åren var han skollärare.

År 1867 inskrefs han vid Augustana College and Seminary. År 1872 finna vi honom i hans första pastorat, Cambridge, Minn. Så i Milbank, S. D., utsträckande sin verksamhet vidt och bredt i tio år. I Ortonville, Minn., verkade han i tjugu år.

Han var i äktenskap förenad med fröken Marie Charlotte Eklund. Gud gaf dem tre söner och tre döttrar. Två söner och en dotter lefva ännu tillika med modern.

Pastor Engdahl insomnade i tron på Jesus den 20 augusti 1918 i Ortonville, Minn., i en ålder af 75 år, 11 månader och 17 dagar.

Vid begrafningen den 23 augusti predikade pastor A. P. Montén på svenska och dr P. A. Mattson på engelska. Personalierna lästes af pastor H. O. Hemming. Bibelläsning och bön förrättades af

pastorerna L. J. Lundquist och C. A. Julius. Hyddan hvilar i Milbank, S. D., hvarest jordfästningen förrättades af svärsonen, pastor C. E. Shalleen.

Pastor Engdahl var en "*paxtonit*". Paxtoniternas led glesna. Omkring ett trettiotal lefva ännu ibland oss.

Engdahl tillhörde den dittills största klassen i seminariet, som började med 22 inskrifna, af hvilka 18 prästvigdes den 29 september 1872 under synodalmötet i Galesburg, Ill. Det är nu 46 år sedan. Af de 18 lefva ännu sex, två i Sverige och fyra i Amerika, den äldste 80 år, den yngste (som skrifver detta) 72 år.

Engdahl var en *Nathanael-själ*, i hvilken var intet svek. Bland hans själsfränder i klassen må nämnas den mångbegåfvade, fromme och ödmjuke poeten A. G. Skeppstedt, A. N. Sweders, som dog i Nebraska, och A. Anderson, som dog i Sverige.

Engdahl tillhörde "den gamla skolan". Han var en sann pietist. Utom bibeln läste han Luthers skrifter, Nohrborg, Arndt, Scriver och ej minst Ahlbergs och Rosenii skrifter. Han uppskattade högt det heliga predikoämbetet och instämde med poeten:

"Sköt ej om, att man det stånd föraktar,
som Gud dock högst bland alla stånd betraktar."

Engdahl var anspråkslös och for ej efter titlar. Men han hade ju höga titlar. Han var en Guds skaffare till Guds hemlighet, en Guds medhjälpare, en Jesu Kristi medarbetare, en Guds vän och tjänare. Han var nöjd att få vara Jesu ombud. För detta ämbetes utöfning hade han säregen begåfning. Han ägde naturgåfvor såväl som nådens

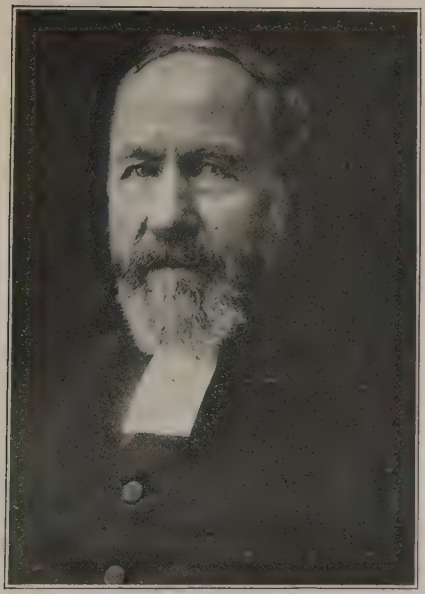

PASTOR A. ENGDAHL.

gåfvor. En präst *födes*, ej blott *bildas* och *danas*. Lust och kärlek gifva vingar åt en rätt och sann prästs handlingar såväl som ord. Så bevisar sig Herrens Ande förenad med prästens ande.

Engdahl fattade sin uppgift att akta på *bönen* och förkunna ett *helt* Guds ord. Han var med i striden om *försoningen* på sjuttiotalet, då T. N. Hasselquist och Olof Olsson förde ordet och N. Th. Winquist utgaf pamfletten "Ett mysterium".

I vår tid och i vårt land är det ej lätt för en

präst, helst i våra säregna svensk-amerikanska förhållanden, att förena kontemplation med det så mycket kräfvande verksamma lifvet, men Engdahl gjorde det. Luther sade: "Om bibeln ginge förlorad, skulle jag återfinna den hos Aquila." Jag vill ej säga, att Engdahl *så* mindes sin bibel, men han var hemma i den. Lik sin klasskamrat Wikstrand, *mediterade* han, och när han funnit en skatt, log han så godt. Han läste och studerade med *bönens* och *andaktens* ande. Han läste och bad *först för sig själf* och *sedan* för *hela församlingen.* Guds ords läsning var hans käraste sysselsättning och vederkvickelse. Ambrosius, med fingret på en bibelvers, var så fördjupad, att han ej hörde eller såg folket omkring sig. Så kunde Engdahl bli fördjupad i Guds ord.

Meditation har i vår tid och i vårt land gått nästan helt och hållet förlorad. Därför så många torra brunnar såväl i bänkarna som i predikstolarna. Helig meditation fyller med eviga lifvets vatten. Engdahl mediterade, begrundade.

"*Lifvet* är ej säkert utom *kunskapen,* ej heller kunskapen utom ett sannskyldigt lif." Engdahls lif var mera på *djupet.* Med Hamann sade han: "Guds ord måste vara vårt *element* och *aliment.*" Betraktande sig själf i Guds ords spegel lät Engdahl öfvergången ske från det objektiva till det subjektiva. Så förenade han ortodoxi med pietism.

En kristen bör dagligen anställa själfrannsakning. En präst behöfver i all synnerhet dagligen rannsaka sitt lif och väsende, ja, bedja *Gud* göra det. Ps. 139: 23. "Genom självpröfning framträder hela komplexen af plikter för själen." Detta visste Engdahl.

Oetinger läste bibeln med sammanknäppta händer och bad: "Undervisa mig, Herre, och lär mig." Engdahl tilltrodde sig ej vara mästare i Skriften, såsom en viss N. N., som sedan afföll från sanningen.

En själasörjares bön är en *prästerlig* bön. Prästen beder för *sin* församling. Mången präst nämner hvarje medlems namn inför Gud. Men hans bön omfattar äfven jordens alla folk. Han är en *sann* missionsvän, en vän af Jesu Kristi mission i hela vida världen. Sådan var Engdahl.

Engdahl studerade äfven *naturens* bok. En präst *behöfver* läsa äfven naturens bok. Jesus hänvisar till den och hämtar lärdomar ur den.

"Först i *begränsningen* visar sig mästaren. Den som vill göra någonting förträffligt, han samle i stillhet och oförtrutet den högsta kraften i den minsta punkten." Denna konst förstod Engdahl. Han var ej en frasmakare, utan inlade sin hela själ i sin predikan.

Skalden sjunger:

"Hvad du ej *känt*, du aldrig kan frambringa:
ur själens djup det måste gå,
vill du åhörarns hjärta tvinga
att varmt med ditt i samklang slå."

Engdahl predikade med *värme*. "Kärleken är själens sol." "Kristi kärlek tvingar mig så." Elisa, Jeremias, Paulus, ja, Jesus själf förkunnade ofta ordet under tårar. Dr Hasselquist nödgades ofta under predikan aftorka sina tårar. Woltersdorf säger: "Kärlek, särskildt Kristi kärlek, måste uppfylla hela mitt hjärta, hålla min ande hos hjor-

den, lysa fram ur mina ögon och uppenbara sig i vänlighet och mildhet mot alla människor."

Engdahls predikan var *enkel*, i naturlig skönhet, och sådant tal är det mest storartade och upphöjda. Med sådant tal är Andens och kraftens bevisning. Så predikade Kristus och apostlarna. "Enkelt språk är kärlekens fordran."

Engdahl var frimodig och förkunnade hela sanningen. Hes. 33. Men "frimodigheten har sin rot i *ödmjukheten*". Luther *fruktade* före predikan.

Engdahl predikade gärna öfver Gamla testamentet. Evald sade: "Blott genom Israel kan Kristus begripas." "Kristi person får ej skiljas från det Gamla testamentets messianska profetior."

I sin predikan hänvisade Engdahl stundom till historien. Luther säger: "Folket spärrar upp öronen, när sådant föredrages, som hör till historien."

Gud till ära och människor till frälsning kunde sägas vara öfverskriften till Engdahls hela lif. Han fikade ej efter människors lof och gunst. Endast deras frälsning sökte han. Han talte aldrig för att *roa*, endast *gagna*.

Vinét säger: "En predikant, som söker behaga sig själf och vinna människors ynnest, intager en falsk ställning till evangelium. Han är en tempelskändare, en skådespelare för sin fåfänga." Sådan var ej Engdahl.

När Ambrosius beredde sig för sin predikan, bad han: "O Herre, jag beder och anropar dig i ödmjukhet, att du gifver mig en din uppenbarade sanning underdånig kunskap, med hvilken jag kan uppbygga andra. Gif mig en mild och vis vältalighet, som icke uppblåses eller förhäfver sig. Lägg du genom din Helige Ande ditt tröstande och

förmanande ord i min mun, att jag må vara i stånd att förmana de fromma till helgelse och föra genom ord och exempel dem, som vandra på en orätt väg, in på dina rätta stigar. Låt de ord, hvilka du gifver din tjänare, vara skarpa spjut och pilar, som tränga igenom åhörarnas hjärtan och upptända dem till din fruktan och kärlek." Så bad Engdahl.

Han var ock en god kateket. Han undervisade väl sina konfirmander. De blefvo rotade i Guds ord, lärde känna skiljoläraren och varnades för den fåfängliga världen.

Engdahl var ej en "*allena predikant*". Han var en själasörjare, som öfvade själavård, prästens mest ansvarsfulla plikt. Så visade han sig vara en skaffare öfver de heliga håfvorna för den enskilde.

Engdahl insåg nödvändigheten af både församlings- och människokännedom. Jesus sade: "Jag känner mina får, och de känna mig."

Engdahl bevisade välvilja mot alla människor, så långt han nådde. Scriver sade: "Själ för själ". Om Zinzendorf säges, att hans sorgfälliga själavård omfattade *alla*, yngre och äldre. Engdahl var vänlig mot alla, "ljuflig vid hvar man".

Han ansåg ej kristendomen föråldrad för våra tider. Som sådan kunde han ej vinna människors gunst. Joh. V. Andreas tillropar alla predikanter:

"Ve er, när man för högt er prisar!
Väl er, när skarpt er världen risar!
Ve er, när er ert verk behagar!
Väl er, när ondskan er åklagar!
Ve er, när världen täckes eder!

Väl er, när snaror hon tillreder!
Ve er, när man för er sig bockar!
Väl er, när äreglans ej lockar!
Gode skaffare I ären då till pris,
för världen dock blott törne, pina, ris."

Kol. 3: 12 stod honom för ögonen.

Engdahl bevisade sin pastorala visdom genom att tala till *hjärtat* på den enskilde. Han hade hjärta för såväl rik som fattig.

Paulus var kollektinsamlare och kollektförare, de fattigas förespråkare. Så Engdahl. En präst bör ej föra ett hårdt och barskt språk. Det gjorde ej Engdahl. Boerhave grät, när han såg en sjunken människa, och sade: "Jag kunde ha sjunkit som denne. Hvarmed kan jag nu hjälpa?"

Engdahl ingaf *förtroende*. Lik John Wesley tillät han sig ej det allra minsta lättsinne. Sådana mäns *lif* är en *predikan*.

Frid öfver Engdahls minne! Tack för god vakt!

JOHANNES TELLEEN.

Theodor Sigfrid Johnston.

"A reminder of the past, dating back to the fall of 1894, when we first met at Augustana College, of our school-days there, of our work in the church, and of personal experiences; - an inspiration for the future, for time and eternity.

Sincerely, your old friend,

THEODOR S.

For me to live is Christ. Phil. 1: 21."

HAN var min vän, klasskamrat, rumkamrat och — själasörjare. Vi studerade tillsammans samma läxor vid samma bord, vi åto tillsammans, vi gingo till kyrkan tillsammans, vi bådo tillsammans. Han var tre och ett halft år äldre än jag och nästan som en andlig fader för mig. Han var en from man med djupa andliga erfarenheter redan under studietiden. Jag besökte honom senast förliden juni, strax efter synodalmötet. Han lämnade mig då till minne dr Lindbergs nya bok "Apologetics" med bland annat ofvan anförda ord, de sista jag har från hans penna.

Han anade redan då, att han kanske ej hade mycken tid kvar. Han talade som förr om både ett och annat, om gemensamma, dyrbara minnen, om vår kyrka och flera af dess ledande män. Han beklagade, att somliga tyckas hafva så många små

biintressen, som hindra dem att helt ägna sig åt sitt af Herren gifna kall. För honom hade denna världens glitter förlorat sin tjusning. "Om jag ej hade det kristna hoppet, så kunde jag ej betrakta detta lifvet såsom annat än ett gyckelspel", sade han. Hvad människor i allmänhet anse stort och eftersträfvansvärdt, var för honom jämförelsevis obetydligt. Han var frigjord från timlighetens bojor, men för öfrigt voro alla rent mänskliga känslor kvar. Han älskade vårt samfund och vårt folk; han hatade det låga och lumpna, såsom kyrkopolitik, äregirighet och självförhäfvelse. Han var en trofast vän, en kär broder. Nu, då han är borta, kan jag emellertid ej sörja, utan det är med en nästan obeskriflig känsla af tröst och glädje jag tänker på hans bortgång från denna världen. Jag tror nämligen, att han fortfarande är min vän, och att han som sådan tänker på mig, beder för mig och följer mig med intresse; och jag vet, att han "har kämpat den goda kampen" och fått en salig död.

Ofvanstående är i hufvudsak hämtadt ur dagboken, och det må förlåtas, om krönikören kanske varit alltför personlig, och om vänskapen och tacksamheten i någon mån tagit ut sin rätt.

Pastor Johnston var infödd amerikanare, men hans föräldrar återvände till fäderneslandet, då han var mycket liten. Han hade intet minne af sin första vistelse härstädes. Hans fader var en jämförelsevis välburgen handlande där hemma, och man märkte hos sonen en otvungen urbanitet och en själsadel, som antingen ärfts eller tillkommit genom en tidig fostran. Han var en bildad umgängesmänniska, redan då han kom till Augus-

PASTOR T. S. JOHNSTON.

tana College 1894. Denna omständighet bidrog mycket till hans allmänna duglighet. Han kunde röra sig fritt äfven i mera bildade kretsar och ägde ett betydligt mått af självförtroende. Från

hemmet hade han äfven fått ett honom i hög grad utmärkande ordningssinne och en stor organisationsförmåga, som kommo honom väl till pass i församlingsarbetet.

Familjen återvände till Amerika, då Theodor S., som han kallades i kamratkretsen, var omkring femton år gammal. Han talade alltid med kärlek och vördnad om sina föräldrar och sitt hem. Då han kom till Rock Island, så väntade vi kamrater mycket af honom. Han intog också från början en ledande ställning, då det gällde det positivt andliga, och vi togo t. ex. för gifvet, att han var musikalisk och kunde spela orgel vid våra bönemöten, men hans utbildning å det området var nog ganska begränsad. Han inskrefs i andra klassen, ehuru han i somliga ämnen saknade erforderliga förstudier. Denna omständighet vållade honom oerhördt arbete, särskildt i de främmande språken och i den högre matematiken. På så sätt lärde han sig emellertid att lita mera på troget arbete än på verkliga eller förmenta naturgåfvor.

Han började predika och hålla församlingsskola redan sommaren 1895. Hans första text var: "Nalkens Gud, så nalkas han eder". Hans kyrkliga verksamhet kröntes från början med stor framgång. Det blef väckelse i hvarenda församling, han betjänade, såväl före som efter hans prästvigning. Han återvände därför till skolan trött och nästan utsliten, men på samma gång med en viss tillfredsställelse öfver väl utfördt församlingsarbete. Fick hans självförtroende på så sätt näring, så att han frestades till självbelåtenhet och högmod, så bevisade sig de döda språken såsom en

hälsosam motvikt. Så leddes han af stafven lust och stafven ve. Kamraten, som stod honom så nära, kan ej annat än förundra sig öfver en vänlig Försyns märkbara och målmedvetna ingripande i den ömsom uppmuntrade och ömsom förödmjukade vännens lif. Så fostrades han till en verklig trosmänniska, en helgjuten och kraftig personlighet.

Då pastor Johnston som teologie studerande började sin verksamhet inom Ebenezer-kyrkan i Chicago, så hade han blott sju åhörare med femtio medlemmar i församlingen. Då han tretton år senare lämnade församlingen, så hade den öfver åtta hundra kommunikanter och en söndagsskola med fem eller sex hundra barn. Dessutom hade han uppfört en den vackraste svenska kyrka i den stora världsstaden. Hvad det allt kostade honom, det vet Gud allena, men att han ofta känt sig andligt utsliten, det framgår af ett bland de förtroliga yttranden, han fällde, då vi sist träffades — jag tvekar att anföra det, jag nästan ryser vid tanken därpå — "Om jag hade dött på den tiden, så hade jag gått evigt förlorad", sade han, men jag skakade på hufvudet och genmälte: "Det tror jag inte, min käre broder, Gud bryr sig nog inte så mycket om våra tillfälligheter."

Vi voro tillsammans vid Illinois-konferensens möte i Galesburg. Det var strax efter det han afböjt en kallelse att blifva synodalpresidenten teol. dr L. A. Johnstons efterträdare som pastor i den stora Moline-församlingen. För att få behålla sin afhålline och, mänskligt att tala, oumbärlige pastor hade Ebenezer-församlingen då subskriberat en penningesumma uppgående till $16,000, och detta

på en kväll! Ej underligt, att hans känslor voro uppskakade! Han hade ej tid att stanna mer än en dag vid kyrkomötet. När vi såsom förr hade aftonbön tillsammans, så föll han i häftig, nästan hysterisk gråt. "O, om jag alltid kunde känna mig så som nu!" sade han sedan, då vi uppstodo från bönen. "Om du alltid kände dig sådan, så kunde du inte lefva", svarade jag, men jag fattade ej då såsom nu, att detta häftiga känsloutbrott var ett uttryck af hans andes hunger efter vederkvickelse. Jag visste ej då såsom nu, huru andligt utsliten en stackars präst kan bli, huru de andliga lifsflödena kunna fördämmas af de många yttre bestyren, särskildt då det gäller ett kyrkobygge. Vid det nämnda tillfället brast fördämningen, känslorna togo ut sin rätt, och själen fick andas ut i ljuflig förnimmelse af Guds närvaro och välbehag.

Han stod en gång vid mitt sjukläger. Det var under femtioårs-jubileet i Rock Island. Jag låg då i nervfeber, och han var en af de få, som fingo tillträde till mitt sjukläger. För mitt sinne står han där ännu, en förkroppsligad bild af hälsa och manlig skönhet och gudomlig troskraft. Han hade hört, att sjukdomen var ganska allvarlig, men han stod där trygg, liksom medveten om sin trosstyrka, och bad för sin vän. Sällan, om någonsin, har mitt hjärta gripits af sådan förfäran som då, ty han bad en ovillkorlig bön om mitt tillfrisknande. Bönen afslutades med ett amen, som ej förrådde det minsta tvifvel.

Hvad var hemligheten i hans framgång? Jo, vid sidan af de utmärkande egenskaper, som redan angifvits, hade han djup andlig erfarenhet af både

synd och nåd, vida mer än de flesta äfven bland oss präster. Han behärskades af en enda allt öfvervåldigande passion, nämligen att vinna själar för Guds rike. Hans hjärta var fullt däraf. Huru ofta talade han inte med sin tviflande vän om just själens frälsning! Han var en människofiskare. Samtalet kunde börja hvar som helst, men det slutade alltid med någon andlig tillämpning. Ehuru jag ej kan erinra mig någon däremot svarande kroppslig åtbörd, så står han dock för mitt medvetande med hand och finger pekande mot himlen, såsom himmelskt sinnad, och detta i hvardagslifvet.

Pastor Johnston var lika sedligt ren som religiöst from. Aldrig hördes ett otillbörligt skämt från hans läppar. Han kunde vara sträng, nästan hänsynslöst sträng, men han kunde aldrig nedlåta sig till lömskt förtal. Man kunde tryggt lita på honom. Hans karaktär var god från hjärtegrunden, äkta guld, som ej sjönk i kurs med åren. Han var en oförskräckt ordets förkunnare. Han sade hvad han mente och mente hvad han sade. Att skrifva predikoutkast syntes nästan ingå i hans natur, och hans ord gingo från hjärta till hjärta. Tankarna kommo med blixtens hastighet, tumlande om hvarandra öfver hans läppar, och hans ögon tycktes vara fästade på hvarje enskild åhörare. Annars talade han direkt och okonstladt, som om det gällt en viktig affärstransaktion. Han lefde i böneumgänge med Gud och talade som hans representant, och det var ett allvarligt, kärleksfullt hjärta bakom hans ord.

Sådan var han i lifvet. Under de senare tretton åren fann han ett verkligt stöd och djup, innerlig

och sympatisk förståelse hos sin älskade Johanna Victoria, född Johnson. Det var äkta kärlek mellan dessa makar, och deras äktenskap välsignades med två snälla och välskapade barn, Theodor och Helen. "Jag befarar det värsta", sade mig Victoria i all förtrolighet, "men jag vill ej säga något därom till Sigfrid." Blicken tårades därvid, men hjärtat var rent af hjältemodigt. "Jag befarar det värsta" sade han till mig, likaledes i förtroende, "men jag vill ej säga något till Victoria."

Pastor Theodor Sigfrid Johnston föddes i Flintstone, Maryland, den 12 mars 1871, aflade studentexamen vid vårt läroverk i Rock Island, Illinois, i juni 1900, aflade prästexamen vid det teologiska seminariet därsammastädes tre år senare samt prästvigdes i Paxton, samma stat, den 14 juni 1903. Han förenades i äktenskap med fröken Johanna Victoria Johnson den 25 juli 1905. Han betjänade som präst tre församlingar, Ebenezer i Chicago 1903—1915; Angelica i Los Angeles, California, 1915—1917; Messias i Burlington, Iowa, 1917—1918. Han dog å Augustana Hospital den 6 sept. 1918, älskad i lifvet, saknad i döden, särskildt af hustru och barn samt föräldrar och syskon, församlingsbor, kamrater och vänner. Frid öfver den oförgätlige vännens minne och välsignelse öfver hans lifsgärning!

S. G. HÄGGLUND.

Gustaf Alfred Ekeberg.

PASTOR GUSTAF ALFRED EKEBERG föddes den 8 april 1850 i Floby, Västergötland, Sverige. Föräldrarna voro Jonas Ekeberg och hans hustru Anna Maria Jonsdotter. Med dem ankom han hit till Amerika och till Rockford, Ill., år 1868.

Från Rockford hade E. rika andliga erfarenheter. Till skolan i Paxton reste han om hösten 1869 och prästvigdes i Jamestown, N. Y., den 25 juni 1876. Vid skolan fördjupades dessa nämnda erfarenheter. Paxton-tidens *character indelibilis* hade präglat honom till kropp och själ. Han var därför en äkta Paxtonit, och oförgätliga äro de stunder, då han i en närmare brödrakrets målade drag därifrån ur minnets rika förrådshus. Hasselquist var hans andlige fader, och den vördnad, hvarmed han talade om denne samfundsfader, var i sin ordning vördnadsbjudande. Den som haft det förtroendet höra E. rörande detta nära förhållande emellan de båda, den glömmer icke lätt, att man varit bjuden att träda öfver tröskeln till den käre ämbetsbroderns heligaste hjärterum.

Under sin 41-åriga ämbetstid har pastor Ekeberg betjänat följande församlingar och fält, flera utaf

dem hemmissionsfält, nämligen: Irwin och Pittsburg, Pa., 1876—1878; Aurora och Batavia, Ill., 1878—1886; Elim-församlingen i Pullman, Chicago, 1886—1891; Sioux Falls och Benton, S. D., 1891—1892; Mt. Pleasant och Salina, Iowa, 1893—1898; Belvidere, Ill., 1899—1906; Munising-fältet i Michigan 1906—1911; Bessemer, Mich., 1911—1917.

Sitt ämbete skötte han på det samvetsgrannaste och bevisade sig såsom en trogen Herrens tjänare, såväl då det gällde församlingarnas inre uppbyggande som verkets yttre framförande. Hvad E. uträttat i fråga om att bygga kyrkor och prästgårdar, insamla medel och betala kyrkoskulder m. m. skulle helt visst tarfva sitt eget utförliga kapitel.

Som predikant var E. sig själf. Med ett framställningssätt, som var honom eget, parade han personlighetens innerlighet och en rik andlig erfarenhets öfvertygande kraft. Man blef ej gärna sömnig, när E. predikade. Hans predikningar ägde Andens smörjelse, väckelsens udd, men ock evangelii bjudning i fullaste mening.

I sitt enskilda lif var E. anspråkslösheten och gemytligheten själf. Enkel i vanor och lefnadssätt var han, en mästare i konsten att spara utan att därför vara snål. Punktlighet var hos honom ett *sine qua non*, och endast då lägrade sig storm öfver de blida dragen, när någon häri slarfvade. Tidigt var han uppe om morgnarna, och då kunde han ofta höras uppstämma någon af våra härliga psalmer.

Den 27 september 1876 sammanvigdes den unge pastorn och fröken Malinda Wilhelmina Larson från Chicago. Deras bröllop stod i Pittsburg, Pa. Detta äktenskap välsignades med fyra barn, en son

PASTOR G. A. EKEBERG.

och tre döttrar. Huru väl minnas vi icke det lyckliga hemmet i Mt. Pleasant, i hvilket fru Ekeberg var den älskvärdaste husmoder. Det var den 4 juli 1896, då undertecknad, som under sommaren reste med The Augustana Concert Company, gjorde familjen Ekebergs bekantskap. Det var ett idylliskt prästhem. Ingen anade väl då, att lifvets ängel så snart skulle träda ditin med lidandets vemodsfyllda bägare. Pastor E. var då i manna-

ålderns kraft. För erinringen tedde han sig då i sitt mörka hår och helskägg mera som en af Svenska kyrkans biskopar. Det var nära sexton år därefter, då vi träffades som ämbetsbröder i Superior-konferensens Ogema-distrikt. Håret hade nu hvitnat, och vemodet öfver dragen vittnade om genomgångna lidanden; men detta hade ingalunda minskat värdigheten i hans uppträdande; den hade blott ytterligare adlats. Men hon, den glada, älskliga prästfrun — hon var ej längre vid hans sida. Hennes krafter voro brutna. Dock han, som ifyller våra pröfningars bägare, vet ock, hur mycket vi tåla. Älskliga barn hade uppväxt i detta hem. En af dessa, dottern Elsie, hade fattat det som sin uppgift att intaga moderns plats såsom värdinna i Bessemer prästgård under dessa år af vår egentliga bekantskap. Stödjande, uppmuntrande stod hon vid faderns sida under alla dessa senare i särskild mening kräfvande åren af hans prästerliga gärning.

För vårt samfund i både vidare och närmare mening hade E. alltid en öppen och sympatisk blick. När fråga blef om att skilja Illinois-konferensens tre nordliga distrikt från densamma för att genom att af dem bilda en egen konferens kunna bättre bedrifva det stora och omfattande hemmissionsarbetet, var han med med lif och lust såsom en af Superior-konferensens stiftare i Escanaba om våren 1910. Inom den nya konferensen innehade han vice president-ämbetet från 1913 och till sin afflyttning om hösten 1917. Han var dessförinnan Ogema-distriktets president, hvarmed han fortsatte till dess han afsade sig återval på årsmötet 1916. Såsom medlem och ordförande i kon-

ferensens Board of Charities insatte pastor Ekeberg för öfrigt både tid, insikt och omsorg i och för den viktiga grenen af konferensens verksamhet. Superior-konferensen skall minnas E. såsom dugande, trogen och samvetsgrann i alla förtroendeuppdrag. Han var äfven dess tjänstgörande president under presidentens, pastors Fants, frånvaro på Cuba.

Älskadt och värderadt är det minne denna vår ämbetsbroder lämnat efter sig vid våra distriktsmöten. Om han ej ville gälla såsom en särskildt styf parlamentär, så mer än uppvägdes detta genom den färg, det lif han gaf åt dessa möten genom tal och inlägg på sitt originella sätt. Det kanske gick något trögt ibland. Då reser sig E. Det blir eld i blicken. Rösten klingar allt mera animeradt. Det är Hasselquist-lärjungen, det är den forne Paxton-studenten, som manar med andra dagars tro, som beder och siar om kommande vederkvickelsetider från Herrens ansikte. Man känner, att det är mötets klimax. Eller ock uppstämmer han med rörelse och värma utan vidare en andelig sång från vår kyrkas vårdagar. Pastor Ekeberg älskade sången, både den enkla och mera konstnärliga. Några bland bröderna i distriktet bildade en prästkvartett. Denna kallade han sina gossar, och vid särskildt högtidliga tillfällen skulle naturligtvis "Ekebergs gossar" fram.

Emellertid nalkades slutet på denna rastlösa arbetsdag med oförmodad hastighet. E. med sin församling hade inbjudit Superior-konferensen att hålla sitt årsmöte i Bessemer 1914. Han gladdes i tanken på de kommande högtidsdagarna och öfver utsikten att få hälsa gamla vänner som gäster i

sitt hem, bland dem sin vän och skolkamrat sen Paxton-tiden, dr Abrahamson. E. tycktes också njuta i fulla drag af allt det festliga, och fastän det i sig själft ej kunde vara något nytt för honom, var det ovanligt såsom ägande rum för första gången i dessa nordliga trakter. Men mottagandet af ett konferensmöte har ju ock en annan sida — det bekymmer och arbete, som nödvändigtvis måste medfölja, och som endast den vill neka, möjligtvis, som ej försökt sig därpå. Ännu en tid är han vid vanlig vigör. Får så att dragas med en elakartad böld på halsen (en s. k. "carbuncle"). Han lyckas visserligen öfvervinna det onda, men nu tyckes också den hittills krye och hurtige mannens lifskraft vara bruten. Det var ej samma spänstiga gång eller samma fylliga gestalt som förr. Sina åligganden utförde han dock en tid bortåt som vanligt. Sin Herres ärenden ville han gå så länge han orkade. Han deltog i förhandlingarna vid jubelkonferensen i Ironwood, men då undertecknad följande pingstdag biträdde honom vid konfirmationen (det hade varit vår fleråriga sed att så göra utbyte med hvarandra), så märktes nog, att krafterna ej längre ville stå bi. Väl öfvervar han jubelsynoden i Rock Island, men då han efter sina sommarferier kom hem till sitt kära Bessemer, så var det för att säga farväl. Han hade kunnat glädja sig åt en församling, som hedrade och höll af sin åldrige herde och som äfven nu oförställdt sörjde hans genom sjukdom påtvingade flyttning. Heder åt en sådan församling! Den tid han ännu hade kvar på jorden vistades han dels hos sin son, pastor Waldo Ekeberg i Peoria, dels och mest i det gamla hemmet i Aurora.

E. hade mer än en gång som så mången annan pastor beklagat brist på tid för fackstudier under det brådskande församlingsarbetet. Han var dock långt ifrån att vara efterblifven. I allmänna frågor var han väl hemmastadd; hans åsikter voro välgrundade och hans omdöme förde gärna respekt med sig. Men ju mer det led, ju mer koncentrerade han sina forskningar vid själfva källan, dragande sig tillbaka från det myckna nya, som i bokväg erbjöd sig. "Jag läser mest nu bibelordet och våra uppbyggelseskrifter", voro hans ord härom. Till slut vilja vi låta sonen, pastor Waldo Ekeberg, tala (i bref af den 30 september) . . . "Pappa hade länge väntat på Herren, att han skulle komma och hämta honom hem till sig. De sista åtta veckorna var han också sängliggande och mer eller mindre hjälplös. Stilla och fridfullt insomnade han, och fastän vi sakna honom här, önska vi honom dock icke tillbaka. Vi ha många sköna minnen efter honom och det icke minst från hans sista pröfningsår och hans dödsbädd. Bibeln läste och studerade han flitigt. Den senaste svenska bibelöfversättningen beställde han hos Book Concern, redan innan den anlände hit till landet, och läste den flitigt, så länge krafterna det medgåfvo, och sedan fick någon af barnen läsa den i ordningsföljd för honom . . . Natten före den sista vid fyratiden på morgonen väcktes jag utaf psalmsång. Det var pappa, som hade en liten gudstjänststund med bön och sång. Förunderligt klar ljöd hans stämma, ja nästan såsom af gammalt. Flera verser hördes och sist den versen jag hört honom uppstämma så ofta efter bön vid små bönestunder i hemmen här och hvar:

'Gud, Fader, Son
i himmelstron
och Helge And' tillsamman,
upptag min bön
och mig bekrön
med nåd och sällhet. Amen.'

Hans sista sång här, hans 'svanesång'. — Alla utaf barnen hade förmånen att få vara hemma och vid hans sjuksäng, då uppbrottet ägde rum. Han dog den 5 september 1918, 68 år, 4 månader och 27 dagar gammal."

Efter bön i hemmet utaf pastor E. T. Smith hölls sorgegudstjänst i kyrkan i Aurora lördags e. m. den 7 september kl. 3, hvarvid pastor Smith predikade på svenska och pastor Philip Thelander på engelska, den förre öfver Uppb. 14: 13, och den senare öfver Fil. 1: 21. Dessutom förekom bibelläsning och bön af pastor D. J. Nordling, sång utaf en blandad kvartett och bön af pastor Martinson." Den egentliga begrafningen hölls följande söndag i den Första lutherska kyrkan i Rockford.

"Jordfästningen förrättades på den svenska kyrkogården af pastor J. F. Seedoff, biträdd af öfriga närvarande pastorer. Ett stort antal vänner och andra hade äfven infunnit sig vid grafven. Skön sång förekom äfven där.

Frid öfver den hädangångnes minne!"

Pastor Ekeberg kunde glädja sig åt att vara föremål för tacksamma barns kärlek och tillgifvenhet. Att sonen Waldo valde sin faders lefnadsbana, har redan nämnts. Döttrarna äro Blanche, numera fru pastorskan F. O. W. Gustafson i Greeley, Colo., Elsie, om hvilken ofvan talats, samt Effie, nu fru doktorinnan Freedlund i Chicago. S. L. Wilson.

Lars Peter Ahlquist.

TORSDAGEN den 26 september afslutades en jämförelsevis lång och betydelsefull prästerlig ämbetsgärning, i det pastorn och teol. doktorn Lars Peter Ahlquist då stilla och fridfullt afsomnade i Portland, Conn. Han hade varit ovanligt frisk och stark till så väl kropp som själ tills för ett par år sedan, då tecken till ett slags åderförkalkning började visa sig i fingerspetsarna. I oktober 1916 fick han lunginflammation, hvarifrån han visserligen tillfrisknade ehuru med betydligt försvagad motståndskraft. Det djupare liggande hjärtlidandet fick därför ny fart och fjättrade honom vid ett sjukläger, hvarifrån han endast tidtals, och då på grund af en oerhörd viljekraft, förmådde resa sig. På senare tiden hade han återvunnit så pass kraft, att han kunde vara uppe nästan hela dagen och till och med vistas ute ibland; men det visade sig snart, att denna förbättring icke var varaktig, och sedan han åter intagit sängen försämrades han fort, till dess döden kom som en befriare från det långvariga lidandet.

Doktor Lars Peter Ahlquist föddes den 19 september 1849 i Varberg, Halland, Sverige. Han

röjde tidigt lust och fallenhet för predikoämbetet och predikade i sin hembygd, innan han var 20 år gammal. Han studerade i Göteborg och reste år 1872 till Amerika för att fortsätta sina studier vid Augustanasynodens seminarium i Paxton, Ill., och prästvigdes i Rockford, Ill., i juni 1874. Han har sedan dess betjänat följande församlingar: Lincoln, Nebr., 1874—75; Swede Home, Nebr., 1875—79; Alma, Mead, Nebr., 1879—82; Marshalltown, Iowa, 1882—83; Portland, Conn., 1883—1902; Wilcox, Pa., 1902—1916. Han insjuknade i oktober 1916 och tillbringade sju månader på sjuklägret i Wilcox, fördes så till sin sons, pastor Abel Ahlquists, hem i Pontiac, R. I., där han åtnjöt den ömmaste vård, till dess han i maj detta år flyttade till Portland, Conn. Här fick han i vänners hem och under sin dotter Annas vård tillbringa sina sista dagar. — Hans hustru Anna, född Lagergren, afled i Wilcox, Pa., i oktober 1915 och jordades i familjegrafven i Portland, Conn. De hade varit förenade i äktenskap i 40 år.

Följande barn öfverlefva föräldrarna: David i Axtell, Nebr.; Axel i Providence, R. I.; Abel, pastor i Newport, R. I.; Carl i Boston, Mass.; Agnes i Newport News, Va.; Elis i Brooklyn, N. Y.; Anna, som skött om sin fader den senare tiden; Edith i Jamestown, N. Y.; Philip i Erie, Pa. Trenne barn afledo i tidiga år. Tre bröder och två systrar sörja den äldste broderns frånfälle.

Dr Ahlquists gedigna egenskaper tilldrogo sig snart samfundets uppmärksamhet, och han fick det ena hedrande förtroendet efter det andra. Han var New York-konferensens sekreterare en tid, och sedan valdes han till dess president, hvilken

DOKTOR L. P. AHLQUIST.

post han innehade i icke mindre än 11 år. År 1902 tilldelades han hedersgraden teologie doktor af Augustana College och Teologiska Seminarium.

På dr Ahlquist kan tillämpas Frälsarens ord till Natanael: "Se, en rätt israelit, i hvilken icke är något svek". Både Gud och människor kunde lita på honom. Han förnekade aldrig sitt svenska ursprung, utan var en sann och värdig representant af sitt folk. Fostrad i det schartauanska

Halland hade han från ungdomen förutsättningar för grundlig teologisk bildning. Det var någonting äkta i hela hans personlighet. Hans vackra handstil bar vittne om en fint utbildad karaktär och ett verkligt skönhetssinne. Han var också en ordningsmänniska såsom få, och hans predikospråk var alltid vackert och högstämdt. Den oratoriska formen var också blott en passande omklädnad för däremot svarande, texttroget framställda tankar och känslor. Hans tankar rörde sig på biblisk mark, och han var en i allo renlärig lutheran. Kort före sin död aflade han en skön och fulltonig bekännelse om sin kristna tro och sitt evighetshopp. "När man är frisk och stark, kan man spekulera, men när man står inför döden och evigheten, då duger intet annat än Guds nåd."

Begrafningsgudstjänst hölls i den kyrka, där han längst förkunnat Guds ord. Han låg där i full prästdräkt i en vacker kopparfärgad kista, lugn och trygg i den sista sömnen, liksom ännu i döden medveten om Förlossarens närvaro vid hans stoft.

Likpredikan hölls af församlingens i Portland lärare, pastor C. G. Erickson. Kortare tal höllos sedan af doktorerna Mauritz Stolpe, New York-konferensens president, och Fritz Jacobson, den förre på svenska och den senare på engelska. Minnestal hölls af dr S. G. Öhman, och hälsning från New England-konferensen framfördes af pastor S. G. Hägglund. Kondoleansskrifvelser och telegram upplästes af pastor Julius Hulteen. Pastor Carl D. Boström sjöng en stämningsfull solosång. Församlingskören sjöng också. Begrafningsmässan utfördes af pastor Boström och dr Stolpe.

Jordfästningen ägde rum å svenskarnas utomordentligt sköna kyrkogård och utfördes af pastor Erickson, biträdd af de båda konferenspresidenterna. Sjutton pastorer voro närvarande och en talrik skara släktingar och vänner. Man kände, att det var ljus öfver griften, med välsignelse och frid för sörjande, men hoppfulla och tacksamma hjärtan.

A. A.

Vid kyrkoinvigning.

Hör, krigets tunga åska går!
Låt icke din besöknings år
förgå i lekar tomma!
Lyss ej till gudsföraktets skrän,
men böj i andakt dina knän
med alla Herrens fromma!
Bed Herren sträcka ut sin hand
i nåde öfver detta land.

O, fädrens Gud, förbarma dig!
Gif kraft, att vi från ökenstig
må föra vilsefarna!
Låt komma Andens vårtid skön
med längtan djup till tro och bön!
Låt lifvets vägar klarna
i ljuset af din kärleks ljus,
och låt oss se ditt berg och hus!

Låt gudsföraktets tunga kvalm
förjagas af den sköna psalm
och gudstjänsttider rika.
Styrk kämpen, som på ensam post
står trogen vakt i natt och frost,
att aldrig han må vika!
Gif mannakraft i ökentid
och stadig hand i ädel strid!

O du, som våra hjärtan ser,
du värdes, Herre, stiga ner
och taga här din boning!
Vår dag är mörk, vår stig är skum,
om icke evangelium
och ordet om försoning
oss kallar, oss, de svaga flarn,
att vi må åter varda barn!

Ty var i Ordet städse när,
att det till mänskosjälar bär
den rätta, sunda kosten!
Gif helig kärleks värme god,
att vi med obetvingligt mod
må kunna möta frosten,
den hatets frost, som härjat hård
så mången Herrens örtagård!

Styrk lärarna i deras kall,
bevara deras fot från fall
och gif dem mannasinne!
Låt oss förnimma Andens sus,
att stunden i ditt helga hus
blir städs vårt skönsta minne,
som lyser likt i vårens kväll
en stjärna öfver hemmets tjäll!

Ej himlars ljus dig rymma kan,
dock bor du i den själ, som sann
till dina höjder längtar!
Du söker upp det vilsna lamm,
du låter hjorten hinna fram
till källor, dit han trängtar.

Du låter hvarje fattig själ
din tröst och frid förnimma väl.

Ty våga vi, o gode Gud,
till dig vårt hjärtas böneljud
i helgedom hembära.
Välsigna, Gud, vår helgedom,
välsigna hvarje själ, som from
vill fädrens kyrka ära!
Tag under dina vingars skygd
vårt land, vår helgedom, vår bygd.

O. ARBMAN.

Hädangångna samfunds-medlemmar.

Sven Ek.

DIAKON emeritus Sven Ek, var "charter" member af den svenska ev. lutherska Marion Hill-församlingen i White City, Kansas, när den stiftades den förste juni 1876. Om honom kunna vi sanningsenligt säga: "Han var en af de stilla i landet." Men detta utgör icke något skäl, hvarför han lika snart skulle vara glömd som gömd.

Sven Ek föddes den 22 november 1841 i Odensberga, en herregård i Fjelkestads socken, Skåne, Sverige. Han insomnade stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare i sitt hem fredagen den 25 januari 1918 i en ålder af 76 år, 2 månader och 3 dagar. Han fick ett slaganfall sju veckor innan han fick hembud, och under dessa veckor var han totalt hjälplös.

Hans fader dog, när Sven var sju år gammal, och som ung gosse måste han hjälpa till att försörja hemmet och sig själf.

Han lärde sig snickareyrket af sina bröder och arbetade för dem en följd af år.

Han blef konfirmerad i Fjelkestads kyrka söndagen den 31 augusti 1856. Det tänkespråk som gafs honom då, "Huru skall en yngling sin väg ostraffligen gå, — när han håller sig efter ditt ord," Ps. 119: 9, gjorde ett djupt intryck på honom.

Han reste till Amerika och kom direkt till Chicago den förste juni 1868, där han hade en brorsdotter som var gift. Han sökte arbete än här och än där, och slutligen erhöll han arbete som snickare i Lincoln Park. På hösten fick han med flera andra Kansas-febern och ingick i ett landbolag och kom så till Junction City. Han fick intet land, ty de voro för många, och därför upptog han sitt gamla yrke. Han erhöll anställning som snickare för regeringen och arbetade för en tid af åtta månader på Fort Wallace, men när Grant blef president i mars 1869, kom ett påbud, att alla snickare skulle afskedas och soldaterna utföra arbetet mot extra aflöning. Han reste då tillbaka till Junction City, men fann intet arbete där och drog då öfver den vilda slätten, hvar vår församling nu är belägen, till Council Grove. Där erhöll han arbete. Efter några år blefvo tiderna svåra, och för att få det bättre flyttade han på sitt land 1876, hvilket han hade anskaffat sig några år förut.

Den 16 april 1870 förenades han i det heliga äktenskapet med Anna Johnson. De voro välsignade med nio barn, men två dogo i späd ålder. Han saknas af sin djupt sörjande maka, sju barn och sex barnbarn samt en stor släkt och många vänner. Han var en god make och en kärleksfull fader, en

ädel medborgare, högaktad granne och respekterad af alla som kände honom.

Han var en banbrytare och en grundläggare af kristlig art. I den församling, som han var med att stifta, arbetade han troget i nära 42 år. Församlingen pålade honom tid efter annan månget förtroendeuppdrag. Han har flera gånger varit konferensombud. Han var på byggnadskommittéen, när kyrkan byggdes 1879, samt när det gamla och det nya pastorshuset och Luther League Hall uppfördes. Har någon spikat ihop en församling, har Sven Ek gjort det. Han har tjänat som kyrkovärd i tre år och som diakon i aktiv tjänst i 24 år. Han har tjänat som diakon under sex af församlingens lärare. Han var den förste, som församlingen gaf den hedern att inväljas till diakon emeritus. Han tog sin kallelse som luthersk kristen och diakon i församlingen på fullt allvar och stod alltid redo att hjälpa, trösta och tala fridens ord till dem som voro i nöd och bekymmer. Han drog sig icke undan, då det gällde att bestraffa, varna och förmana de oordentliga och likgiltiga och var trogen och pålitlig i allt. Han var en fader bland fäderna, en rådgifvare bland de unga, ett stöd för församlingens lärare. Genom hans stilla tilltalande sätt och hans milda ljufva stämma kunde han åstadkomma hvad andra ej förmådde. Han kommer att saknas ej endast i hemmet, utan också i församlingen. Han kommer att saknas i hela samhället. Må hans helgade lif tjäna såsom ett exempel för oss!

Begrafningen ägde rum den 27 januari. Han hvilar nu i kyrkogården, i skuggan af det tempel, som han varit med om att uppföra, till uppståndel-

sens stora dag. Frid och välsignelse öfver hans minne!

För alla kära stunder tillsammans med honom, både i kyrkan och i hans hem, och för hans helgade umgänge och föredöme vill jag blott härmed bedja få nedlägga en enkel tacksamhetens krans på hans graf. A. T. Train.

Frank Oscar Nelson.

FRANK NELSON föddes i Attica, Ind., den 28 april 1858. Då han ännu var en liten gosse, flyttade hans föräldrar till Rockford, Ill. Några år därefter flyttade han i sällskap med de sina till Paxton, Ill. Här tillbragte han många lyckliga år. I Paxton fick han mottaga konfirmationsundervisning af dr Hasselquist. Han talade ofta med djup rörelse om denna för honom så lyckliga tid. Guds Ande verkade då kraftigt på hans hjärta. 1872 kom han till Salemsborg, Kansas, där han alltsedan haft sitt hem.

Den 29 mars 1883 förenades han i ett lyckligt äktenskap med Marta Hanson. Detta äktenskap har välsignats med fem barn. Philip, som dog den 19 nov. 1886; Clarence, mrs Agnes Johnson, mrs Hildur Carlson och Esther stå sörjande vid sin älskade faders bår.

Efter ett långt och tåligt buret lidande insomnade han i dödens sömn,

så stilla och fridfullt, att de närmaste vid dödsläger-ret knappast visste därom. Han var vid sin ingång i hvilan 60 år, 4 månader och 5 dagar gammal.

Detta är nu några strödda uppgifter ur den aflidne vännens lif. Ehuru han icke hade någon särskildt framskjuten plats i konferensen eller synoden, så vilja vi dock gifva honom en liten minnesruna i Korsbaneret. Han var en stor man i *Guds rike;* stor, just därför att han var ringa och ödmjuk i sig själf. Han var sluten och tillbakadragen, då det gällde att tala offentligt, men han predikade mycket kraftigt genom sin helgade vandel. Man såg upp till honom, emedan man hade det fullaste förtroende för honom. — En älskligare personlighet skall man söka efter. Han var vänlig mot alla han kom i beröring med. Ett fridfullt leende hvilade öfver hans anlete, närhelst man mötte honom. Han var en mycket begåfvad lärare i söndagsskolan. Våra kristliga skolor hade i honom en trofast vän. Missionssaken låg honom varmt om hjärtat. — Nu har han flyttat från oss och ingått i sin Herres glädje. Han kommer att saknas mycket i det hem, där han var en älskad make och fader; med hans bortgång har Salemsborgsförsamlingen gjort en stor förlust och samhället förlorat en af sina ädlaste söner. Länge skall hans minne lefva i välsignelse!

Gustaf Erikson.

John E. Swanson.

BLAND lekmän, som varit af stor betydelse för vår lutherska kyrka i detta land, särskildt inom lokalförsamlingen, intager John E. Swanson ett framstående rum. Han var en sann och uppriktig kristen, och hans lif och vandel ådagalade hvilken ande i honom var. Han älskade kyrkan och fann intet arbete för drygt eller någon uppoffring för stor för densamma. Han var en vän till pastorn i församlingen och sökte att hjälpa och uppmuntara på sätt, som han kunde. Ofta och mycket blef han anlitad inom församlingen, men aldrig vägrade han att tjäna eller klagade att man betungade honom för mycket. Alltid redobogen, fann han mera en glädje än en tyngd uti att tjäna. I trettiosju år innehade han diakonsysslan i den lutherska församlingen i Woodhull, Ill., och då han slutligen på grund af svag hälsa undanbad sig återval, blef han vald såsom he-

dersdiakon för lifstiden. Större delen utaf denna tid tjänstgjorde han ock såsom söndagsskolföreståndare och innehade många andra sysslor.

I bekännelsetrohet var han fast, och för sanning och rättrogenhet var han en omutlig försvarare, om dessa satts i fråga. Så var ock förhållandet i församlingen han tillhörde och tjänade såsom diakon, år 1889. En teologie studerande med besynnerliga religiösa åsikter var anställd att tjäna såsom predikant. Han lyckades inverka på många, och en stor villervalla uppstod. Församlingen hotades nästan med upplösning. En splittring inträdde visserligen, men tackadt vare Guds nåd och diakon Swansons fasthet och omutliga försvar för luthersk rättrogenhet och kyrklig ordning, räddades hon. Han var härunder utsatt för svårt motstånd, ända till förföljelse, men fast stod han såsom en kopparmur. De som afskilde sig och följde sin ledare organiserade sig först under benämningen den fria lutherska kyrkan, men öfvergingo senare till engelska episkopalkyrkan. De insågo dock med tiden sitt misstag och återvände, med helt få undantag, till den gamla kyrkan de lämnat.

Medan mr Swansons verksamhet och inflytande mest tillhörde lokalförsamlingen, var han på samma gång en samfundsman. Han hade en vidgad blick för och en omfattande kännedom om kyrkans allmänna ställning och behof och var redobogen att göra sin insats för dess befrämjande.

Mr Swanson föddes i Hvena, Kalmar län, Sverige, den 3 april 1843. Vid dopet erhöll han namnet John Erik. Hans föräldrar voro bondfolk, och han var den andre i ordningen i en familj af tolf barn. Han stannade i hemmet tills han var femton

år, men blef sedan skräddarelärling. Han inhämtade sådan skicklighet, att han blef en mästare uti yrket. Tidigt kom han under pastor P. A. Ahlbergs inflytande, som då var komminister i Hvena och redan påbörjat sin skolverksamhet därstädes. Swanson mottog ock någon kort tid undervisning af honom. Intryck gjordes vid denna tid på ynglingen, som följde honom lifvet igenom. Han var 25 år gammal, då han reste till detta land. Han bodde kortare eller längre tid i Brooklyn, N. Y., och Chicago, Galva och Aledo, Ill. År 1875 flyttade han till Woodhull, där han bodde till sin död. Han bedref en vidsträckt skrädderiaffär och var mycket anlitad.

Den 26 dec. 1870 ingick han äktenskap med Carolina Swanson från Galva, Ill. De välsignades med elfva barn, af hvilka tio öfverlefva sin fader. Bland dessa äro medicine doktorn J. E. Swanson i Sioux City, Iowa, och fröken Hannah E. Swanson, föreståndarinna för Barnkrubban i Chicago. Föremålet för vår teckning var en god make och fader.

Den 1 maj 1914 drabbades mr Swanson af ett lindrigt slaganfall. Han var sängliggande någon tid, men blef delvis återställd till hälsan. Slaganfallet förnyades dock ett par gånger, och tre månader före sin död nedlades han på sjuksängen för att icke mera lämna densamma. Söndagsmorgonen den 2 juli 1917 löstes själen från bojan och blef buren af änglar till sällare rymder. Han var vid sin bortgång 74 år, 2 månader och 28 dagar gammal.

Vi tacka Gud för trogna och nitiska herdar. Vi hafva äfvenså anledning att tacka honom för verksamma och trogna lekmän. G. A. Swanburg.

Hedda Maria Nelson.

HENNES föräldrar voro *"Adam* och *Eva"* Anderson. Många kära och lärorika minnen har jag från Adam och Evas gudälskande och trefna hem. Plantorna som prydde det hemmet voro tre döttrar och fem söner. Den äldste sonen, Johan, var officer i Förenta staternas armé under inbördeskriget. Den andre sonen, Fredrik, min läskamrat, kämpade vid broderns sida. Båda hemkommo oskadade efter krigets slut.

"Fader Adam" var liten till kroppen, men stor till själen. Han var en from man, som innerligt älskade Gud och högt värderade Guds ord. Frivillig kyrkoväktare, åhörde han med spänd uppmärksamhet Guds ords predikan och glömde så elda på med ved i det lilla skolhuset, märkande först då, att elden slocknat, när han frös.

"Mor Eva" var större till kroppen och lika god

som hon var vacker. Döttrarna Charlotta, Christina och Maria ärfde sin moders behag.

"Eva" var min moders mest intima väninna under de sex år vi bodde i skogen. De aflade besök i hvarandras hem. Tiden användes till andeliga samtal, Guds ords läsning, bön och sjungande af psalmer, sånger och andeliga visor i nåden. Ef. 5: 19. Ofta författade min moder såväl orden som musiken.

En dag besökte min moder sin Eva och fann henne sjuk. Min moder gick omkring i huset sjungande och ordnande samt beredde sin sjuka vän en måltid och sade leende: Nu, Eva, måste du äta och dricka". Eva svarade: "Ja, Nilla, ditt leende, din sång, din vänlighet hafva verkat så välgörande, att jag känner mig frisk." Och hon stod upp.

Pastor T. N. Hasselquist, då bosatt i Galesburg, Ill., besökte Wataga hvarannan lördag och predikade. I Adams och Evas hus var hans hem, som han kallade sitt hotell. Mer än en gång hände det, att Adam och Eva bjödo hela församlingen till måltid. Det var ej ringa för en fattig arbetare att bjuda ett sextiotal på middag. Men på den tiden var gästvänligheten stor, och kärleken var ännu större. Gud välsignade det lilla, så att det räckte till.

Hedda Maria, yngsta dottern, föddes i Torpa socken, Linköpings län, Sverige, den förste maj 1844. Med föräldrar och syskon ankom hon till Amerika 1853. Familjen bosatte sig först i Galesburg, men flyttade snart till Wataga, åtta mil i norr, och efter en följd af år till Altona, ytterligare åtta mil.

Om Maria kan sägas, att hon kvarstått i döpelsenåden. Så snart hon lärt att läsa, lärde hon sig en bibelvers hvarje dag. Med djupt allvar deltog hon i Herrens sköna gudstjänst under hela sitt lif. Hennes ögon bokstafligen strålade af fröjd, när hon hörde Guds ord och då hon vittnade om Jesus, sin Vän framför andra vänner, vännen hvit och röd, utkorad bland många tusen. Hennes ansikte syntes då vara förklaradt.

I Maria bodde samma oskrymtade tro, samma varma kärlek, samma kristna hopp, som i hennes gudälskande föräldrar. Hon bar en omisskännelig prägel af lifvet i Gud. Detta framträdde i ord och handling.

Det var därför ej underligt, att den fromme kateketen Anders Peter Nelson begärde denna ädla jungfru till maka. Han var nio år äldre än hon. Fader Adam sade till sin kära Maria: "Tag honom, mitt barn. Han blir dig en öm och trogen make. Vi alla älska och värdera honom högt. Han är mitt öja (=öga)."

Maria, som en from och snäll dotter, lydde sin fader och ångrade sig aldrig. Äktenskapet knöts i kyrkan i Wataga den 15 februari 1865 och välsignades med två döttrar, Minnie och Hattie. Den förra är gift med en af vår synods pastorer, C. A. Petersén i Big Rapids, Mich., och den andra var i första giftet förenad men den mångbegåfvade, tidigt bortkallade pastor George Youngdahl. Hon är nu gift med en ädel och rättskaffens troende man, en "rättvisans tjänare", herr Swanson i Colorado Springs.

Den efterlämnade maken, herr A. P. Nelson, har det nu godt i prästfamiljen i Big Rapids, Mich.

Femton barnbarn och tre barnbarns barn öfverlefva fru Nelson.

Fru Nelson var sedan 1866 medlem af vår lutherska församling i Altona. I 52 år var hon medlem af denna församling, och troget undervisade hon i söndagsskolan ända till hennes sista sjukdom. Hon var varmt intresserad i sina medmänniskors väl, verksam i hem- och hednamission och allt kyrkligt arbete. Själf åt hon lifvets bröd och drack ur lifvets källa samt inbjöd andra, så många hon kunde nå, och det med glädje och fröjd. Gärna besökte hon de sjuka. I kärleken bad hon med och för dem.

Hennes svärson pastor Petersén säger: "Hon var ej en *vanlig svärmor*, hon var *mer*, hon var för mig en *sann moder*. Ofta har jag tackat Gud för hennes böner och hennes inflytande på mig."

Med *sin* moder och *min* moder sjöng hon:

"En liten tid bekymmer,
se'n kallar Gud oss hem
till gyllne gators stad,
ett nytt Jerusalem.
Smärtans stund snart ilar,
allt ej evigt är,
fast af plågans pilar
hjärtat minne bär."

Hennes sista sjukdom var lång och svår, men Herren var hennes läkare, därför blef döden hennes vinning. Det är bättre att vara hemma hos Herren.

Sista natten sade hennes make till henne: "Nu får du snart gå hem." Hon svarade: "Lofvadt vare Herrens namn!" Hastigt vändes blicken upp-

åt, som såge hon en himmelsk syn, plågorna upphörde, hennes ansikte ljusnade, blicken strålade, fröjd fyllde hennes själ och hon sade: "Jesus allt betalt." Så insomnade hon i tron på sin dyrbare Frälsare och Återlösare, Jesus Kristus. Hon var 73 år, 8 månader och 23 dagar.

Frid öfver hennes minne!

Efter hennes död skref hennes broder Fredrik från Binghamton, N. Y., till mig och sade: "Jag är stolt öfver min syster Maria. Jag tackar Gud för henne. Hon har varit till mycken välsignelse. Hennes gärningar följa henne."

"Hon är icke död, hon lefver,
lefver evigt inför Gud;
lefver för att evigt älska
och att älskas såsom brud.
Klädd i sida hvita dräkten,
bland de frälsta utan tal
strålar hon vid Jesu sida
i hans ljusa bröllopssal."

JOHANNES TELLEEN.

Hulda Isaacson.

"Varen I ock redo: ty den stund I icke menen kommer Människosonen."

DEN 5 december 1917 fick pastorskan Hulda Isaacson hembud. Hon var född i Kjettelstads församling, Östergötland, Sverige, den 16 februari 1866 och kom i sällskap med sina föräldrar och syskon till Amerika 1880; de bosatte sig i Republic, Mich. Hon fick då tillfälle att komma under Guds ords inflytande, ty föräldrarna förenade sig med den nyligen stiftade ev. lutherska församlingen i Republic. Pastor M. Frykman konfirmerade henne den 3 juni 1883. Hennes föräldrar voro verksamma medlemmar af församlingen, och Hulda tog intresse i söndagsskolan och var medlem i sångkören. Hennes fader rycktes bort genom döden och lämnade modern och barnen i knappa omständigheter, men genom Guds underbara hjälp redde de sig godt.

En kraftig väckelse besökte församlingen, många kommo till en sann omvändelse och hon var en af dem. Hon fick nåd att tro sina synders förlåtelse för Kristi skull och kom till frid med Gud. Hon var glad och lycklig i Gud och frimodig att bekänna hans namn.

Den 13 september 1890 förenades hon i äktenskap med E. V. Isaacson, som då arbetade i Calumet, Mich. De slogo upp sina bopålar i nämnda stad. Mr E. V. Isaacson hade alltsedan han kom till tron på sin Frälsare känt en inre kallelse att bereda sig för predikoämbetet, men nu sökte han slå det ur hågen och fortsatte sitt yrke såsom grufarbetare. Men det lyckades ej för honom, ty Herrens hand ledde honom till vår skola i Rock Island. Han kom dit i sällskap med sin hustru och sin lilla dotter Ruth på hösten 1892. Hans hustru fick en mycket svår giktvärk, som lämnade henne till en del, men nedbröt hennes krafter, så att hon aldrig kände sik riktigt frisk. Pastor E. V. Isaacson ordinerades 1898 och antog församlingskallelse till Mediapolis, Iowa. Hon vann vänner genom sitt glada väsen hvart hon vände sig. De flyttade till Ishpeming, Mich.; därifrån till Fort Worth, Texas, för hans hälsas vårdande; flyttade till Lund, Texas, där de bodde i några år. Där nedbröts hennes hälsa helt och hållet, så att de måste flytta mot norden.

Han antog då kallelse till församlingen i Wadena, Minn. Hvarken läkarevård eller klimatombyte hade åsyftad verkan. Hon längtade till ro, ty hon kände, att jorden icke kunde skänka henne, hvad hennes trötta ande längtade efter. Helt lindrigt löstes de jordiska banden, och hon fick i

lugn och frid fara hädan för att utbyta lidandet mot den eviga glädjen. Hon var vid sitt frånfälle 51 år, 9 månader och 19 dagar gammal.

Hon sörjes af sin make, pastor E. V. Isaacson, samt af tvenne döttrar, mrs Ruth A. Norden, Wadena, och Rhoda Isaacson, två bröder och två systrar. Hon vigdes till griftero i Wadena, Minn.

Hur ljufligt vid din hand jag efter korta kvalen
förs genom dödens hem till ljusa bröllopssalen!
Du känner vägen bäst förbi den mörka ort:
ett steg ännu, och så är jag vid himlens port.

Frid öfver hennes minne!

ERLAND ANDERSON.

Mrs Margareta Nelson. Mrs Mollie Anderson.

"De voro icke i döden åtskilda".

DETTA kan man säga om de systrar, hvars bilder här visas. Fru *Margareta Nelson* föddes i Fröderyd socken, Jönköpings län, Sverige, den 22 december 1836. Hon ankom till Amerika 1871 och bosatte sig först i Aledo, Ill. Där vistades hon till hösten 1883, då hon flyttade till Funk, Nebr. Kort efter ankomsten dit förenades hon i äktenskap med Charles Nelson, men deras lyckliga äktenskap blef icke långt, ty efter blott fyra år fick maken hembud. Både i Aledo och i Funk var fru Nelson en trogen och flitig församlingsmedlem. Hennes frånfälle lämnar ett tomrum både i kyrkan och dess föreningar. Dödsbudet kom helt oväntadt dagen före påsk, den 7 april 1917. Fru Nelson var näst den

yngsta af en familj af tio syskon och var vid sin död 80 år, 10 månader och 16 dagar gammal.

Endast elfva veckor senare fick den yngsta systern följa efter. Fru *Malin Anderson* föddes i Fröderyd socken den 15 februari 1839. Hon ankom till Amerika 1870 och bosatte sig i Swedona, Ill. På hösten 1871 kom hon till Aledo, Ill., där hon 1873 förenades i äktenskap med Erick Anderson. Äktenskapet välsignades med fyra barn. Maken fick hembud den 26 augusti 1886. Moderns dödsbud kom den 26 juni 1917, då hon var 78 år, 4 månader och 11 dagar gammal. Under tiden hon låg sjuk var hon mycket tålig och längtade att snart få möta sin Frälsare. Ända från barndomen var hon en flitig läsare af bibeln och andaktsböcker. Hon konfirmerades af den berömde prosten Sandell.

Oscar Eugene Abrahamson.

OVÄNTADT och öfverraskande var det sorgliga budskap, som nådde vänner när och fjärran, att professor Oscar Eugene Abrahamson i kvällningen den 21 augusti blifvit plötsligt dödad af blixten. Under sommarens semester hade prof. A. arbetat — såsom under de sista åren — på sin faders farm nära Buffalo Lake, Minn. Vid det ödesdigra tillfället höll han på att plöja medelst en "gasoline tractor". Fadern såg, huru blixten slog ned och huru maskinen efter knallen vände åt sidan och efter en stund stannade. Då systern gick ut att se efter, fann hon brodern sittande liflös uppå maskinen.

Professor Abrahamson föddes i New Sweden, Nicollet co., Minn., den 1 maj 1879. Med sina föräldrar flyttade han år 1886 till Renville county, Buffalo Lake, Minn. Redan i unga år visade han särskildt intresse för läsning och för musik. Vid

tolf års ålder var han vid Gustavus Adolphus College i sin morbroders, den hänsofne pastor And. Gunbergs, sällskap och vård och tillbragte ett år vid skolan. Han graduerade på våren 1905. Magistergraden togs vid Minnesota universitet 1907. Vintern 1905—1906 förestod han högskolan i Lindström, Minn., och de två nästföljande åren var han anställd såsom lärare vid Lutheran Ladies' Seminary i Red Wing. På hösten 1908 reste han till Warren, Minn., och grundade därstädes North Star College. Här nedlade han under sju års tid — till våren 1915 — sitt lifs kraftigaste arbete. För att möjliggöra omväxling af arbete lämnade han sin ansvarsfulla post vid North Star College för att undervisa i svenska språket vid Johnsonhögskolan i St. Paul. Här arbetade han troget och framgångsfullt under tre år. Han var af sina elever här som annorstädes väl omtyckt.

År 1911 ingick han i äktenskap med miss Hulda Magnusson från Harris, Minn. I detta lyckliga äktenskap föddes tre barn, alla flickor. Förutom af maka och barn och föräldrarna, Chas. Abrahamsons, sörjes han närmast af en broder, bosatt på farmen intill föräldrarna, systrarna Emma och Eva, ännu kvar i hemmet, samt pastorskan A. W. Knock i Forest Lake och mrs F. E. Knock i Benson. En broder har redan dött. Begrafningen ägde rum från hemmet fredagen den 23 augusti. Han är jordfäst i Preston Lake. Den så hastigt aflidne var vid sin död endast 39 år gammal.

Hela prof. A:s lifsdag var ägnad åt att undervisa och uppfostra de unga. Såsom skolman och lärare har han utfört ett betydelsefullt arbete. De sju år han insatte vid North Star College voro

stränga och ytterst arbetsamma år. Att grundlägga en skola och upparbeta densamma är intet lätt företag. För ett sådant verk fordras särskilda krafter och gåfvor. Prof. A. hade förmågan att bära många bekymmer och dock hafva hopp att allt skulle blifva väl till slut. Från en mycket ringa början — endast några få rum — till en rätt tryggad ställning uti en ändamålsenlig byggnad såg han sitt arbete välsignadt med framgång. Mycket väl minnes jag, som då ock var lärare vid skolan, med hvilken glädje prof. A. motsåg den dag, då vi skulle flytta in uti den nya byggnaden på senhösten 1912. Få kunde såsom han vara "allt i allo" såsom skolpresident. Kanske man ej kunde kalla honom "ett stort ljus" eller ett "snille", men pålitlig, trogen och allvarlig var han alltid uti sitt kall. Han kunde ej tåla slarf. Därför var han ej heller nöjd blott med den sekulära undervisningen, utan lade stor vikt vid den kristliga undervisningen. Mången elev och lärare minnes med tacksamhet hans bibelklass vid skolan. Församlingarna i norra Red River Valley minnas ock hans allvarliga och enkla predikningar.

I sitt uppträdande var han stillsam. Öppen och ärlig var han alltid själf och ville gärna tänka godt om alla människor. Mången elev skall minnas den inspiration för arbete och det goda, som han ständigt sökte att ingjuta. I sin vänskap var han trofast och i umgänge gemytlig. Han var utan svek och skrymteri. Bekymmer och oro behöll han för sig själf. Han önskade helst att se lifvet från ljussidan och sökte alltid att framhålla den sidan för andra. Uti sitt hem och i det dagliga lifvet visade han ett stilla kristligt sinne. Han

talade ej mycket om sin kristendom, men man kände, att hela hans lif lefdes i gemenskap med Gud. Hans trosförvissning hvilade på den grund, som icke sviker. Flera gånger yttrade han: Månne jag skulle gått den prästerliga banan? Dock sökte han hvarhelst han var att sprida det ljus och den insikt i Guds ord, som han själf ägde.

I arbete såväl som i undervisning var han ytterst praktisk. Han var alltid färdig att åtaga sig svåra och kraftpröfvande uppgifter. Hvad mången annan ej ville uträtta, det gjorde han utan tanke på att få tack därför. Arbetsam och ifrig, gaf han sig liten tid för hvila eller rekreation. Såsom musiker var han naturligt begåfvad. Redan vid sin konfirmationstid var han organist i den lilla Preston Lake-församlingen. Uti den första Arpikvartetten från Gustavus Adolphus såväl som uti den första North Star College-kvartetten har han hörts sjunga uti många af konferensens församlingar. Äfven som ackompanjatör var han ej ringa begåfvad.

Under de tre åren vid Johnson-högskolan arbetade han med lif och intresse för svenskarnas sak uti stad och stat. Han var finanssekreterare i Svenska Nationalförbundet i St. Paul och medlem af den kommitté, som tillsattes att utvidga svenska afdelningen vid stadsbiblioteket.

Må Herren få hugsvala de sörjandes hjärtan. Nog gäller det för dem att behjärta Herrens ord: "Blifven stilla och besinnen, att jag är Gud." Och till oss komma Jesu egna ord i Matt. 24: 44: "Varen ock I redo; ty den stund I icke menen kommer Människosonen." A. W. K.

S. V. Gustafson.

EN trogen samfundsman och församlingsmedlem gick ur tiden i och med mr S. V. Gustafsons frånfälle den 15 sistlidne juni. Född i Åkarp, Roberga socken, Småland, den 26 februari 1852, där hans far var snickare, uppväxte ynglingen därstädes och erhöll en vårdad uppfostran. 1869 emigrerade familjen till Amerika och styrde kosan till Wisconsins skogsbygder samt bosatte sig i Centralia. Här kvarstannade mr Gustafson till på våren 1879, då han flyttade till Omaha, som alltsedan förblef hans hem. Kort efter sin ankomst, den 13 juli 1879, förenade han sig med Immanuels-församlingen, hvilken han alltsedan tillhörde, utom åren 1893—1902, då han var medlem af Diakoniss-församlingen.

Mr Gustafson beklädde flera förtroendeposter inom församlingen. Så t. ex. tjänade han såsom ledamot af byggnadskommittéen och förvaltade dess kassa, var sekreterare i söndagsskolan flera år samt äfven i andra föreningar inom församlingen. Han var ofta dele-

gat till distrikt, konferens och synod. Såsom kyrkovärd tjänade han mellan åren 1883—1892. År 1905 invaldes han såsom diakon och kvarstod såsom sådan ända till sin död.

År 1882 öppnade nr Gustafson tillsammans med framlidne P. E. Flodman den välkända bok- och juvelerarerörelsen. Ungefär fem år sedan drog han sig undan affärslifvet och har sedan dess skött agenturen för samfundets tidningar i Omaha.

Den 25 februari 1887 förenade han sig i äktenskap med miss Alma Charlotta Fogelström, en syster till framlidne pastor E. A. Fogelström, och har deras äktenskap välsignats med fyra barn, en son och tre döttrar. Sonen, Albert Victor, är gift med pastor Swanboms dotter Luella, dottern Ruth är gift med J. Wilgot Johnson. Esther och Alma äro hemma.

Fastän af naturen blygsam och tillbakadragen, vägde hans ord tungt, då han någon gång afgaf sitt omdöme. Han var en trogen och trägen kyrkobesökare och älskade icke blott söndagens mera högtidliga gudstjänster, utan äfven bönemötet under arbetsveckan. Då han deltog i dessa bönemöten, märktes det väl, att bönen var för honom ett lifselement, och att Guds ord var hans själaspis. I det enskilda familjelifvet uppehöll han, såsom en rätt familjefader och huspräst, daglig husandakt. Under senare år var hans hälsa klen, och den 15 juni afsomnade han stilla och lugnt efter blott fyra dagars sängliggande i en ålder af 66 år, 3 månader och 29 dagar.

Frid öfver den hänsofnes minne!

E. G. C.

Henry Peterson.

"I Kristi sår jag somnar in,
de rena mig från synder min':
ja, Kristi död och dyra blod,
det är mitt lif och prydnad god."

DENNA bekännelse kan samvetsgrant skrifvas som inledning till den minnesruna, som här tecknas öfver den man, som bar det ofvanstående namnet.

Henry Peterson föddes i Åhus, Skåne, Sverige, den 26 oktober 1844. År 1865 flyttade han till Amerika och bosatte sig i Chicago, där han år 1870 förenade sig med Immanuels-församlingen. Här tjänade han troget under många års tid som diakon, medlem af Traktatföreningen och på många andra sätt deltog uti församlingsarbetet. År 1871 ingick han äktenskap med sin nu efterblifna och djupt sörjande maka, och välsignades detta med åtta barn, af hvilka två gossar och tre flickor lefva.

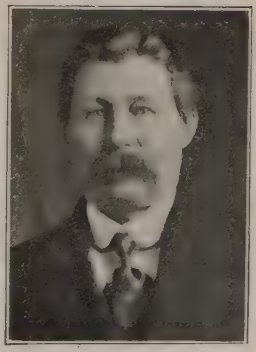

Peterson var en af Irving Park-församlingens mångårige och trogne diakoner. På nyårsdagen detta år hade han varit med om församlingens stämma och med "visdom och råd" deltagit uti församlingens angelägenheter. Litet anade man, att den "ungdomlige" troskämpen skulle så snart sluta sin lifsvandring. Följande afton, under det att familjen satt vid bordet och intog sin kvällsvard, kallade Herren honom hem utan någon dödskamp att stilla och fridfullt sätta sig vid det himmelska bordet, där Herren själf "skall uppduka rätterna och tjäna". Stoftet lades till hvila lördagen den 5 januari, och en högtidlig begrafningsgudstjänst firades uti Irving Park-kyrkan. Vid sitt frånfälle var Peterson 73 år, 2 månader och 6 dagar gammal.

En helgjuten, gammaldags kristendom utan minsta tecken till skenhelighet eller effektsökeri kännetecknade Petersons kristliga vandel. Han drog sig aldrig undan. Man hörde honom aldrig säga, att han var "för gammal att deltaga uti Herrens arbete". Uti fyrtiofem år hade han troget tjänat. Han tjänade alltid villigt och gärna. Åtog han sig någonting, gjorde han det alltid med glädje och ifver. Vid gudstjänsterna saknades han aldrig, om han var frisk nog att kunna gå till kyrkan.

Vid bönestunderna var han alltid på sin plats. Han verkade med stor framgång troget och stilla i bibelskolan, och hans bortgång lämnade där ett stort tomrum. En "Herrens diakon" ville han vara och uti allt skicka sig som ett "Herrens barn".

Hvile Herrens frid öfver hans minne!

"Herren känner alla dem, som förtrösta på honom."

J. O.

Charles G. Chinlund.

DENNA korta minnesruna handlar om en trogen samfundsman — Charles G. Chinlund. Ibland de många lekmän, som gått ur tiden och hvars namn böra bevaras i trogen hågkomst, intager han ett aktadt och framstående rum.

Han föddes i Kinnared, Hössna församling, Elfsborgs län, Västergötland, Sverige, den 4 september 1849. Under barndomsdagarna fick han bevista folkskolan. Skada blott, att han ej fick fortsätta efter sitt femtonde år, ty Chinlund var rikt begåfvad. Vid tjugutvå års ålder landsteg han i Boston, där han vistades en kort tid, och kom sedan till Chicago. Det var den 18 oktober 1871, något mer än en vecka efter den stora branden. Ung, frisk och stark fick Chinlund vara med om att uppbygga den nedbrända stadsdelen.

År 1871 ingick han i äktenskap med Wilhelmina

Nelson. Något år därefter inskrefvos de såsom medlemmar i Immanuels-församlingen. Under dåvarande pastor Erland Carlssons ledning kom han till frid med Gud. I det saliga nådastånd, hvari han då insattes, förblef han med Guds makt genom tron bevarad till lifvets slut. År 1874 inträdde han i tjänst hos den då nybildade firman The Engberg-Holmberg Publishing Co., hvilken kort förut inköpt synodens bokhandel och förläggareverksamhet. Med undantag af två år, från 1889 till 1891, då han var föreståndare för The Concordia Pub. Co., representerade han ofvannämnda firma såsom dess reseagent. Han ansåg det såsom en stor förmån att få sprida uppbyggelseböcker och god, kristlig litteratur. Vid besök i hemmen gafs honom äfven tillfälle till andliga samtal, hvilka han ock brukade. Visst är, att hans arbete var af stor betydelse icke minst för den församling, han då tillhörde och högt älskade. Såsom reseombud var han välkänd, särskildt därför, att han under en lång tid fick vara med vid synodens möten och äfven vid många konferensmöten i de mellersta staterna. Tvenne gånger om året brukade han göra en rundresa, då han besökte pastorer och församlingar i Illinois, Iowa, Minnesota, Kansas och Nebraska.

På hösten 1915 träffades han af ett lindrigt slaganfall och måste äfven samtidigt genomgå en lifsfarlig operation å Augustana Hospital. Från denna tid drog den store och starke mannen sig tillbaka från aktiv verksamhet. I sitt kära hem fick han nu hvila, och städse fann han, nu som förr, sin förnöjelse i Guds ord. Chinlund älskade högt vår lutherska tro och lära. Ofta beklagade han

under hälsans dagar, att han ej kunde taga den aktiva del i församlingens verksamhet, som han önskade, på grund af sina långa resor, men då han var hemma, saknades han aldrig. Under de tre sista åren, då han var rätt klen, var han sällan borta från gudstjänsten.

Från 1883 till sin död tjänade han såsom diakon, först i Immanuels-församlingen, sedan i Trefaldighets- och sist i mer än 22 år i den engelska Messiasförsamlingen, där han var en aktad och älskad medlem. Då sjukdomen förliden jul gjorde det omöjligt för honom att längre tjäna, hedrades han med att enhälligt inväljas till diakon emeritus. Han tjänstgjorde äfven från 1883 till 1885 såsom kollektör i Immanuels-församlingen och i sju år var han söndagsskolföreståndare i Trefaldighetsförsamlingen.

Lugnt och stilla afled han söndagen den 9 juni. Han var vid sin död 68 år, 8 månader och 5 dagar gammal, sörjd och saknad af sin hustru, fem söner och fyra döttrar, däribland sonen pastor Emil G. Chinlund i Omaha, Nebr., samt dottern fru doktorinnan Ellen Sandstrom i Stockholm, Sverige. Under stor tillslutning hölls högtidlig begrafning onsdagen den 12 juni. Församlingens pastor höll likpredikan med anledning af 2 Tim. 4: 6—8. I aftonskymningen jordades hans stofthydda på grafgården Graceland. Frid öfver samfundsmannens, faderns och vännens minne!

G. A. E.

Olof Sohlberg.

DÖDEN fäster intet afseende vid personen, utan kommer till hög och låg lika. Ofta hafva vi svårt vid att förlika oss med bortryckandet af sådana, som på grund af deras kallelse och ställning hafva ansetts oumbärliga, och förutan hvilka vi icke inse huru vi skola kunna reda oss. Men de hafva fyllt sitt värf, och Gud har begagnat sig af deras gåfva för sina stora och visa ändamål. I evighetens ljus kunna vi se och förstå detta bättre. Skönt är det, då man låter sitt lif så infogas i Guds vilja och planer. Då har man ett medvetet mål, och man lefver uppburen af detta och gör en odödlig insats i lifvet. Allt arbete blir då ett uppåtsträfvande sådant. Man söker själf komma Gud närmare, och man söker föra andra nära samme Gud. Äfven om man icke direkt ägnar sig åt kyrklig verksamhet, är man dock med sitt hjärta och sitt intresse

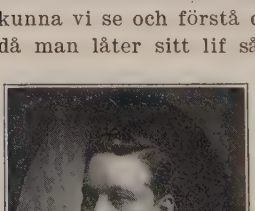

med däri. En sådan ställning var det vår hänsofne vän dr Sohlberg innehade.

Dr Olof Sohlberg föddes i Brunflo, nära Östersund, Sverige, den 6 juli 1859. Fadern var målare till yrket, och sönerna fingo äfvenledes göra sig förtrogna med detta yrke. Släkten var under åtskilliga generationer en krigarsläkt, hvarför det var något afvikande från de gamla anorna att ägna sig åt ett så fredligt värf som målareyrket. Hemmet var gudfruktigt med den gamla Norrlands-läsare-prägeln. Sex syskon växte upp där under detta hälsosamma inflytande, af hvilka sönerna P. M. Sohlberg, sedan många år bosatt i Cambridge, Minn., Olof och en syster, som gifte sig efter hitkomsten till landet med den välkände pälsvaruhandlanden E. Sundkvist i St. Paul, hafva särskildt gjort sig väl kända inom vår kyrka. Under barnens uppväxt i hembygden besöktes den af en genomgripande väckelse, och denna grep äfven det Sohlbergska hemmet. Föräldrarna blefvo ståndaktiga under hela lifvet, och de hade äfven glädjen att få se alla sina barn, utom ett, beträda samma väg till himmelen.

Olof lade i dagen stor fallenhet för studier, och det bereddes honom tillfälle att först genomgå folkhögskolan och sedan inskrifvas vid elementarläroverket i Östersund, där han vid tjugu års ålder aflade studentexamen.

År 1879 bestämde han, föräldrarna och en yngre broder sig för att resa till Amerika. De kommo först till St. Paul, där de ägnade sig åt sitt målareyrke. Olof förde borsten med stor färdighet, men fann detta yrke knappast tillfredsställande för de kunskaper, han innehade, och den törst efter mera

vetande, som brände i hans håg. Så snart han förtjänt nog penningar därför, bestämde han sig för att resa till Gustavus Adolphus College för att där göra sig mera förtrogen med det engelska språket. Där finna vi honom under vintern 1880—1881. Följande året finna vi honom inskrifven vid Minnesota College Hospital, som omsider blef universitetets medicinska afdelning, hvarifrån han utexaminerades med många hedersbetygelser för flit och insikt 1884. Han åtnjöt utmärkelsen att vara den förste af utländsk börd att taga medicine doktorsexamen vid nämnda universitet. Han bestämde sig för att slå ned sina bopålar i St. Paul och påbörja praktik därstädes, och fortsatte han där intill sin död, eller under 34 år.

Den 30 juni 1886 förenades han i äktenskap med fröken Helvina Wold från Cannon Falls, Minn., och sörjes nu af henne, en dotter Evie och sonen Olof Ivar, som följt faderns yrke och är nu kapten vid en af Förenta staternas medicinkårer och vistas i Frankrike.

Dr Sohlberg var en trogen medlem af Första församlingen i St. Paul. Han besökte alltid gudstjänsterna och lät ogärna något hindra honom därifrån. Under sin vistelse vid Gustavus Adolphus College kom han till frid med sin Gud, och i detta förhållande fortlefde han intill sin död. Hans gudstjänstbehof framväxte därför icke af vanan, utan af andelifvets kraf att få komma nära Gud och hämta vederkvickelse ur Sions hälsobrunnar.

Dr Sohlberg beklädde många förtroendeposter. I sin hemförsamling var han trustee under ett tjogtal år. Likaledes tjänade han som styrelse-

medlem på direktionen för Bethesda Hospital 20 år och var dess kassör under 10 år samt "chief of staff". Äfvenledes var han medlem af styrelsen för Minnesota College. Han var medlem af Twin City Swedish Medical Society, Ramsey County Medical Society, Minnesota State Medical Society, American Medical Association m. fl.

Dr Sohlberg var en ädel, kristlig personlighet, som med sin vänlighet och sitt hjärtliga deltagande vann vänner och beundrare. Han var en af nordvästerns bäst kända läkare och ställde hela sin konst till den lidande mänsklighetens förfogande. Han var ock en af de sällsynta läkare, som väntade hjälp och resultat icke blott af läkarekonsten såsom sådan, utan genom den såsom ett medel i Guds hand, hvarför han också var en af de bäst lyckade läkare, som man lärt känna, och han hade därför uppbyggt en praktik, som var afundsvärd. Det låg något soligt och hoppingifvande i hela hans väsen och framträdande, och de sjuka kände, att de ägde i honom en faderlig och förtroendefull vän. Men han ville icke blott deras lekamliga väl, utan lika mycket deras andliga. Därför var han alltid så välkommen till hem, till hospital och till sjukbäddar. Hans närvaro och röst gladde alla.

Han var också en gifmild man, som deltog med glädje i allt godt verk i församlingen och samfundet. Han lefde icke för att hopa det sparda guldet, utan för att af det få endast ett lefvebröd och sedan låta det få komma ut och tjäna den behöfvande mänskligheten. I detta hänseende har han fått sätta det allra skönaste exempel, hvarför hans lif och gärningar aldrig skola förblekna. I

sitt hemlif var han lycklig och älskade varmt och innerligt och blef älskad tillbaka. Men han ägde äfven förmågan — karakteristisk för hans hemlandsprovins — att kunna bära på många omsorger och sorger och tiga. Detta var hans stora ädelhet och mannastyrka.

Under senare åren hade han tvenne gånger haft slaganfall, men hade återvunnit hälsa och arbetskraft. Han kände sig därför vandra i närmaste omgifning af dödsskuggans dal och var beredd att möta dödsbudet hvarje ögonblick. Efter jul hade han och hans familj bestämt sig för att tillbringa ett par månader i Californien och under bortresan aflägga besök vid Camp Cody, N. M., där sonen vistades. Planen fullföljdes, och de njöto i fulla drag af hvilan och hvad de sågo. Men det var med glädje de tänkte på att anträda hemresan, icke anande att den objudne gästen steg med ombord på tåget för att lägga sin kylande hand på det älskande hjärtats pulsar. Det var på tåget mellan Los Angeles och San Francisco som han fick ett slaganfall och dog om några minuter, omgifven af sina kära, onsdagen den 6 mars, just som Minnesota-konferensen sammanträdde till möte.

Begrafningen var den största svensk-amerikanska som ägt rum i St. Paul, och aldrig förr har en sådan blomsterhyllning ägnats en svensk, som här var fallet. Sorgen och saknaden var allmän, och tusenden tackade Gud för hvad den hädangångne varit för dem som läkare och vän.

Välsignadt hans minne! Hvile han i frid efter hans trogna och långa arbetsdag!

J. A. KRANTZ.

Kyrkoalbum.

Till dem, som gå i Herrens hus.

Öfver dörren till sakristian i en gammal svensk kyrka läsas dessa behjärtansvärda ord:

I detta skriftehus när du med föttren träder,
Låt hjärta, håg och själ få följa kroppen in.
Lägg bort allt skrymteri, ty skrymtan satan gläder,
Men af allt hjärta känn och ångra synden din.
Är bättrings början svår, dock tröstefullt dess slut;
Går du bedröfvad in, så går du glader ut.
Anno 1732.

PRÄSTER

ordinerade vid synodalmötet i Emanuels-kyrkan i Minneapolis, Minn., den 9 juni 1918, deras födelsedag och -ort samt närvarande arbetsfält.

1. *Leonard Alexander*, född den 27 dec. 1876 i Halland, Sverige; Arnot, Pa.
2. *Paul Harold Andreen*, den 19 nov. 1891 i Lindsborg, Kans.; Bethany, Des Moines, Iowa.
3. *Victor Emanuel Beck*, den 30 mars 1894 i St. James, Minn.; Ansonia, Conn.
4. *Carl August Bengtson*, den 6 juli 1889 i Swea City, Iowa; Percival och Fleming, Sask., Canada.
5. *Adolf Theodor Bergquist*, den 22 jan. 1892 i Peale, Pa.; Jersey Shore och Williamsport, Pa.
6. *Gustav Albert Björk*, den 11 juni 1877 i Långemåla, Sverige; Minden och Norman, Nebr.
7. *Anton Emanuel Bomgren*, den 6 febr. 1890 i Småland, Sverige; Rice Lake och Shell Lake, Wis.
8. *Carl Oscar Boström*, den 1 dec. 1892 i Portland, Conn.; Kinistino och Melford, Sask., Canada.
9. *Otto Henry Boström*, den 13 dec. 1889 i Torekow, Sverige; Grand View, Des Moines, Iowa.

10. *Charles William Erickson*, den 10 dec. 1886 i St. Hilaire, Minn.; Clearbrook, Minn.

11. *Frank Harry Hanson*, den 22 febr. 1890 i St. Paul, Minn.; Bethany, Butte, Mont.

12. *F. William Hanson*, den 14 april 1883 i St. Paul, Minn.; Manson och Skaraborg, Iowa.

13. *Gustav Anderson Herbert*, den 9 april 1891 i Iron Mountain, Mich.; Boise och Payette, Idaho.

14. *Arthur Oscar Hjelm*, den 9 april 1892 i New York, N. Y.; Minot, Bergen och Glenburne, N. D.

15. *Ernst Hjalmar Jackson*, den 28 dec. 1889 i Malmo, Nebr.; Scandia och Munising, Mich.

16. *Magnus Arthur Johnson*, den 26 aug. 1886 i La Porte, Ind.; Swedesburg, Iowa.

17. *Otto Philip Johnson*, den 2 aug. 1887 i Crooks, S. D.; Kelliher och Young, Sask., Canada.

18. *Laurence Edwin Jones*, den 20 juni 1884 i Pittsfield, Pa.; Ziegler Memorial, Fairport, Iowa.

19. *Julius Albin Larson*, den 4 mars 1881 i Lidhult, Sverige; Erickson och Scandinavia, Manitoba, Canada.

20. *Albert John Laurell*, den 10 okt. 1883 i Målilla, Sverige; Beaver Valley, S. D.

21. *Johannes E. Lindberg*, den 25 juli 1893 i Sunne, Värmland, Sverige; Kenora, Ont., Canada.

22. *Albin Lindgren*, den 14 aug. 1886 i Hobo, Skaraborgs län, Sverige; Centuria, Wis.

23. *Herbert Sigfred Magney*, den 31 dec. 1891 i South Stillwater, Minn.; Wadena och Buchanen, Sask., Canada.

24. *Theodore Bengt Nordale*, den 11 jan. 1883 i White Bear Lake, Minn.; Bemidji och Hartlake, Minn.

25. *Johan Frederick Nordstrand*, den 6 aug. 1877 i Veddige, Halland, Sverige; Busti och Ashville, N. Y.

26. *Martin Oscar Olson*, den 28 april 1883 i Ringamåla, Blekinge, Sverige; Ogema och Westboro, Wis.

27. *Halvor George Randolph*, den 26 juli 1890 i Morby, Jämtland, Sverige; Bethel, Omaha, Nebr.

28. *Ernst Julius Sakrison*, den 15 jan. 1885 i Hede, Bohuslän, Sverige; Gustaf Adolfs-församlingen, Minneapolis, Minn.

29. *Henry G. Hanson*, den 16 sept. 1888 i Upsala, Minn.; Maywood, Ill.

30. *Ragnar Per Emil Byrenius*, den 29 mars 1882 i Persnäs, Kalmar län, Sverige; Gardner, Mass.

1. Leonard Alexander.

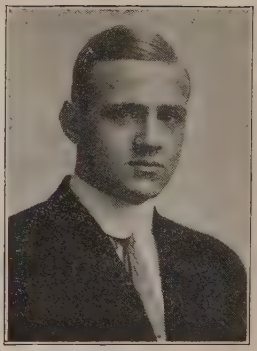

2. Paul Andreen.

3. Victor E. Beck.

4. Carl A. Bengtson.

5. Adolf T. Bergquist.

6. Gustav Albert Björk.

7. A. E. Bomgren.

8. Carl O. Boström.

9. Otto H. Boström.

10. Charles W. Erickson.

11. F. H. Hanson.

12. F. William Hanson.

13. G. A. Herbert.

14. A. O. Hjelm.

15. E. Hjalmar Jackson.

16. M. A. Johnson.

17. O. Philip Johnson.

18. L. E. Jones.

19. Julius A. Larson.

20. A. J. Laurell.

21. Johannes E. Lindberg.

22. Albin Lindgren.

23. Herbert S. Magney.

24. Theodore B. Nordale.

25. J. F. Nordstrand.

26. M. O. Olson.

27. H. G. Randolph.

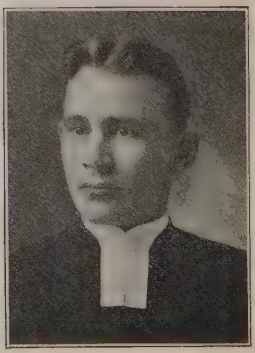

28. E. J. Sakrison.

29. Henry G. Hanson.

30. R. Byrenius.

KYRKOR.

Illinois-konferensen.

Sv. ev. luth. Salems-kyrkan i Rockford, Ill. Kyrkan är byggd i götisk stil. Väggarna äro af hårdt tegel och Bedford sten; taket är bästa skiffer. Kyrkans längd är 97 fot, bredden 48 fot och i tvärskeppet 56 fot. Det lilla tornet med spira är 112 fot och det stora 134.

Kapellvåningen är ljus, väl inredd och ändamålsenlig. Där äro toalettrum, ångpanna, kök, matsal, kommittérum och stort samlingsrum.

Själfva auditoriet, med läktare och bibelrum, har sittplatser för öfver 800 personer. Fönstren äro kulörta med bibliska emblem, de stora fönstren i gaflarna föreställa Jesu födelse och uppståndelse. Dekorationen är i oljemålning, ljus och stämningsfull. Bänkar, predikstol och altarskrank äro i ek; altaret är hvitt och guld med altartaflan "Jesus i Getsemane" i midten. Det hela bär en mycket harmonisk och fridfull prägel.

Kyrkan uppvärmes med ånga, rengöres med "vacuum cleaner", och belysningen är gas och elektricitet. Mr A. E. Norman, Chicago, är kyrkans arkitekt.

Detta är församlingens första kyrka. Salemsförsamlingen stiftades den 6 januari 1907. Det första spadtaget togs den 19 november 1910, hörnstenen lades den 23 juli 1911, kyrkans yttre och kapellvåningen fullbordades i augusti 1912 och helgedomen invigdes den 4 november 1917.

Pastor Alfred Appell betjänade församlingen 1907, 1908. Undertecknad har betjänat församlingen i tio år. Egendomen är värderad till $55,000; skulden är $5,000. Mycket värdefullt arbete har utförts af församlingens medlemmar. Kommunikantantalet var vid nyår 354 och hela medlemsantalet 502. Från början och under hela tiden har församlingen visat en sällspord enighet, uthållighet och villighet i arbetet. Frid vare inom Salems portar! J. A. Benander.

Minnesota-konferensen.

Sv. luth. församlingens i Mora., Minn., kyrka och prästhus: Församlingen i Mora organiserades 1891, och kyrkan byggdes 1900. Kyrkan är 24x36 med torn 10x10 och ett kor där framme vid altaret. Den rymmer omkring 200 personer. Den byggdes, då folket var fattigt, men den har tjänat sitt ändamål och gör så ännu. Detta har varit ett försummadt fält; här äro många landsmän, men de flesta stå utom all kyrklig förbindelse. De flesta ha bott här från 20 till 30 år, och nu äro en stor del döda för allt hvad religion heter.

Prästhuset byggdes på hösten 1917 och är modernt i alla afseenden. Det är 28x30 och innehåller 8 rum och badrum. Det har kostat $4,200. Det

har hittills ej haft vatten, men församlingen har nu beslutat att inleda vatten i höst. Både kyrkan och prästhuset ha elektrisk belysning. Församlingen har nu egen pastor, och försök skola göras att intressera våra bortkomna bröder för Gud och hans församling. J. A. F.

Cumberland-församlingens i Cumberland, Wis., prästgård. Huset byggdes under sommaren 1918, och pastorsfamiljen flyttade in i slutet af augusti. Källarvåningen, såväl golf som väggar, äro af cement. Den innehåller rum för kol och ved, tvättrum samt källare för grönsaker och frukt. Första våningen har vestibul, förmak och ämbetsrum, matsal, kök och skafferi. Andra våningen har fyra sofrum samt badrum. Huset uppvärmes medelst hett vatten och har elektrisk belysning. Kostnadssumman var $4,300, utom tomt, gräfning af källare och planering af gårdsplanen. På egendomen finnes en skuld af omkring $1,200.

G. E. Lindsten.

Salems-församlingens i Oakes, N. D., prästhus uppfördes våren 1918. Vid årsstämman de första dagarna i januari månad beslutade församlingen att upplösa pastoratförbindelsen med annexförsamlingarna för att tillsammans med ett par missionsplatser bilda eget pastorat. Sex månader senare stod församlingens prästhus färdigt. Huset är 30x32 i storlek, har åtta rum och skafferi, är försedt med nutidens alla bekvämligheter, såsom centraluppvärmning, elektriskt ljus o. s. v. Mr P. M. Nelson, en af församlingens medlemmar, har haft hand om byggnadsarbetet. För närvarande

hvilar en skuld på omkring $1,200 på egendomen, men denna kommer antagligen att betydligt reduceras före nyåret. J. E. L.

Iowa-konferensen.

Sv. ev. luth. Elfsborgs-församlingens i Pocahontas co., Iowa, nya kyrka. Byggnadsarbetet började i augusti 1917 och fullbordades i juli 1918. Ritningarna utfördes på ett för både församling och byggnadskommitté mycket tillfredsställande sätt af hr Andrew E. Norman, Chicago, Ill. Murarearbetet har utförts af hr Oscar Peterson, Chicago, och snickararbetet af Moline Bros., Albert City, Iowa. Stilen är götisk. Materialet är ljust hårdt "wire cut face brick" med "hollow tile" innanför samt "Bedford cut stone trimmings". Kyrkan är 68 fot lång och 36 fot bred. Tornet är 95 fot högt. "Art glass" har insatts i fönstren af firman Ford Bros., Minneapolis, Minn. Södra gafvelfönstret är skänkt af söndagsskolan och har en vacker bild af "Jesus välsignar barnen". Sidofönstren ha skänkts af olika familjer till minne af aflidna föräldrar. Fönstren i vestibulen, "Mothers' room" och sakristian ha skänkts af församlingens alla konfirmander i tacksam hågkomst af de församlingslärare, som undervisat dem. Bänkar, altare, altarring och predikstol ha förfärdigats af Manitowoc Church Furniture Co., Waukesha, Wis., och äro en gåfva från församlingens Luther-förbund. Vacker dekorationsmålning har utförts af hr F. A. Lundahl, Moline, Ill. Den gamla altartaflan har ock förskönats af honom och insatts i det nya götiska altaret.

Dekorationsmålningen är en gåfva från församlingens kvinnoförening. Augustana-församlingens i Sioux City, Iowa, gamla piporgel, som ännu är i godt skick, har köpts och skänkts till församlingen af familjen Nels Olson. Sammet med tillbehör för altare och predikstol har skänkts af kvinnoföreningen i Trinity-församlingen (i pastoratförbindelse med Elfsborg). Körstolar äro en gåfva från församlingens sångkör. Missionsföreningen har skänkt en kyrkobibel. "Delco" elektriskt ljus samt "Campbell hot air heating system" tillhöra kyrkans bekvämligheter. Den gamla kyrkans präktiga ringklocka har placerats i den nya kyrkans torn. Kyrkan har sittplatser för 300.

I bottenvåningen finnes ett större samlingsrum, matsal, kök, värmeledningsrum, söndagsskolbibliotek samt ett "cloak room", allt tillbörligt inredt. Kyrkans hela kostnad är närmare $21,000. Skulden är omkring $6,000. Gudstjänster med konfirmation på förmiddagen och nattvardsgång på eftermiddagen firades för första gången i den nya kyrkan förliden 21 juli.

Kyrkan invigdes under minnesrika högtidligheter i sammanhang med pastoralkonferensen här den 22 sistlidne september. K. M. H.

Sv. luth. Immanuels-församlingens i Ogden, Ia., kyrka. Församlingen organiserades den 4 mars 1914 af pastor C. A. Johnson, dåvarande pastor i Swede Valley, och utgjorde tills vidare ett pastorat med nämnda församling. Kyrkobygget påbörjades våren 1914, men blef ej färdigt förrän på hösten 1917. Kyrkan är 56 fot lång och 44 fot bred och är byggd i götisk stil af rödt tegel. Bänkar, pre-

dikstol och altare äro af ek. En rymlig läktare finnes samt sakristia och "mödrarum". Undervåningen, som en längre tid tjänade som gudstjänstlokal, innehåller ett större samlingsrum samt kök, värmeapparat o. s. v. Hela kostnaden för kyrkan belöper sig till omkring $17,000. Skulden uppgick till ungefär $5,200, innan kyrkan invigdes.

Invigningen ägde rum söndagen den 30 juni 1918 i sammanhang med missionsmöte. Vid detta tillfälle samlades en större summa penningar till skuldens afbetalande.

Församlingen har egen herde sedan den 1 juli 1917. L. J. S.

California-konferensen.

Svenska luth. Concordia-församlingen i Kingsburg, Cal., stiftades af doktor J. Telleen, då pastor i San Francisco, den 6 september 1887. Kyrkan byggdes följande år. Dess förste ordinarie pastor var A. M. L. Herenius. Den gamla kyrkan såldes under sommaren 1917. Förberedelser för nytt kyrkobygge hade en längre tid varit i gång. Under sensommaren 1917, den 9 december, lades hörnstenen till den nya kyrkan af California-konferensens president, pastor C. O. Lundquist, under stor tillslutning af folk. Vädret var det härligaste som det kan vara i San Joaquin-dalen vid den årstiden.

Kyrkans storlek är 76x44 fot invändigt med ett utbygge af 2 fot på hvardera långväggen. Jordvåningen eller "basement" är af "concrete" och uppdeladt som följer: kök och förvaringsrum i en ända, i midten ett stort samlingsrum och i andra

ändan toalett- och klädesrum. Öfre våningen är byggd af rödt tegel och hvit cement. Tornets höjd är 86 fot, utan egentlig spira, men har fyra mindre torn på hörnen och fyra i midten. Sakristia finnes på ena sidan och sångkörens rum på andra sidan om altaret. I kyrkans bakre del finnes ett rum för mödrar. Fönstren äro af kulört glas och mycket vackra; de flesta äro "memorial windows". Altaret, altarringen och predikstolen äro hållna i hvitt och guld. Det öfriga träarbetet är målad ek. Kyrkan uppvärmes med gas och upplyses med elektricitet. Stolarna äro bekostade of The Linnea Society och Luther League. Främre väggen prydes af tvenne målningar, "Jesus i Getsemane" och "Jesu himmelsfärd", en å hvardera sidan om altaret. De äro skänkta af pastor Odell. En tafla öfver altaret föreställer en skara änglar och är skänkt af Wm. Johnson. Målningarna äro utförda af en mr Larson från Minnesota och betraktas som konstverk. Mr Anton Johnson, Kingsburg, har gjort ritningarna till kyrkan, och mr Emanuel Benson är kyrkans byggmästare. Kostnaden är omkring $18,000 och skulden mellan 7 och 8,000 dollars. Pastor M. A. Odell är församlingens nuvarande pastor. Kyrkan invigdes vid Californiakonferensens årsmöte härstädes den 28 april 1918 af konferensordföranden.

ANDREW ERICKSON, sekr.

Superior-konferensen.

Luther Home, Superior-konferensens ålderdomshem, är förlagdt i Marinette, Wis., och uppfördes år 1916. Hemmets storlek är 36x84 fot. I bygg-

naden finnas, förutom kök, matsal, kapell och tvenne "sun porches" o. s. v., 22 boningsrum. I sitt närvarande skick kostar hemmet närmare $19,000. Såsom föreståndare för inrättningen tjäna herr och fru George Skogberg. Hemmet invigdes den 22 juli 1917. Elfva åldringar vårdas vid hemmet för närvarande. F. O. LINDER.

New England-konferensen.

Sv. ev. luth. Gloria Dei-församlingens i Providence, R. I., nya kyrka påbörjades hösten 1915, och kapellvåningen invigdes den 16 september 1917. Kyrkan är 120 fot lång samt 46 fot bred, vid korsvinkeln 56 fot. Stora auditoriet i kapellvåningen rymmer 500 personer. Bakom koret finnas kök, sakristia och kör-rum samt toalett. Sakristian och kör-rummet sammanslås till en större samlingslokal för hvarjehanda mindre möten. Mellan sakristian och köket leder en trappa ned till en lägre källarvåning med eldstad och kolrum. Golfytan i auditoriet är två trappsteg högre än trottoaren, hvarifrån två dubbeldörrar, infattade i en tre fot djup nisch i muren, leda till en rymlig korridor, vapenhus, med tvenne toalettrum. Kapellvåningen är alldeles kyrklig med kor, altare, altarreling, predikstol och piporgel samt fem hundra snygga stolar. Undervåningen har med inredning kostat ungefär $24,000. Kyrkan är belägen alldeles bredvid statens normalskola samt nära statskapitoliet, på en sluttning, öfverskådande stadens centrum. Församlingens gamla kyrka är belägen på angränsande tomt. S. G. HÄGGLUND.

Synodens missionsfält.

Bethania-kapellet i Butte, Mont. Den 11 augusti 1918 öppnades Bethania-kapellet i Butte, Mont., för gudstjänsters hållande och söndagsskola. Kapellet, som ursprungligen var ett skolhus, inköptes för missionens räkning af förre superintendenten för engelsk mission pastor P. N. Sjögren och pastor D. N. Anderson 1917. Det flyttades tidigt i år till sitt nuvarande läge, hörnet af Edwardsgatan och Gladstone-avenyen, och iordningställdes under pastor P. A. Fairs öfverinseende för gudstjänstbruk. Predikstol, altare, altarskrank och orgel hafva anskaffats och gifva åt rummet en kyrklig prägel. I byggnadens bakre del finnas väl anordnade boningslägenheter för pastorsfamilj. Bottenvåningen kan senare inredas för eventuella församlingsbehof.

Kapellets dimensioner äro: längd 60 fot, bredd 30 fot och höjd 25 fot. Det rymmer lätt 100 personer. Egendomsvärdet beräknas till $6,000.

Vid kapellets högtidliga öppnande voro närvarande pastorerna P. A. Fair, D. N. Anderson, F. H. Hanson, som förestår missionen, W. A. Zundel samt nuvarande superintendenten för engelsk mission, pastor L. B. Benson. Immanuels-församlingens kör och fru Walter Johnson bidrogo med sång.

L. B. Benson.

Kyrkoinvigning i San Juan, Porto Rico. Det är 17 år sedan de tvenne lutherska församlingarna, en engelsk och en spansk, stiftades i San Juan. Men först den 29 april 1918 kunde de inviga egen kyrka. Det var en i många hänseenden märklig hög-

tid. De officierande pastorerna voro våra Augustana-pastorer Alfred Oström och A. P. G. Anderson samt danske pastorn från St. Thomas-ön Axel Bergh, medan församlingen utgjordes af hvita amerikaner, engelsktalande negrer samt spansktalande infödingar. Högtiden inleddes af en procession till den nya kyrkan, pastorerna bärande de heliga kärlen och kyrkobibeln. Predikningar höllos på engelska och spanska af de svenska pastorerna, medan församlingen, som helt fyllde kyrkan, sjöng på tvenne språk af hjärtans lust "Nu tacken Gud, allt folk."

Den nätta kyrkan har ett skönt läge vid Puerta de Tierra på en höjd af 50 fot och bjuder en härlig utsikt öfver den blåa Atlanten, blott 150 fot borta. Friska vindar och vågors svall leka ständigt kring denna "evangelii fyrbåk" på den fasta klippan.

Kyrkan är byggd i engelsk götisk stil, är 60 fot lång och 30 fot bred och rymmer cirka 300 personer. Den alltigenom kyrkliga inredningen såväl som de vackra kulörta fönstren äro gåfvor af enskilda personer, föreningar och församlingar, I ett utbygge å ena sidoväggen, men förenadt med kyrkans auditorium medelst s. k. "folding doors", finnes ett söndagsskolkapell med sittplatser för omkring 150 samt andra mindre rum. Andra våningen innehåller missionärens boningsrum. Kyrkans kostnad torde betydligt öfverstiga $15,000. Pastor Alfred Oström och hans hustru hafva här nedlagt ett verkligt grundläggningsarbete under stora försakelser, och den nya kyrkan kan med skäl sägas utgöra den synliga frukten af deras osparda möda.

O. N. O.

Illinois-konferensen.

SV. LUTH. SALEMS-KYRKAN, ROCKFORD, ILL.

SV. LUTH. SALEMS-KYRKAN, ROCKFORD, ILL. INTERIÖR.

Minnesota-konferensen.

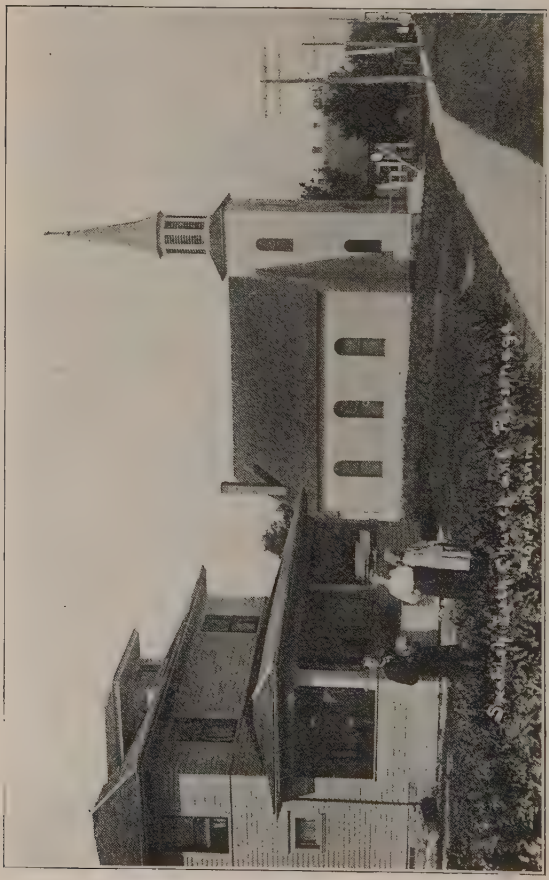

SV. LUTH. FÖRSAMLINGENS I MORA, MINN., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

SV. LUTH. FÖRSAMLINGENS I CUMBERLAND, WIS., KYRKA OCH PRÄSTHUS.

SALEMS FÖRS:NS, OAKES, N. DAK., PRÄSTHUS.

SV. LUTH. ELFSBORGS KYRKAN, POCAHONTAS CO., IOWA.

SV. LUTH. IMMANUELS-KYRKAN, OGDEN, IOWA.

California-konferensen.

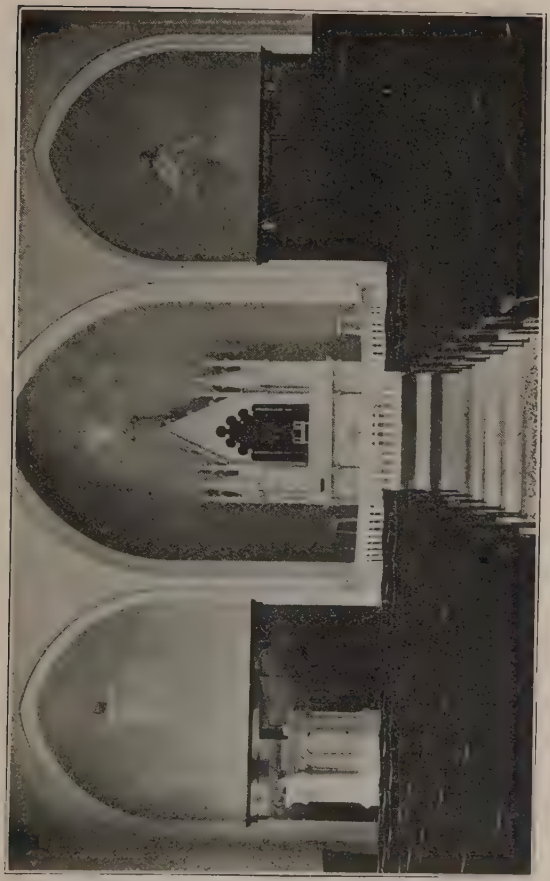

SV. LUTH. KYRKAN, KINGSBURG, CALIF. INTERIÖR.

Superior-konferensen.

LUTHER HOME, MARINETTE, WIS.

New England-konferensen.

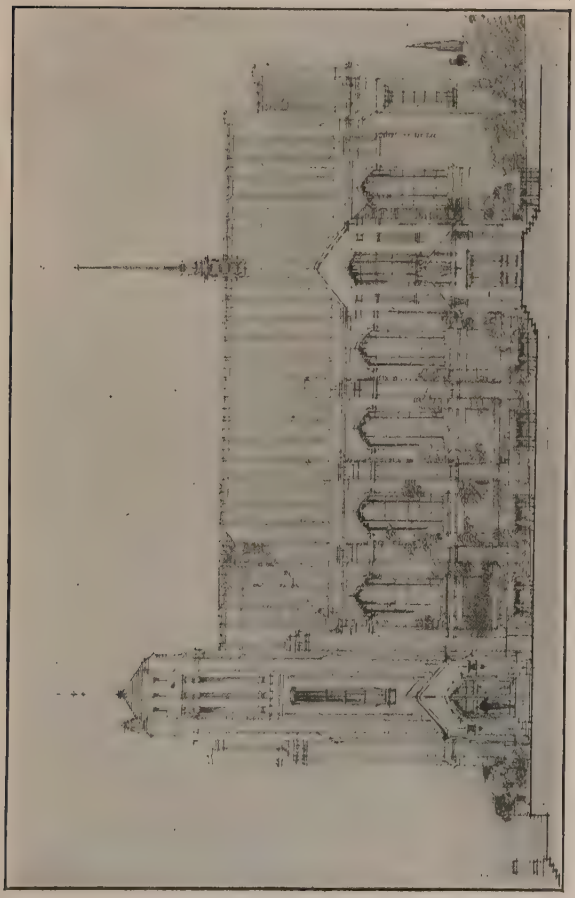

SV. LUTH. GLORIA DEI-KYRKAN, PROVIDENCE, R. I.

Synodens missionsfält.

BETHANIA-KAPELLET I BUTTE, MONT.

KYRKAN I SAN JUAN, PORTO RICO.

Ödemarkens vår.

(Jes. 35.)

Det finns ett härligt Herrens ord
om vår på jord
med helga rikedomar,
då ödemarken blomstrar skönt
med glädje krönt
och Sarons lilja blommar.
Nu spirar hon i stort förakt,
men då i prakt,
i helig skrud
för Herren Gud
och frälst från syndens domar.

Och land, som blott af mörker vet,
skall härlighet,
Guds härlighet, få skåda,
som Herrens sändebud har sagt,
och ljusets makt
skall skönt på jorden råda.
För folken i de mörka land
och syndens band
skall änglars här
så ren och skär
stor fröjd och glädje båda.

Då ljuder det till hvar försagd:
Stå upp till bragd,
till strid för Herrens rike!
Den stumme då skall prisa Gud
i psalmers ljud
och jubel utan like.
Och midt i öknars sand och damm
skall välla fram
mång' källa sval
på berg, i dal —
ty klentro hädan vike!

Ja, mark, som nu är öken lik,
skall varda rik
på vattenkällor klara.
Och där de källor välla då,
en väg skall gå,
som helig väg skall vara,
och hvar och en, som vandrar där,
är tvagen skär
i reningsflod,
i Lammets blod —
det är en helig skara.

Och Herrens frälsta skola då
sitt Sion nå,
som de i längtan sjungit.
Och Kristi brud skall eviglig
få glädja sig,
ty syndens fjättrar sprungit.
Då är den klara sommartid

med helig frid,
och fri från tvång
då klingar sång
mer skön än förr den klungit.

Du helga tid, jag skådar dig
och fröjdar mig
som uti skördeanden!
O att din uppgång komme snart
och lyste klart
som sol i morgonbranden!
Kom snart, du ödemarkens vår,
Guds rikes år
med fröjd och ljus
och Andens sus
hän öfver mörka landen!

O. Arbman

GTU Library
3 2400 00482 5406

20429

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.